

25/6968

7662

Jh I

A. BŪMANIS.

GALVOJUMS CIVILTISSĪBĀS.

RP
F 12 -

1933.

1933. 2047.

47

S A T U R S.

Ievade.

§ 1. Senākie galvojuma veidi	1.
§ 2. Galvojuma vēlāka attīstība	7.
§ 3. Fidejusījs.....	10.
§ 4. II. Fides	14.
§ 5. Secinājums.....	18.

Pirmā nodaļa.

Galvojuma jēdziens.

§ 1. Galvojuma jēdziens romiešu tiesību avotos	20.
§ 2. Pēndektu zinātne.....	22.
§ 3. Pēndektu apzīmējumu kritika.....	27.
§ 4. Jēdziene nodibinājums.....	30.
§ 5. Šolaiku kodeki	35.
§ 6. Šolaiku zinātne	37.

Otrā nodala.

Galvojums tiesiskais raksturs.

§ 1. Galvojums ir pārāds	42.
§ 2. Galvinieka pārāds ir svešs pārāds.....	50.
I. Galvinieka saistības priekšmets.....	51.
II. Galvinieka saistības pamats.....	59.
§ 3. Galvinieks ir blakus parādnieks.....	60.
I. Akcesorietate	60.
1. Romiešu tiesības.....	62.
2. Šolēiku tiesības.....	68.
II. Subsidiaritāte	70.
III. Galvojums un kopparāds	75.

Trešā nodala.

Gelvojuma nodibināšana.

§ 1. Galvinieka galvotspēja	81.
§ 2. Spēkā esošs prasījums.....	84.
I. Vispārējie noteikumi	84.
II. Gelvojums par saistībām, kuru priekšmets nav nāudās maksājumi.....	89.
III. Galvojums par dabisku saistību.....	99.
1. Dabiskās saistības jēdziens.....	99.
2. Dabiskās saistības šolaiku tiesībās	106.
§ 3. Galvojuma forma	108.
I. Romiešu un pandektu tiesības.....	108.
II. Šolaiku tiesības.....	114.

Ceturta nodala.

<u>Galvinieka tiesiskais stāvoklis.....</u>	121.
§ 1. Galvinieks atbildības apjoms	121.
§ 2. Galvinieka tiesiskais stāvoklis pret kreditoru	129.
I. Ierunas jēdziens un veidi	129.
II. Galvinieka ierunes no viņa paša atiecībām ar kreditoru	133.
III. Galvinieka izlietojamās galvenās parādnieka ierunas.....	133.
IV. Galvinieka sevišķas ierunas.....	142.
§ 3. Galvinieka tiesiskais stāvoklis pret galveno parādnieku.....	150.
I. Regresse presība pēc kreditora spmierināšanas	151.
II. Nodrošinājuma presība pirms kreditora spmierināšanas	160.

Piektais nodaļa.

Galvojuma izbeigšanās.

§ 1. Pandektu tiesības	162.
§ 2. Šolsiku tiesības	170.
I. Vispārēji noteikumi	170.
II. Atsevišķi izbeigšanās veidi.....	173.
1. Noilgums	173.
2. Sakritums	179.
3. Kreditora nolaidība.....	180.
4. Leika notecējums.....	200.

Saīsinājumi:

- Lcl. - Vietējo civillikumu kopojums (Viet.no-
lik. III. daļa).
- BGB. - vācu Bürgerliches Gesetzbuch.
- ZBG. - Šveices Zivilgesetzbuch.
- OR. - Šveices Obligationenrecht.
- Cc. - Code civil.

Pirmoreiz ūsi darbā lietoti lat-
viski termini.

Aizturama tiesība	ius retentionis, Zurückbehaltungsrecht
Kopparāda pārņēmums	kumulatīvs parāds pārņēmums, Schuldübernahme, Schuld betritt
Atliekamā ieruna	Exceptio dilatoris
Noliedzamā "	" peremptorie
Tiesību kavējējamā ieruna	rechtshindernde Einrede
" izbeidzamā "	rechtsvernichtende Entzede
" atspēkojamā "	rechtshemmende "
" meklējamā "	rechtsverfolgende "
Tiesību veidojamā spēja	Gestaltungsrechts
Parāds un etbildība	Schuld und Haftung
Rūpības pienākums	Diligenzpflicht.

L E V A D S.

§ 1. Senākie galvojuma veidi.

Vissenākais galvojuma veida, domājams, visās senās tiesībās ir tas, kur par parādu atbild nevis parādnieks un galvinieks, bet tikai pēdējais ar sevu personu, kur viņu uzskata it kā par parādnika mantas daļu, kas nodrošina kreditora prasījumu, citiem vārdiem, par kīlu.

Tā, piemēram, sevišķi rūpīgi ir izpētīts vācu tiesību galvinieku tiesiskais stāvoklis, sākot no vissenākiem laikiem līdz pat romiešu tiesību recepcijai un abu šo tiesību elementu sekušanai ūlaiku tiesībās. Pēc šiem pētījumiem, senojās vācu tiesībās, pirmkārt, atbildīgs ir tieki galvinieks, bet ne tā saucēmēs galvenais parādnieks, otrkārt, viņš atbild ar savu personu tāi nozīmē, ka ieķīlā pats sevi kreditoram, kurš tad parāda nesamakssas gadījumā var noteikt par viņa miesu un dzīvību. Tieki vē-

lāk šīs ķīlniecības vietā stājēs kelpība un mātīska atbildība. Tā tād ūsi galvojuma veidā kreditoram atbild tikai galvinieks, bet ne parādnieks; pēdējais atbild galviniekam, kurš atkal savukārt var versties pret viņu.
Bet neatkarīgi no verbūtējiem spādiem, atsvabināt galvinieku no galvojuma bij parādnieka tikumisks pienākums; kas šo pienākumu pārkāpa, pret to vērsās primītīvā tiesību apziņa ar visu bārdzību. Pētījumi citās senās tiesībās redē lielu paticamību, ka arī tās ir bijis līdzīgs stāvoklis; tā, piemēram par senām grieķu tiesībām prof. B.Freze izsakas, ka sākumā atbildējis galvinieks viens pats.
2)

Tālākā attīstības gaitā izzūda stingrā personiskā atbildība: galvinieku veirs neuzlūkoja par ķīlu, bet viņam uzlikta zināmu pienākumu: gādāt, lai parādnieks izpilda savu saistību, samaksā savu parādu. Šai laikmetā galvojums pa lielākai daļai parādās kā verbal kontrakts, ar

---

1) O.Gierke - Schuld und Haftung, 1910; Deutsches Privatrecht, III, 1917, 769. u.t.lp.

2) B.Freze - Aus dem grēko-Egyptischen Rechtsleben, 1909, 30.lp.

ko galvinieks apsolē kreditorem pānākt, ka parādnieks izpildīs savu saistību. Kā redzams, arī šai galvojuma attīstības posmā svarīgākā loma pieder personiskājam elementam: galvinieks galvo par pārādnieka personu, t.i. ka viņš izpildīs, un ja viņš neizpilda, tad galvinieka darbības mērķis pirmā kārtā ir pānākt šo izpildījumu, t.i. gādāt, lai parādnieks pats izpilda. Ja agrāk parādnieks nesa galvenā kārtā moralisku atbildību pret savu galvinieku, ko viņš nebij atbrīvojis no saistības, tad tagad pēdējā rokā jau bij tiesiski līdzekļi: viņš pats vārēja spērt solus pret nekārtīgu pārādnieku, piemēram, izķilāt viņu u.t.t. Šai attīstības posmā jau galvojums pārādās kā akcesija tai nozīmē, ka ar galvinieka iestāšanos pārādnieks neklūst brīvs, bet joprojām paliek saistīts. Sevišķi spilgti šis galvojuma veids ir izpāudies senās babiloniešu un grieķu, kā arī germanu tiesībās (sal., piemēram, grieķu tiesību galvojuma formulu: „*γενεράτων ιδεας επιστήμην*” vai germanu (latīnu valodā): "... promiserunt per iurēmenta ... se facturas et curaturos, quod Dietus Johannas faciet etc.").

Domājams, ka līdzīgi attīstības posmi galvojumam bijuši arī romiešu tiesībās. Ja doteis vārds, solījums, seņātnē vēl pats par sevi tā devēju, solitāju nesaistīja,

bet vajodzēja dievībai dot vārdu vai solījumu, ka kaut ko izpildīs attiecībā uz zināmu personu, tad ir skaidrs, ka tāds vārda devējs vai solitājs teisni sevi pēšu nodrošinās dievības sodam, gēdījumā, ja viņš sēvu vārdu neturētu vai solījumu nepildītu, ja arī dievības dusmes vērstos pret viņa mēntu, tad tomēr to tiešais priekšmets būtu vārda leuzējs, solījuma pārkāpējs pats. Tā tad te atkal solitāja paša persona bij izpildījuma kīla. Skaidrs, ka arī senājās galvojuma formās tas bij tāpat, t.i. tais dominēja personīgais elements. Ja varētu savākt visus romiešu tiesību pieminekļus un arī jau savāktos iztirīt no dažādiem vēlākiem pārgrozījumiem un interprējumiem, tad, bez šaubām, dabūtu līdzīgu iznākumu, kā pētījot babiloniešu, grieķu un sengermaņu tiesības.

Bez šaubām arī senājā Romā, vismaz dažos tiesību novados, ir bijis iespējams stāvoklis, ka atbildēja vienīgi galvinieks, turpretī īstais (galvenais) parādnieks bij brīvs; citiem vārdiem, tas apstāklis, ka parādnieks piegādāja par sevi galvinieku, viņu atsvabināja no parāda, tāpat kā izpildījums. Tāds galvinieks bij legisakciju procesā praeis kā arī galvinieks publiskās tiesībās. Pēc Mitteisa¹⁾ domām, šis uzskats vēl atspogulojas arī

---

1) Mitteis - Rom. Priwetrecht, I, 270.lp.

XII tebulu likumā, pēc kura pirkums ligumā pirkuma maksas nodrošinājums (ar galvinieku) pielīdzināts samakssai.

J.2.1.41: Venditae et traditiae non elitet emoptori adquiruntur, quem si is venditori pretium solverit vel alio modei satisfecerit, veluti expromissore eut pfignore dato; quod eavetur lege XII tabularum.

Tādā kārtā ir loti peticami, ka arī senājās romiešu tiesībās atbildēja tīkei tā seucamie galvinieki; praedes un vedes, kas pēc būtības bij rādniesīgi grieķu un germanu Vediation.

Drošas un skaidras ziņas par romiešu tiesību gelvojuma vēsturi mums sniedz Gais (III., 115 - 127; IV., 22, 25). Senākais gelvojuma veids, ko viņš min, ir sponsīja (sponsio). Var uzskatīt par pierādītu, ka sponsīja sākumā nevien nav bijusi akcesore saistība tagadējā nozīmē, bet ir bijusi iespējama bez jebkādas pamata (gelvenās) ssistības vai pat bijusi pati per sevi patstāvīga ssistība.
1)

---

1) Kniep - Gai inst. comm. III, 182.lp.;

Flume - Studion zur Akcessorietät, 10. un t.lepp.

To netieši apstiprins arī lex Cicereis (Gai III, 123), pēc kuras kreditoram atklāti jāpazīsto de qua re satis secipiex et quot sponsores aut fidepromissores in eam obligationem accepturus sit. No tā var secināt, ka pirms šī likuma varēja arī galvot, nezinot, par ko galvo.

Tomēr ir liela izšķirība starp sponsijo un piemēram grieķu vai arī sengermāņu galvojumu. Grieķu galvinieks atbildēja savam kreditoram par to, ko parādnieks izpildīs, samaksās: „*αὐτὸν λέγει τοιούτοις*” Turpretī, sponsijas respfidepromisijs jeutājums formule skanēja: “idem dari spondes? idem fidepromittis?” un ne sponsors ne fidepromisors neverēja epsolit “eum id dare”. Parōs (Partsch) no tā secina, ka mēginājums strast formulā: „*ἴγρινγει διτόνος γέι*” /parallelēli romiešu tiesībās, pierāde tikai, ka starp romiešu un grieķu tiesībām pastāv būtisks izšķirība.¹⁾

---

1) Partach - Griechisches Bürgschaftsrecht, 168.lepp.

§ 2. Galvojuma vēlākā attīstība.

Beidzamais posms galvojuma attīstībā ir tas, ka galvinieks nostājas blakus galvenam parādniekam, vai nu tā, ka kļūst pār viņa līdzparādnieku vai arī tikai pār subsidaru parādnieku tai gadījumā, kad galvenais parādnieks savu saistību negrib vai nespējs pildīt. Šai posmā galvojums jau ir kļūjis pār galvenās saistības akcesiju.

Nav šaubu, ka Gaja laikā arī sponsija un fidepromisija bij tādas akcesijas, blakus saistības, kā tas redzams no III, 119: "Nem illi (t.i. sponsores et fidepromissores) quidem nullis obligationibus accedere possunt nisi verborum."

Tā kā fidepromisija no sponsija atšķirās tikai tā ziņā, ka pirmā bij pieejama arī peregrīniem, bet pēdējā ne, tad par fidepromisiju sevišķi runāt nav iemesla.

Šo beidzamo attīstības posmu galvojuma vēsturē sevišķi raksturo tas, ka personīgais elements pamazam izzūd un atdod savu vietu mantiskajam. Vēr teikt tā: Romas civiltiesībās (ius civile) galvojumam tapāt kā visām citām civilām saistībām, ir stingri personisks raksturs, kas iz-

skaidrojums ar sakralo elementu ietekmi; vēlākā leikā, saskaņā ar attiecīgās civiltiesiskās sabiedrības vejdzībām, noteikumus par galvojumu, tāpat kā citās, pārgroze, papildina un pārliebo prētors, pie tam ievērojot galvenā kārtā mantisko elementu.

Šī atzīga mums ir ārkārtīgi svarīga, jo tākai ievērojot minētos divus faktorus galvojums radīšenā un izveidošenā mēs varēm izskaidrot tās neskaitāmās pretrūnes un neskaidrības noteikumos par galvojumu, kas sastopējas romiešu tiesību svotos, nav nolidzinātas arī pāndektu tiesību (gemeines Recht) teorijā un praksē un ceur tām iekļuvušas arī jaunākos civilkodekos.

Šī pretešķība mums jau tūliņ duras scīs, kad mēginam noskaidrot, kāpēc blakus sponsijai (un fidepromisijsi) bij vajadzīga vēl jauns forma, fidejusije, kas Justiniane Kompilacijā jau bij isspiedusi ebas iepriekšējās.

Kā jau minējām, sponsija īstenībā bij patstāvīga saistība arī tad, kad tā pieslējās kādoi cīlei; tā bij izdevīga kreditoram tai ziņā, ka viņam bij divi vienādi saistīti parādnieki un viņš pēc seva iestaka varēja vērsties vai nu pret galveno parādnieku vai galvinieku; turpretī bij visai neizdevīgi galviniekam, kuru sargāja tākai no seniem laikiem iesaknojusies pareša, ka kreditoram bij

pāpriekš jāgriežas pie galvenā parādnieka.

Kādu iemeslu pēc tād nu romiešu tiesībās sponsija pamazām zaudēja savu nozīmi un tās vietā ieviesās jauns galvojuma forma, fidejusija (fideiussio), kas Justiniana kodifikācijā jau iegāma galveno vietu?

Tiesīs, sponsijai (un tāpat arī fidepromisijai) pie- mita dažas neērtas īpašības. Pirmkārt, sponsija varēja pieslieties tikai verbālām saistībām; sponsori nesa- tikai daļēju atbildību, šī atbildība ilga tikai divus gā- dus un nepārgāja uz sponsora (vai fidepromisora) manti- niekiem. Tomēr, svarīgākais iemesls bij tas, ka sponsijas galvojumā galvojuma un galvenās saistības priekšmetiem pēc vispārāje noteikuma bij jābūt identiskiem, vai, ja sponsijas priekšmets bij minus, vismaz pro tanto iden- tiskiem, kāpēc sponsija par neatvietojamu personīgu dar- bību nebija iespējama, t.i. ar sponsiju nevarēja galvot par neatvietojamu galvenā parādnieka darbību.

Tā kā sponsors apsolija to pašu darbību, ko galvenais parādnieks, tad sponsijas galvojums varēja pieslieties tikai abstraktai saistībai un ar to nevarēja nodrošināt presījumu no kauzālā dārījuma un sevišķi no divpusēja lī- gumā. Jo kauzālā dārījumā pienākumu never atšķirt no pa- ša dārījuma, tā ka galviniekam, ja viņš gribētu apsolīt

to pašu darbību kā galvenais parādniks, pašam būtu jā-iestājas darījumā. Tā, piemēram, galvojot sponsijes ceļā par pircēja samaksas pienākumiem, ja šis pienākums nebūtu izteikts no pirkuma līguma atdalītā stipulācijā, spon- soram būtu jāapsols pirkume maksas tāpat kā pircējam, t.i. viņam pašam būtu jāiestājas pirkuma līgumā. Bet tas runātu pilnīgi pretī darījuma mērķim. Sekarā ar to epgrozības interesēs bij nepieciešami radīt tādu galvojuma formu, kur galvinieka saistībai būtu pavissam cits saturs nekā galvenā parādnieka saistībāi. Par tādu galvojuma formu kļuva fidejusija (fideiussio).

§ 3 Fidejusija.

I. Jussus.

Kā tad ir radusies fidejusija un kas viņu radījis? Tegad, pēc jaunākiem pētījumiem romiešu tiesību vēsturē, uz šo jautājumu var pilnīgi noteikti atbildēt, ka šo jeu-no galvojuma veidu ir ieviesis prētors. Fidejusijas pirmsākums bij prētore tā saucamā *actiones adiecticiae* un, proti, *actio quod iussu*. Šis iussus (arī *iussum* un *iussio*, pēdējās interpolēta¹⁾) bij par pareugu tādei līdz atbildībei,

---

1) Sk. Neumann-Sackel, Hendlexicon. 1914.

kas nebija identisks ar pirmāji saistīta personas atbildību. Jo adjekticiski saistītā persona nebija tāds pats parādnieks kā viņa varai pakļautā: piemēram filius familiæ būs vienīgais attiecīgās saistības subjekts; ūsi saistība varas nesēju pašu (pater familiæ) nemaz nešķara; tikai dēla saistībai pievienoja sūdzību (actio) pret tēvu. Protams, te nepietiek tikai ar iussus kā pavēli pašam filius familiæ; ir vajadzīgs, lai pater familiæ būtu izteicis savu gribu atbildēt par filius familiæ saistību attiecīgai 3. personai (kreditoram) tādā kārtā, ka ūsi izteikums viņu saistītu: ūsi zinā pietiek, ka pater familiæ 3. personai pažīgo, ka tā var ar viņiem pakļautu personu stāties saistībā ar viņa (t.i. pater familiæ) atbildību. Tas skaidri izteikts sekošā vietā:

D.15.4.1.1. Ulpianus Jussum ... accipendum est...,
sive specialiter ... sive generaliter ... iusserit et
ideo si sic contestatus sit: "Quod voles cum Sticho servo
meo negotium gere periculo meo", videtur ad omnia iussiose,
nisi certa lex aliquid prohibet.

To pašu sevišķi skaidri apliecinā D.14.5.7. Pater filio permivit mutuam pecuniam occipere et pet epistulam creditori mandavit, ut ei dederet.

Kā Sokolovskis¹⁾ pareizi sīzrāda, ūsi vietā mandavit

1) Sokolovsky - l.c. 17.

=iussit: "Sed etsi mandaverit pater dominus^{us}, videtur iussisse."

Uzskats, ka iussus augšā sprādītā nozīmē būtu vērsts tikai pret tēva resp. kunga varai pakļauto dēlu vai vergu,¹⁾ kā to apgalvo vēl Gliks savā Pandektu komentārā, ir nepareizs, jo avoti runā gandrīz vienīgi par iussus 3. personai.²⁾

No visa teiktā mēs redzam, ka tiklab iussus kā fidejusija nodibina atbildību par svešu pārādu. Tāpēc tad arī ir dabiski, ka romiešu tiesību avoti daudzās vietās pieļīdzinā abus minētos institūtus, uzskatot tos abus par ekcēsijām, t.i. tādām saistībām, kas pieslienās, atkarājas no citām. Tādās vietas ir, piemēram, D. 45.1. 49. Pāulus 37 ed.; D.45.1.91.4.; D.39.5.2; D.26.7.21. (kur atbildība no iussus tieši pielīdzināta intercessijai); C.4.26.9.(8) u.c.

Nevar, protams, liegt, ka abu šo institūtu starpā ir arī izšķirība, bet tas nebūt neatspēko apgalvojumu, ka

---

1) Glück - Pand. Kommentar, XIV, 424.lapp.; sk. arī

Ryck - Die Lehre von den Schuldverhältnissen, III, 1889, 495.lapp.

2) Windscheid, - Pandekten II, 1900, § 482.

iussus ir bijis fidejusijei pēr pāreugu.

Kā īsti un kad ir izveidojusies fidejusija, tās vēl nav nodibināts. Ir skaidrs tikai tās, ka Cicerona laikā viņa vēl nav bijusi pazīstama, jo vārdus: fideiubere,
fideiussos, fideiubeo, pie viņa vēl nesastopam.
¹⁾

Kā domā Levijs, viņas sākums meklējams ne agrāk kā pašās republikas beigās un ~~bet~~^{būtne} ieviesis jurists Labeons.

Lai tās būtu kā būdams, ir skaidrs, ka šī jaunā galvojuma forma uz reiz loti plaši ieviesās dzīvē un izstūma agrākās. Šāds panākums pēc mūsu domām izskaidrojams sevišķi ar to, ka saskapā ar tā laika apgrozības prasībām, personisks elements fidejusijā bij atstumts otrā vietā un pirmā izvirzīts mātiskais.

Tās ir redzams jau no paša stipulacijas jautājuma, kurš sken: " id te fide tua esse iubes?" Tā tād galvinieks vairs nesola idem, kā sponsijā, kur no galvinieka varēja presīt to pašu darbību, ko no galvenā pārādniekakā ^{kur} tā tād personiskajā momentā vēl liela nozīme. "Id" turpretī

---

1) Sk. Cicerona rakstos atrodēmo juridisko terminu rādītāju grāmatā - G. de Caqueray - *Explication de passages de droit privé; contenus dans les œuvres de Cicéron.* Paris 1857.

2) Levy - *Sponsio, fidepromissio, fideiussio*, 1907., 117. u.t. lapp.

apzīmē tikai to, ka gālvinieks uzņēmas atbildību par galvenā pārādnieku saistību.

Tā tād, skaidrs, ka atbildība, ko nodibināja ar iussus, ietekmēja fidejusijas izcelšanos. Loti patīkami, ka tā norisinājās sekoši. Tā kā bij sajūtama stipra vajadzība pēc jaunes galvojuma formas blakus sponsijai un fidepromisijai, kas ar izņēmuma likumiem bij lielā mērā padarītas nederīgas, tad vispirms pievērsa uzmanību iussusam un jauno gālvinieku "fide sua" saistīja gluži tāpat, kā agrāk iussus gādījumā jubantu.¹⁾ Līguma noslēgšanai izraudzīta civiltiesiskiem kontraktiem parastā verbālā forma, ar ko iussus pārvērtās par civiltiesību (*ius civile*) institūtu.

§ 4.

II. Fides.

Tiktāl fidejusijas izcelšanās jautājumu var uzskatīt par noskaidrotu. Grūtības dārba pētniekiem vēl vārds "fides": kāpēc tas pievienots jussijai (*iussio*, *interpolets*, sk. Heumann - Seckel p.v.). Jaunākā laikā šo jautājumu mēģinājuši atrisināt Levijs²⁾ un Flume.³⁾ Iepazīsimies ar šiem mēginājumiem, jo no tiem būs skaidri redzams, ka neviens

1) Sokolovski - l.c. 104.lp.

2) Levy - l.c. 181.lp.

3) Flume - l.c.

no to autoriem nav spējis uzstādīto jautājumu atrisināt, tāpēc, kā nav ievērojis saistošā solījuma pirmējo sakrālo rakstūru.

Pavisam mechaniski šo "fides" tiecas izskaidrot Levijs:
"Die Hinzufügung der "fides" lässt sich aus manchen Gründen erklären: jedenfalls, ist sie das Sekundäre; sie möchte sich schon um der besseren Unterscheidung willen empfehlen, aber sie bildete auch eine Bekräftigung des Fubere, die der erhöhten Wirkung, welche von dem nun zivilrechtlichen Institute ausging, angemessen Schritt hielt. Schliesslich klang auch das Jahrhunderte lang geübte "fidepromittere mit, und so trug man die nun einmal mit dem Bürgschaftsgeschäft verwashsene "fides" auch in die neue Bürgschaft hinein."¹⁾

Tā tad, pēc Levija domām, jēdzienām "fides" tā nav būtiska, bet tikai blakus nozīme, 1) vai nu, lai atšķirtu (!) fideiussio no iussio, 2) vai lai pāstiprinātu iubere, 3) vai arī vārds "fides" pārņemts no "fidepromittere" kā tāds, kas pa gadu simteņiem ieskanējās ausīs.

Kā redzams, Levijs nebūt necenšas jēdzienu "fides"

---

1) Levy - l.c. 134.lp.

izskaidrot no juridiska viedokļa; tās viņam šķiet it kā nejauši piedklīdis.

Flume savā izskaidrojumā iziet no vārde "fides" nozīmes, pilnīgi pametot novārtā šī jēdziens vēsturisko izcelšanos. Fides viņam ir "Bindung, Haftung", atbildība (bez tīkumiskas saistības rakstura). Izšķirība starp "fides" nozīmi fidepromisijā un fidejusijā ir tā, ka pirmā fides apzīmē atbildību arī par sava paša, bet otrā tikai par cita saistību. Jēdzienam "fides" nav blēkus, bet galvenā nozīme; "fide esse" ir iubere priekšmets un vienīgais mērķis; "fides" ir visa institūta signatura un, apzīmējot atbildību (Haftung), izteic fidejusijas būtību.

Pie šī izskaidrojuma vispirms jāpiebilst, ka tas nav gluži skaidrs; īstenībā viss viņa smagums ir apgalvojums, ka fides = Haftung.¹⁾ Bet viņš neievēro, ka ja "fides" apzīmē tikai "Haftung", t.i. atbildību, tad šis vārds ir lieks, jo atbildības uzņemšanos izteic jau iubere. Bez tam, romiesu tiesību avotos vārdam "fides" nav tādās nozīmes kā vācu

---

1) Jāpiebilst, ka Flume "Haftung" te saprot kā atbildību par svešu parādu pretēji sevai paša saistībai, bet nevis "Schuld" un "Haftung" izšķirības nozīmē. Flume - l.c. 54, 2 piez.

"Bindung" vai "Haftung", kā pēr to vārem pārliecināties
1) Brisonija, 2) Dirksens un Heumans-Sekela leksikonos. Pie-
šķirot šim vārdem tādu nozīmi, mēs ieliekam senā teicienā
šolaiku jādzienu. Tāpēc tāds iztulkojums neder.

Īstenībā fides te apzīmē uzticības vārdu, apsolījumu.
3) Kā pierādījis prof. V. Sinaiskis, vienkāršs vārds vien senās
romiešu tiesībās, pēc vispārēja noteikuma, nesaistīja. Lai
cilvēks ar savu solījumu būtu saistīts, bij nepieciešams
svinīgs solījums, īstenībā svinīgs solījums dievībai, lī-
gums starp parādniekū un dievību, un proti uzticības dievi,
Fides. Šādi solījumi bij visi stipulācijas akti, arī spon-
sio, un, kā jau pats vārds rāda, arī fidepromissio.

Fidejusija, kā vēlāka, bij vieglāka forma, bet arī
tai "fides" bij nepieciešams uzticības vārds.

Pēc vissa tā ir skaidrs, ka šis "fides" elements nebija
vis fidejusijā kaut kas nejaušs, kā apgalvo Levijs, vai
vienkārša apņemšanās atbildēt, pēc Flumes domām, bet ši

---

1) Brissonius - De verborum significacione, 1741.

2) Dirksen - ^WMannale latinitatis fontium iuris civilis,
1837.

3) Sinaiski - Osnovi I., 85 un turpm. lapp.

līguma formas būtiska sastāvdaļa.¹⁾ Tikai ar šo "fides" fidejusija kļuva par civiltiesisku dārījumu, pretēji prētors iussus.

§ 5. Secinājums.

Sāvelkot kopā visu teikto jāsecina, ka fidejusija bij gan savas formas ziņā civiltiesību institūts, bet pēc savas būtības atdārināja prētors radīto institūtu iussus.

Tā tād ēri romiešu tiesībās galvojums pamazām attīstījies sekoši: sākumā ir atbildējis ar savu personu tikai galvinieks; pēc tam viņš ir nostājies blakus galvenam pārādniekam kā līdzparādnieks, no kurā var presīt to pašu (*idem*), ko no galvenā; un beidzot, viņš (fidejusija) ir kļūvis par akcesiju, kas atbild nevis par "*idem*", bet par "*id*" un tā tād gāla iznākumā atbild tikai ar savu mantu.

Mēs redzam, ka atbildība šai institūtā no tīri perso-

---

1) Ka fidejusija sakarā ar savu stipulacijas, t.i. svini-ga vārda, formu, drīzi kļuva apgrozībai neērta, to netieši pierāda ēri tas, ka prakse blakus tai tiesās radīt formas ziņā atvieglošas, lokanākas galvojuma formas, kā piemēram vienkāršu pantu constitututum debitum alieni un consensual ligumu mandatum qualificatum.

niskas beidzot izveršas par tīri māntisku. Šis apstāklis ir cieši jāievēro, kad pētījēm galvojumu pāndektu un arī šo laiku tiesībās, kurās šis institūts izveidots pēc romiešu tiesību parauga, to starpā arī Lcl.

Sākārā ar vēsturisko attīstību, romiešu tiesību avotu noteikumi attiecās uz dažādiem laikmetiem un dažādiem galvojuma veidiem, pie kām vēl sevišķas grūtības rada daudzās interpelacijas tieši šai novadā (sevišķi bieži fideiussor, fideiubere interpolets sponsor, spondere vietā u.t.t.)

Tāpēc romiešu tiesību avotu noteikumi par galvojumu ir ļoti kāzuistiski un bieži pretrunīgi, tā kā vispārēji principi no tiem grūti atvasināmi. Ar to arī izskaidrojams, ka pāndektu tiesībās mācība par galvojumu pēliks vismazāk ¹⁾ apstrādāto skaitā.

---

1) O.Gerb - Zur Dogmatik des römischen Bürgschaftsrechts,
1894., III. lapp.

PIRMĀ NODALA.

Galvojuma jēdziens.

§ 1. Galvojuma jēdziens romiešu tiesību avotos.

Ne romiešu, ne arī pandektu tiesībās (gemeines Recht) nebija noteikta galvojuma (fidejusijas) jēdziena. Ja piegriežamies pašiem romiešu tiesību avotiem, tad tur sastopam divus galvojuma jēdzienu apzīmējumus:

I.3,20: Pro eo qui promittit solent alii obligari, qui fideiussores appellantur, quos homines accipere solent, dum curant ut diligentius sibi cautum sit.

D. 44,7, 1, 8. Gaius. Sed aut proprio nomine jusque obligatur aut alieno: qui autem alieno nomine obligatur, fi-

---

1) Corsi. La fideiussione, Bologna 1893, min vēl šādu apzīmējumu: "Stipulatio qua Quis alterius obligationem ad majorum creditoris securitatem in fidem suam reipit ita tamen ut principalis debitor quoque maneat obligatus", bet tas romiešu tiesību avotos nav atrodams.

deiussor vocatur. Et plerumque ab eo, quem proprio nomine obligamus, accipimus, qui eadem obligatione teneantur, dum curamus, ut quod in obligationem deduximus, tutius nobis debeatur.

Acīmredzot, šie romiešu tiesību apzīmējumi jautājumu par galvojuma jēdzienu neizsmel. Pirmais, no Justiniana institucijām pāmteis, īstienībā nemaz nav jēdziens apzīmējums, bet norāda tikai uz galvojuma mērķi; turpretī no ši apzīmējuma nevar izlobīt to galvojumam īpatnējo noteikumu, ka lai gan galvinieks uzņemās atbildību par saistību (obligatur), tad tomēr galvenais parādnieks ar to netiek atsvabināts no savas saistības, bet atbild joprojām bleķus galvniekam. To nevar izlobīt arī no minētā apzīmējuma pēdējā teikuma "ut diligentius sibi caustum sit", jo kreditors ieģūst lielāku drošību arī tai gadījumā, kad agrāko nekārtīgo un trūcīgo parādnieku atsvabina no viņa saistības un viņa vietā stājas kārtīgs un turīgs parādnieks.

Otrs apzīmējums, no Digestam, ir pilnīgāks tai ziņā, ka aizrāda uz galvenā parādnieka līdzatbildību ("eadem obligatione teneantur"). Tomēr arī šis apzīmējums neizteic galvojuma būtību, jo no tā nav redzams, kādās attiecībās jeb tiesiskos stāvokļos atrodas savā starpā galvinieks un galvenais parādnieks. No ši apzīmējuma var gan secināt, ka

starp galvinieku un galveno parādnieku pastāv korrealitātes attiecības ("eadem obligatione"), bet ar to vēl ^{nav} tikdaudz raksturots galvojums, jo nekur nav teikts, ka galvēnais parādnieks un galvinieks ir korreali parādnieki. Par šo jautājumu arvien ir norisinājušies lieli strīdi un jaunākie teoretiķi, kas par galvojumu rakstījuši (Vesterkamps, Reichels) secina taisni pretējo, proti, ka galvinieks n a v līdzparādnieks. Tad jau ar daudz lielāku tiesību var apgalvot, ka ar augšā minēto Gaja apzīmējumu ir raksturots tā saucēmais kumulatīvais parāda pārpēmums jeb kopparāda pārpēmums (kumulative Schuldübernahme, Schuldbeitritt). - Tādā kārtā neviens no romiešu tiesību avotos sastopamiem apzīmējumiem galvojuma būtību neizteic.

§ 2. Pandektu zinātne.

Vēlākos laikos, sākot ar glosatoriem un beidzot ar juanākājiem civilkodekiem (vācu BGB un Šveices OR), ir bijis daudz mēginājumu dot pareizu galvojuma jēdzienu apzīmējumu. Šādus apzīmējumus pa daļai sakopojuši Hering, Hezenbalgs, Nolkens un jaunākā laikā Vesterkamps. Atzīmesim raksturīgākos, neaprobežojoties ar tiem, ko savākuši minētie autori.

XIII - XVII.g.s.

Akkursijs (Nov. de fideiussoribus): Fideiussorem eum esse, qui pro alio fidem suam adstringit.

Kujācs (perat. D. de fideiussoribus): Fideiussor est, non qui nomine debitoris, sed qui pro debitore, suo nomine, stipulenti promittit, citra novationem, vel qui pro alio a stipulatore interrogatus respondet, qui et adpromissor dicitur.

Herings, Tractatus de fideiussoribus, 1606 (cap. III): quis pro debitore aliquo, fidem suam citra novatione interponendo, ad debiti solutionem in subsidium obligatur.

XVIII.g.s.

Vinnijs (Vinnius), Institutionum commentatorius, 1726 (655 lepp.): fideiussor (est), qui, quod alium debet, fide sue esse iubet, interposita stipulatione.

Lauterbachs (Dissertationes academicæ, II, 1728, disp. 82. un 88): Fideiussores sunt personæ, quæ per stipulationem alterius obligationem in fidem suam recipiunt ob majorem creditoris securitatem, ita, ut principalis adhuc maneat obligatus.

Fēts (voctius), Commentarius ad Pandectas, VI. 1780 (333. lepp): Fideiussor est, qui alienam obligationem medi-

ante stipulatione in se recipit, reo principali manente obligato.

XIX. g.s.

Savā laikā sevišķi starp praktiķiem visai populārais Hellfelds definē galvojumu sekoši (Iurisprudentia forensis, 1806./^{ed.nova} § 342): Fideiussio est conventio, qua quis se obligat ad satisfaciendum, si debitor principalis suae haud satisfecerit obligationi.

Glika (Glück) pāndektu komentars, ka zināms, digestu 46. grāmatu pavisam neaizsniedza, tā ka tieši galvojums tai nav apskatīts.

Milenbruchs (Mühlenbruch) savā pāndektu mācības grāmata (Lehrbuch des Pandectenrechts, II, 1844, 554. u.sek. lapp.) iekļauj galvojumu plašākājā intercesijas un proti kumulativās intercesijas jēdzienā, atdalot no tās galvojumu (Verbürgung) un apvienojot tai vissas 3 Justiniana galvojuma formas: fideiussio, constitutum debiti alieni un t.s. mandatum qualificatum. Tāpēc nepareizi apgalvo Nolkens (m.d. 8. lapp.), ka Milenbruchs galvojumu identificējot ar intercesijas jēdzienu.

Krics (Kritz. Pandektenrecht, 1835, 122.lapp.). Wer einem Gläubiger die Befugnis einräumt, von ihm zu fordern, was der Gläubiger von seinem Schuldner fordern könnte, lei-

stet Bürgschaft.

Zeiferts (Seuffert, Pand. II, § 383): Verbürgung (fideiussio) ist der Vertrag, durch welchen Jemand dem Gläubiger eines andern, ohne dass dieser Haften verspricht.

Puchta (Vorlesungen, 4. izd. § 404, nevis Pandekten, kā nepareizi aizrāde Hazenbalgs): Fideiussio, der Vertrag, wodurch Jemand eine fremde Verbindlichkeit zu erfüllen verspricht, ohne dass der bisherige Schuldner befreit wird.

Girtanners (Die Bürgschaft, II, 1851, 315.lpp.): Als Bürgschaft ist zu bezeichnen jede vertragsmässige Obligation, welche Jemand gegen einen Gläubiger ausdrücklich dahin ein geht, für dessen Forderung neben dem Schuldner einzustehen zu wollen.

Hazenbalgs (Die Bürgschaft, 1870, 50. un sek. 1epp.): Die fideiussio wird eingegangen, durch die dem Gläubiger des Schuldners gegenüber abgegebene, von diesem angenommene Erklärung: die bezeichnete Verbindlichkeit des Schuldners ihm als Fideiussor schulden zu wollen.

Tas īstienībā nav netāds apzīmējums, jo fidejusija ir definēta kā fidejusora pienākums, t.i. idem per idem. Tāpēc Hazenbalgs šo paskaidrojumu, ka viņš to sauc, sedēls atsevišķos elementos, proti, fidejusors izteic:

- a) ka viņš attiecīgo parādu uzņemas kā (golvenā) parādnieka parādu;
- b) ka viņš šo parādu neuzņemas vis etbrivots (golvenā) parādnieka vietā, bet bleķus tam;
- c) ka viņš gan uzņemas to pašu parādu, ko galvenais parādnieks, tomēr ne tāpat ka tas, bet tikai tais robežas, ko likums novilcīs fidejusore pienākumam.

Arndts (pend. §349): Für die Verwirklichung einer Forderung kann dem Gläubiger eine grössere Sicherheit dadurch gewährt werden, dass ausser dem eigentlichen Schuldner noch ein anderer zu derselben Leistung nebenbei (accessorisch) verpflichtet wird. Eine vertragsmässige Verpflichtung dieser Art heisst Bürgschaft.

XX. g.s.

Windſeids-Kipps (II, § 476): Die Bürgschaft hat den Zweck dem ^{Gläubiger} Sicherheit zu verschaffen für die Befriedigung seiner Forderung: ..... In der Bürgschaft wird der bezeichnete Zweck dadurh erwicht, dass dem Gläubiger ein zweiter Schuldner gegeben wird, an welchen er sich halten kann, wenn er von seinem eigentlichen Schuldner, dem Hauptschuldner, nicht befriedigt wird.

Darmburgs (Pend. II, § 333): Der Vertrag mit einem Gläubiger, wenach man zu dessen Sicherheit neben seinem

Schuldner verbindet, ist Bürgschaft.

Daži pandektisti nemesz nemēģina Jot galvojums jēdziens apzīmējumu, piem., Vengerova, daži atkal tiksai spraksts šo institutu, kā piem., viens no jaunākiem, Vendts (Wendt, Pandekten, 1888).

§ 3. Pandektistu apzīmējuma kritika.

Apskatot tuvāk un salīdzinot šos apzīmējumus, kļūst skaidri redzams, ka pandektu tiesību teorijā nav izstrādāts vienots galvojums jēdziens. Vecākie juristi (Kujācs, Herings, Lauterbachs, Fāts) gāj atzīst, ka galvinieks nostājas galvenam parādniekam blakus, bet nenorāda, kāds ir viņa stāvoklis pret pēdējo; vai viņš ir līdzparādnieks, vai ekcesors, vai tiksai subsidiors parādnieks (to apgalvo tiksai Herings); viņi norāda uz "fides", bet nepaskaidro, ko ar šo vārdu seprot, un visi, izņemot Kujācu, kurš stāv uz tīro romiešu tiesību viedokļa, nevietā stāvot uz stipulāciju, kas pēc usus modernus pandectarum vairs nepastāvēja. Vēlākie juristi vē nu neatšķir galvojumu no kumulatīvā pārādpārņēmuma, kopparāde pārņēmuma (piemēram, Krica, Zeiferts, Puchta un Girtanners, erī no Dernburga apzīmējums nav redzams, kādu saistību uzņēmīs galvinieks) vai erī ieved apzīmējumā subsidiātes momentu, kas, kā vēlāk redzesim, nemesz nav galvojumā bū-

tisko (piem. Vindšaids, no vecākiem Hellfelds). Turpreti Hēzenbalgs (savā paskaidrojumā) un Arndts noteikti uzsver ekcesorietati.

No šīs galvojuma jēdziens apzīmējumu dažādības redzam, ka pendektu tiesību teorijā ir vienprātība tikai tāi ziņā, ka galvinieks nodrošina sveša parāda izpildījumu un nostājas blokus galvenam parādniekam, t.i. pēdejais no savas saistības netiek atsvabināts. Tālāk tūlīg sākums domu starpības, sevišķi sekošos jautājumos: vai galvinieks ir parādnieks sau vai aliens nominis, ko nozīmē un cik tālu sniedzās regresa tiesības, vai un cik tālu galviniekiem pieder ierunas no galvenā parādnieka persones, cik tālu galvojums nodibināšanai ir nepieciešams galvensis parāds, saistībs, ar ko izskaidrojama galvojums izbeigšanās, tālāk, kāds ir galvinieka saistības spmērs, kā galvenās saistības pārgrozības ietekmē galvinieka saistību, beidzot, vai galvinieks un galvēnais parādnieks ir korresli vai vienkārši solidari parādnieki, vai galvenā parāde pastāvējena ir būtiska galvojuma noteikums jeb tas vejdzīgs tikai tā nodibināšanai.

Neskaitoties uz šīm domu starpībām teorijā, pendektu tiesību preksē tomēr valdijs liele vienprātību atsocišķu jautājumu izšķiršanā, kas izskaidrojama ar to, ka prekse varēja atbilstīties uz ļoti bagātīgu kazuistiku, kur preti

vispārēji principi to maz interesēja.

Ja jautājam, ar ko izskaidrojams šāds parādībs, tad
debūjams dažādes atbildes. Viens uzskats ¹⁾ ir, ka galvojuma
tiesības Justiniana laikā vēl nav galīgi izveidojušās, kā
tas bij ar citiem saistību tiesību institūtiem. Galvojums
nekalpoja vienīgi seimnieciskai spgrosībai, bet bij arī
cieši saistīts ar socialām un politiskām attiecībām; saka-
rā ar to, galvojuma uzņemšanās bij Romā bij "officium ci-
vile vel publicum" un tiesība galvot bij nosacīta ar poli-
tisko stāvokli; tāpēc, piemēram, nevarēja galvot sieviete.

D.16.1.2.1. Ulpianus. Cum feminas virilibus officiis
fungi et eius generis obligationibus obstringi non est
seqvum.

Galvojums Romā pa veirākiem gadsimteniem pastāvīgi at-
tīstījies, tikai šī attīstība palikusi nepabeigta. Repub-
likas beigās pastāvēja veseli picci galvojuma veidi: spon-
sije, fidepromisijs, fidejusija, sveša parāde konstitūte
un kredita uzdevums. Pirmie divi gan Justinians tiesībās
atkrita, bet viņu pēdas palika.

Pretruna un neskaidrības galvojuma institūtā neizzūde

---

1) Westerkamp - l.c. 46.lp.

arī vēlākā romiešu tiesību attīstības gaitā, tā saucamās pandektu tiesībās.

Mums šķiet, ka šai pārādībai par galvēno cēloni bij romiešu privāttiesību vēsturē viscaur novērojams pretsts starp civilām un pretora tiesībām. Galvojumā tas izpaužās sevišķi spilgti: kāmēr senās (civilās) tiesībās visu noteica personīgais elements, tikām pretora tiesības ejot pretī apgrozībās prasībām, izvirzīja pirmā vietā mātisko momentu, kā jau augšā aprādīts. Šo divu pretējo elementu sintezi romiešu tiesībās vairs neatrodam. To nespēja dot arī pandektisti, tāpēc ka viņi nepiegrieza pietiekošu vērību vēsturiskai attīstībai un par katru cenu centās Justiniana kodifikacijā saskaņot pavism pretrunīgus noteikumus, kas bij cēlušies no dažādiem principiem un tāpēc nemaz nebija saskaņojami. Tāpēc ir arī pilnīgi dabiski, ka pandektu tiesību teorija nespēja izvirzīt vienotu galvojuma jēdziens apzīmējumu.

§ 4. Jēdziens nodibinājums.

Lai dotu pareizu galvojuma jēdziens apzīmējumu, mums jāņem visi tie apzīmējuma elementi, kas tai nepieciešami, lai attiecīgo tiesisko darījumu varetu kvalificēt par galvojumu. Nemsim vispirms tos, par kuriem neviens nestrīdēs. Tie ir šādi: a) galvojuma mērķis ir nodrošināt saistības

ispildīšanu, b) šo mērķi saņiedz ar to, ka parādnicketam blokus nostāda kādu citu personu — galvinieku.

Domu sterpiņes sākot jautājumā par galvinieka tiesisko stāvokli. Tas varētu būt trejāds: a) galvensais parādnieks un galvinieks ^{ja būt} kopparādnieki (pēc pāndekta tiesībām korreli parādnieki); b) galvensais parādnieks var būt tikai blokus (akcesors) parādnieks; c) viņš var būt tikai papildu (subsidiars) parādnieks. Ir arī iespējams, ka galvinieks vienā un tai pašā leikā ir akcesors un subsidiars parādnieks. Noskaidrojot šo jautājumu būsim nodibinājuši visus galvojuma jēdzienam nepieciešemos elementus. Tāpēc mums jāapskato attiecībā pret galvojumu sekoši trīs principi, atsevišķi un verbūtējos savienojumos:

1. korrealitātes princips, pēc kura galvinieks un galvensais parādnieks ir korreali parādnieki;

2. skcesorietates princips, kura būtība ir tā, ka kāda seistība sevas izcelšanās, pastāvēšanās un izbeigšanās ziņā ir atkarīga no kādas citas seistības; attiecinot šo jēdzinu uz galvojumu, tas apzīmē, ka galvojums nevar ne izcelties ne pastāvēt bez galvenās seistības, un ka izbeidzoties pādējai, jāizbeidzas arī galvojums; un

3. subsidiaritates princips, pēc kura galvojumā kreditors tikai tad var vērsties pret galvinieku, ja viņš never

debūt opmierinājumu no galvenā parādnieko.

Visi šie principi ir pamtoti ar romiešu tiesību avotiem.¹⁾ Pondektu tiesību zinātne ir tos sīki analizējusi un literatura ūcis jautājumos ir tik plašs, ka iztīrīt dažādus uzskatus te nav iespējams. Bet tā kā mūsu darbe mērķis ir apskatīt galvenā kārtā šo siku tiesības, tad tas nav arī vajadzīgs. Mums tiks i ļānodibīns: kurš vai kurši no augšā minētiem elementiem: akcesorietates, korrealitātes un subsidieritātes ir galvojumā būtiski, citiem vārdiem, kurši no šiem elementiem ir nepieciešomi, lai attiecīgo tiesisko parādību verētu kvalificēt kā galvojumu?

Uz to jāstāsta sekoši.

Subsidieritāte pati par sevi nav galvojuma būtisks elements. Tā atkrīt, ja galvinieks atteicīs no viņam piederošā beneficium excussionis seu ordinis, kas praksē gandrīz svieni arī noteikti. Bez tom, ir likumi (piemēram, angļu tiesības), kas galviniekam šo beneficiju nemaz nepiešķir.

Gluži tik vienkārši nav atrisinams jautājums par korrealitāti. Bet arī tā nav nepieciešems ne galvojuma mērķe,

---

1) Sk. Gerb., o.c.

ne arī galvinieka un galvenā parādnieka tiesisko stāvokļu nodibināšanai. Tas tā ir nevien ūolsiku, bet arī romiešu tiesībās, jo svotos mās atrodam noteikumus, kas pavisam nav sašķērsojami ar galvinieku un galvenā parādnieka korreelas atbildības principu. Piemērs: Ja viens no veirākiem korreliem parādniekiem izpilde, tad izbeidzās visa saistība. Turpretī Ulpiens saka: D.46.3.3I. Si insulam edificandam fosse et faciendam quis promiserit et hoc specialiter actum est, ut suis operis id perficiat, fideiussor ipse edificans vel fossem fodiens non consentiente stipulatore non liberevit reum.

Tālāk nav iespējams korreela saistību ar negatīvu priekšmetu, t.i. saistību, kuras priekšmets ir kaut ko nodarīt. Tomēr arī pēc romiešu tiesībām galvot par šādu negatīvu darbību var.

D.46.3.3I. Ulpianus. Etiam si illis stipulationibus fideiussor accesserit: per te non fieri, quominus mihi ire egerre licet? prohibens ire fideiussor stipulationem non committit.

Beidzot jauzskaidrot, ka svotos gan galvinieku sauc par "reus", bet ne par "correus".

No teiktā jāsecins, ka jau pēc romiešu tiesībām korrelītātie nav galvojums būtisks elements. Pendektu tiesību teo-

rijā zinātnieku domas ūsi joutājumā delās: par korreli-
tāti ir ¹⁾ Windſeids, pretī ²⁾ Dernburgs.

Šo laiku tiesībēs vairs nestriðas par to, ka vismaz vienkāršā galvojumā nev starp galvinieku un galveno pārādnieku solideritātes (kās atvieto agrāko korrealitāti).

Tā tād ne subsidieritāte ne korrealitāte nev galvoju-
ma būtiski elementi. Citi di tas ir ar/^{ak}cesorietāti. Ka gal-
vinieks (pst t.s. eks promisorā) saistībs ir akcesore, par
to šo laiku tiesību teorijā vairs nev dažādu uzskatu.

Akcesorietates princips izriet pats par sevi no galvojuma kā nodrošinājuma darījuma būtības. Un tād jau nev arī lo-
giski iespējams, ka pastāv nodrošinājums bez kaut kā, kas
būtu jānodrošina, tāpat, kā tas, piemēram ir ar ķīlu.

Akcesorietates princips ir nodrošinājuma mērķa tiesiskā izteiksme. Visi likuma noteikumi, kas izriet no akcesorietates principa, ir imperatīves dēbas un tos puses never pārgrozīt galviniekam par īaunu, ja negrib atņemt ligumam galvojuma raksturu.

Joutājums par akcesorietāti nebūt nev tik skeidrs pan-
dektā tiesībās. Bet tā kā akcesorietates princips, kā bū-

---

1) Windscheid - l.c. § 293, 187. lapp.

2) Dernburg. - System des römischen Rechts, 1912, II.,
§ 335, 1.

tisks galvojuma elements, prass sīkāku iztirzājumu, tad apskatīsim to nākošā nodalījū. Lai varētu nodibināt pareizu galvojuma jēdzienu, te tikai jākonstatē, ka vismaz par fidejusijas ekcesoro īsbu erī jaunākie romiešu tiesību pētnieki,¹⁾ ir pilnīgi vienās prātis.

Tā tad galvojuma jēdzienā bez egrāk minētiem elementiem jāietilpst norādījumam uz galvinieka ekcesoru saistību, ar ko nodrošināta galvenā, pie kām galvinieks atbild par pēdējās izpildījumu.

Visumā šīs prasības apmierino jaunāko kodeku (erī Lcl.) legaldefinīcijas.

Ievietojam te svarīgākos piemērus.

§ 5. Šoleiku kodaki.

Lcl. 4505.p.: Bürgschaft ist die vertragsmässig übernommene Verpflichtung, einem Gläubiger für die Schuld eines Dritten einzustehen, ohne dass der Letztere durch die-

---

1) Sk., piem., Flume, l.c.

se Verpflichtung von seiner Schuld befreit wird.¹⁾

(Tulkojumā: Galvojums ir pienākums uzņemšanās atbildēt kreditoram par trešās personas parādu, neatsvebinot tomēr ²⁾ er to pēdējo no viņas parāda.)

Ltgcl. galvojums jēdziens apzīmējums nov.

Vācu BGB (§ 765): Durch den Bürgschaftsvertrag verpflichtet sich der Bürge gegenüber dem Gläubiger eines Dritten, für die Erfüllung der Verbindlichkeit des Dritten einzustehen.

Šveices OR(492): Durch den Bürgschaftsvertrag verpflichtet sich der Bürge gegenüber dem Gläubiger eines Dritten, des Hauptschuldners, für die Erfüllung der Schuld des letzteren einzustehen.

Franču Ce. nedod galvojuma jēdzienu apzīmējumu, bet

-
- 1) Nolkens (l.c. 13.lepp.) Šo apzīmējumu izstiept par nepietiekosu, apgalvojot, ka tai neesot norādīts uz parādniece atbildības akcesorietāti. Sis pārmētums nav vietā, jo galvinieks atbildība noteikta ar vārdu "einstehen" (nevis "erfüllen"), kas teisni apzīmē akcesoru atbildību.
  - 2) Kā redzams, tulkojumā ir izleists vārds "vertragsmässig" (būtu jāsaka "līgumiskie pienākumi uzņemšanās"); tas izsakaidrojams ar to, ka šī vārde novari krievu tekstā, uz ko sevā laikā jau eizrādījis Nolkens, un ka latviešu tekstem likts pamatā nevis vācu, bet krievu teksts, saskaņā ar Lcl. Ievade XVI. p. piesīmi.

norāds tika uz tā sekām (§ 2011): Celui vers le créancier
é satisfaire à cette obligation, si le débiteur n'y satis-
fait pas lui-même.

Krievu civ. kod. projekts (2548.p.): По договору поручи-
тельства поручитель обязуется передъ другимъ лицомъ исполн-
ить обязательство его должника, если последний самъ этого
обязательства не исполнитъ.

Šis apzīmējums neapmierina, ja vārdu "izpildīt" nemēm
tā īstā nozīmē, bet viņš ir pietiekošs, ja ar to saprotam
neviens realu izpildījumu,¹⁾ bet arī stādīzību par zaudējumiem
neizpildīšanas gadījumā.

§ 6. Šolaiku zinātnē.

Jaunākie vācu zinātnieki, kas par galvojušu rakstijuši:
(Geihs, Zibars, Resterkamps, Reichels) savu apzīmējumi nemaz
neuzstāda, bet, runājot par Šolaiku tiesībām, lieto BGB
legalo apzīmējumu. Tāpat Erdmans (System des Privatrechts

---

1) Тетрюмовъ, Гражданское уложение, II, 1910, II 77 стр.

der Ostseeprovinzen, IV., 462. lapp.) iziet no Lcl. legal-definicijas (4505.p.).

Frenšu jurists Potjē, kura darbi stipri ietekmējuši Cc, galvojumu definē sekoši (Pothier, Des Obligations, Nr. 865): Le cautionnement est un contrat par lequel quelqu'un s'oblige pour un débiteur envers le créancier, et lui payer ce que le débiteur lui doit, en excédant à son obligation.

Jaunāko juristu starpā jāstāzīmē Baudry-Lacantinerie, kas apzīmējumā gluži lieki ieved regress elementu: Le cautionnement est un contrat par lequel une tierce personne garantit l'exécution d'une obligation, et sauf son recours contre celui-ci.

Italu jurists Corsi, ²⁾ kam pieder plašākā monografija par galvojumu italu valodā, sevā apzīmējuma nedod, bet stārto ³⁾ Leuterbachs definiciju.

Krievu literatūrā sastopams šāds apzīmējums:

---

1) Baudry-Lacantinerie et Nahl, Traité de droit civil, 1907, Nr. 909.

2) Sk. 20 lapp.

3) Sk. 13 lapp.

Meiers (10.iad. 395.lapp.): Поручительство ^{представляет} юридическое отношение, въ которомъ одно или исколькъ лицъ обязывается, въ случаѣ неисправности лица обязываются, въ случаѣ неисправности лица обязавшаго совершеніемъ какоголибо дѣйствія въ пользу другого лица, совершить за должника это дѣйствіе или иначе вознаградить берителя за нарушеніе его права.

Рѣс Pobedonosceva (Р. гр. прІ., 290.1р.) galvinieks ir "третье лицо, которое, вступая въ договоръ между двумя сторонами, отычаетъ кредитору въ томъ, что должникъ исполнитъ свое обязательство и обязуется, если не исполнитъ, исполнить вместо него".

Nolkepa (Ученіе о поручителе. 1884, 16.lapp.): Поручительство есть договорное обязательство, въ силу которого одно лицо, называемое поручителемъ, обезпечиваетъ другому лицу исполненіе обязательства его должника, приимая на себя, хотя и совмѣстную съ последнимъ, но лишь придаточную отвѣтственность за означенное обязательство.

Serdečeviča (10.iad. 487.lapp.): Подъ поручительствомъ понимается присоединенное къ главному обязательству дополнительное условіе объ исполненіи его стороннимъ лицомъ, поручителемъ, въ случаѣ неисправности должника.

Sinsiskis (Русское грацд. право, iad. 27.lapp.): Пору-

ЧИТЕЛЬСТВО ОСТЬ ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЙ ДОГОВОРЪ, ВЪ СИЛУ КОТОРОГО ОДНА СТОРОНА (ПОРУЧИТЕЛЬ) ОБЯЗУЕТСЯ ПЕРЕДЪ ДРУГОЙ СТОРОНОЙ ИСПОЛНИТЬ ОБЯЗАТЕЛЬСТВО ЕЯ ДОЛЖНИКА, ЕСЛИ ПОСЛЕДНИЙ ЭТОГО ОБЯЗАТЕЛЬСТВА НЕ ИСПОЛНИТЬ.

Ties pats (Основы II, 150): Поручительство... предполагаетъ наличие содолжниковъ - поручителей, безъ освобождения того должника, который установилъ обязательство.

Rjeznovskis - (Лекція по грамд.праву, -IV, 61. un sek lapp.) statāsts saviem vārdiem prof. V. Sinsiske definiciju (Русское гражд.право).

Belackins (Частное право въ основныхъ принципахъ, 792): Поручитель береть на себя, на случай, если должникъ не исполнить своей обязанности въ отношеніи вырителя по договору или иному основанію, самому это совершить или, во всякомъ случаѣ, отвѣтствовать.

Kā redzam, krievu juridiskā literatūrē par galvojumos apzīmējumi nav tādē domu starpība kā pandektu tiesību literatūrā. Bet arī augšā izteiktie apzīmējumi no šolsiku teorijes viedokļa (pa dāļai neapmierina, jo, ūcis apzīmējumos, izņemot Nolkens un prof. V. Sinsiske viņa darbā "Основи", ir ievests subsidiaritatis princips, kas, kā jau augšā sprādījās, nav galvojumam raksturīgs. Prof. V. Sinsiske (Основи) apzīmējums saskaņ ar tagad zinātnē vispār pieņemto.

— ja Jāsai mērķojumā, ja

- 41 -

No Meiers un Beleckins definīcijes never izprest, kas
īsti ir gelvinieka pienākums: vai viņam jāizpilda galvenā
parādnieka saistība, vai pašem sevā, atlīdzinot zaudēju-
mus resp. vispār atbildet.-

000 000 000

OTRĀ NODALA.

Galvojuma tiesiskais raksturs.

§ 1. Galvojums ir parāds.

Galvinieks ir parādnietis. Tas skaidri izteikta romiešu tiesību svotos, kuģi par galvinieku saistību izsakot "obligatur", "obligatione tenetur", fidejusors tāpat "promittit", kā jebkuri cits parādnietis. To pašu noteikti apgalvo pāndektu tiesību teorētīķi, par ko, starp citu varēm pārliecīnāties arī no augšā pievestajām galvojuma definīcijām. Un citādi tas arī neverēja būt, jo kā romiešu tā pāndektu tiesības zināja saistībā vienīgi parādnieki un kreditors stāvokli; parāds un presījums - tiksai tie bij katras saistības nepieciešamie elementi.

Bet jaunākā leikā, sevišķi vācu juridiskā literatūrā, ir izteikti arī citādi uzskati¹⁾. Apgalvo, ka galvinieks "schuldet nicht", bet tiksai "haftet", citiem vārdiem, ka galvojums

1) Latviešu valodā nav attiecīga vārda; var teikt "etbild", bet tad jāievēro, ka ar "etbildēt" mēs izteicam vācu ne-vien "haften", bet arī "einsetzen", ko te nevar tulcot ar "galvot". Jāpiezīmē, ka "parāds un etbildībs" (sk.o.p.)

nav parāde attiecība (schuldverhältnis), bet atbildības attiecība (Haftungsverhältnis). Šis uzskats izcēlies sekerā ar pareizo atziņu, ka galvinieks nav parādā galvenā parādniece pienākums^u, bet ka, gluži otrādi, šis pienākums viņam ir svešs.

Lai varētu pareizi izšķirt, kurš no šiem uzskatiem pelna priekšrocību, mums vispirms jānoskaidro šis atbildības (Haftung) jēdziens.

Pirmsis, kas sēkot, skrītot "Schuld" un "Haftung" jēdzienus, bij romenietis ^{sts} Brinca; bet tā bij, tā səkot, vēl tikai pirmā nojauta par šiem jēdzieniem. To īstā attīstītāje un izveidotāja bij germanistiskā tiesību zinātne, galvenā kārtā v. Amira (Nordisches Obligationenrecht 1882, 1895), Punderts (Puntshert, Schuldvertrag und Treugelöbnis 1896), Girke (Schuld und Haftung, 1910) un citi, pašā pēdējā laikā Binders (Zur Lehre von Schuld und Haftung, Jherings Jahrbücher, 41, 1926; 42, 1927). Šos "Schuld" un "Haftung" izšķirības jēdzienus mēgināja attiecināt, kaut gan bez sevišķiem penākumiem, arī uz romiešu tiesībām Brinca (Bem-

---

pa dālei saskan ar termīgiem "faute et responsabilité", to lieto franču valodā (Pleniol, Traité élémentaire de droit civil, 1926, II, Nr. 160), kuri arī nav vārda, kas atbilstu teisni vācu "Haftung".

1) Sk. piem. Arch. f. r. P. 70(1886).

dekten II, § 207), Bekers (Jherings Jahrb. 49, 54), pēc kura domām šīs "Schuld" un "Haftung" ūkirojums jau bijis apzināti un noteikti izstrādāts romiešu tiesībās, bet šo tiesību pārgāmēji (recipienti) to neesot izpratuši; jāpiebilst tomēr, ka šīs ^{uz}skets nev strādis nekādu atbalsti.

Kas attiecas uz ūksiku tiesībām, tad šīs ūkirojums izmantots gandrīz vienīgi vācu tiesību grupes zinātnē (t.i. Vācijā, Šveicē un Austrijā); vienīgais izņēmums, kā ūkiet, ir italu tiesības, kur vairāki zinātnieki šo/ jautājumu iztirzājuši.

Pielaižot, ka šiem pētījumiem ir nozīme tiesību vēsturē, tomēr viss veirums zinātnieku, to starpā ori redzamākie vācu civilisti, attiecībā uz ūksiku tiesībām norāda šo "parāda un atbildības" ūkirojumu. Tam vairāki iemesli.

Nei nekādes vajedzībes, to, kas bij nepieciešams sengermanu tiesībās, pārnest uz ūksiku tiesībām. Sengermanu tiesībās parāds, "Leistungssollen", vien vēl nenodibina atbildību (Haftung). Lai tāde atbildība restos; vajadzēja vēl pienākt klāt vai nu ¹⁾ filai vai galvojumam (Pfandsatzung

---

1) Visckaidrāk šo mācību ir izteicis Punčerts (lc. 103. un t.lp.).

vei Treugelöbnis, vadistio); tikei ar to, "Leistenzügen" (vejadsību izpildīt) kļuva par "Leistensollen" (nepieciešamību izpildīt).

Jāatzīst, ka mūsu leikam visi Šie jēdzieni ir sveši un tos nevar ievest tādās tiesību sistēmās, kur tiem nav nodibināts pat vēsturisks pamets (kā, piem. Latvijas civiltiesībās). Nev nekāds iemesls skaldīt parādnika pienākums jēdzienu. Vienotes "obligatio" jēdziens romiešu tiesībās apzīmē, bez ūnbām, augstāku saistību tiesību attīstības pakāpi, nekā skaldītie "parāda un atbildības" jēdzieni. Tādā kārtā eri Šoleiku tiesībās jāatzīst, ka parāds un atbildība principā ir identiski: kas ir parādā, tam par to ir eri jāatbild. Uz ŠI viedokļa vēl līdz šim atšķiv visi ci-vilkodeki.

No pirmā acu uzmētiens tiečam sevišķi galvojumā ūds "Schuld" un "Haftung" Šķirojums izliecas ļoti pievilcīgs. Jo galvinieks uz galvojuma līguma pameta kreditoram neko nav parādā; ja runā, piemēram, par eisdevumu, tad to ir saņēmis galvēnais parādniks, nevis galvinieks, tāpēc no pēdējā nevar prasīt, lai viņš atdod parādu (to, ko viņš ~~nav~~ ^{ir} saņēmis), bet tikei, lai viņš atbild par parādniku. Tomēr, eri Še Šis atbildības jēdziens, vismaz Šimbrīžem un de lege late, nav lictojams.

Kā no Šī Ies pārskato redzams, vācu tiesību zinātne daudz pālejusies gan Šīs "Haftung" jēdziens no ķeidrošanās. Neraugoties uz to, vispāratzītes "Haftung" definicijas vēl līdz šim laikam trūkst. Pavisam otrādi, joprojām vēl pastāv strīdi un domu starpības par pašu "Haftung" būtību. Piemēram, nav pilnīgās vienprātības par tādos pamatjautājumos, kā sekošais: vai ir iespējams parāds bez atbildības (Schuld ohne Haftung) resp. atbildība bez parāda, vai ne? Sīki iztirzāt Šīs preteķības nav Šī derbe mērķis, tā kā te pietiek aizrādīt uz to, ka parāds Punčerts, kurš pieļā, ka pēc jēdzienu ir iespējams parāds bez atbildības (piem., debiskā seistībā) un atbildība bez parāda (piemēram, zemes parāds, Grundschuld), tomēr galu galā ir spiests atzīt, ka atbildību pilnīgi šķirt no parāda nav iespējams. "Die Haftung besteht stets wegen einer Schuld, im ¹⁾ Hinblick auf eine Schuld; diese ist das wofür der Haftung". Un Binders darbā "Zur Lehre von Schuld und Haftung"²⁾ jau etkal nonāk pie vienota atbildības jēdziens un ka tad nav atsevišķe "Schuld und Haftung" jēdziens, jo "die beiden Begriffe bei

---

1) Puntshert - Grundschuld, 14, 15.

2) Jherings Jahrb. 41, 166. lepp.

richtiger Betrachtung in einere (posvitro Binders) zusammenfliessen oder dass ... das rechtlich erhabliche am Schuldverhältnis die Haftung (posv. B.) ist".

Vēl jāpiebilst, ka, pēc mūsu domām, mācību par "Schuld und Haftung" ir ietekmējušas arī vācu valodas īpašnības. Kā zināms, vācu valodā ir daudz vārdū, kas apzīmē pienākumu, vajadzību, nepieciešamību.¹⁾ Sinonimu bagātība viegli varēja povedināt uz domām, ka katrai vārdam arī tiesībās atbilst savs īpašs jēdziens (sāk., piemēram, krievu "prigovor" un "rešenije", kas toču viens kā otrs ir - sprēdums). Tāpēc ne gluži bez pamata ir sīsrādīts, ka tiesību jēdzienu iztirzājene sakarā ar to nereti pārvēršas par vārdu rotaļu. Piemēram, parāds vien ir tāsai "Leistungssollen"; lai kreditors penāktu tā izpildīšanu, vajag, lai šis "Leistungssollen" pārveršas par "Leistungslassen" vai "Einstehensollen" u.t.t. Daudzās citās valodās pavisam trūkst attiecīgu vārdu. Kā, piemēram, lai izteic latviski,

---

1) Daži piemēri:

latv.: parāds, pienākums, atbildība.

vāc.: Schuld, Verbindlichkeit, Verpflichtung, Haftung, Leysten(müssen; -sollen), Leistung, Einstehen-sollen, Einstehenschaft, Gewähr;

Latv.: debitīvs;

vāc.: sollen, müssen.

ko parādniekam ir "Leistensollen", bet kreditoram "Bekom-mensollen"?

No viss, kas teikts mums jāsecina, ka no teorijas vie-dokļa mācību par atbildību vēl pārāk nez izkopta, lai no-teiktā parāde resp. romiešu obligatio vietā pāmētu šo
nakaidro jēdzienu.¹⁾

Kas attieces uz spēkā esošiem likumiem, tad tie lieto vārdus "Schulden" un "Haften" bez izšķirības. Tas jāseko nevien par vācu BGB un Šveices OR, bet arī par Icl vācu originālu.

Pēdējie, runājot par galvojumu, lieto šādus terminus:

4505. Bürgschaft ist die Verpflichtung, ... einzustehen.

4509.h.: Die Verbindlichkeit der Bürgen...kenn eine unbedingte Haftungsenthalten, während die Verpflichtung des Hauptschuldners eine bloss bedingte ist;

---

1) Galvojumu sistematiski apskatījuši kā atbildības(Haf-tung)attiecību: H.Richter, Die Bürgschaft kein Schuld-, sondern ein Haftungsverhältnis, Halle 1909(dis.), H.E. Klann, Intercession, insbesondere Schuldbeitritt, eine systematische Darstellung auf Grundlage der Lehre von Schuld und Haftung, Bonn, 1913(dis.).

4512. In Curlend haftet der Bürger...; täpst 4513.;
turpreti 4516. Die Bürgschaftlichen Verbindlichkeiten;

4518. Die Verpflichtung eines Bürgen...;

Haftung: 4518., 4549.

Verbindlichkeit (des Bürgen) 4527., 4545.

Verpflichtcher Mitbürge 4528., Bürger. 4530. bürgschaft-
liche Verpflichtung 4542. 4505.

Kā redzams, galvnieku pienākums apzīmēts dažadiem vārdiem:
einstehen, Haftung, Verbindlichkeit, Verpflichtung, tā kā par
kādu sevišķu "Haftung" jēdzienu arī Lcl never runāt.

Varētu vēl sizrādīt arī uz to, ka noteikumi ievietoti
presijumu tiesību sevišķā daļā, kur apskatītas vienīgi t.s.
parādseistības.

Augšā minētie ir vairāk ārejas dabas iemesli, kuru pēc
jānoraida "Haftung" jēdziens Lcl., bet ir arī iekšējie.
Var galvot arī par galvnieku (pēcgalvnieks, Nachbürge,
Lcl. 4515.p.). Bet tā kā pēc 4505.p. galvojums ir pienākums
uzņemšanās atbildēt par 3. personas parādu, tad no tā ir
jāsecina, ka galvojums ir parāds un 1. galvnieks parād-
nieks, par ko uzņemas atbildēt pēcgalvnieks.

Nav šoubu, ka arī pēc Lcl. galvojumu var pastiprināt
ar īķili, bet tās kā akcesores tiesības noteikums ir presi-
jums jeb parāds (Lcl. 1337.p.).

Kā tad varēja resties uzskats, ka galvinieks nav parādnieks, bet ir tikai "etbildētājs"? Lieto tā, ka kreditoru nodrošīns vienīgi galvinieks manta, viņa personīgām īpašībām nav nozīmes; viņš nevar arī ietekmēt galvenās un līdz ar to netieši seves pēcēs saistības tālāku izveidojumu un atrisinājumu. Šie epstākļi varēja pamudināt uz domām, ka galvinieks nav neko parādā, bet tikai etbilds. Bet tad vajadzēja iedomāt arī to, ka galvinieka mantisko etbildību nevar nodibināt citādi kā ar saistību, kuras viņš var būt tikai parādnieks.

§ 2. Galvinieka parāds ir svešs parāds.

Je galvinieks ir parādnieks, tā to centāties sprādīt iepriekšējā nodaļā, tad tālāk ir nepieciešami noskaidrot: kas ir viņa parāds. Ir iespējamas tikai dives variācijas: vai nu galvinieks ir galvenā parādniece kopparādnieks, vai arī viņš ir tem svešs parādnieks un viņa parāds - patstāvīgs.

Lei noskaidrotu galvinieku tiesiski stāvokli šai ziņā, iepriekš jāizšķir sekoši jautājumi: 1. kas ir galvinieka parāde jeb saistībos priekšmets, t.i. vai tas pats, kas galvenam parādniekam, vai kas cits un 2. kas ir galvinieku

saistības pamets.

I. Galvinieka saistības priekšmets.

Par galvinieku saistības priekšmetu romiešu un pandektu tiesībās jau runājom ši darba ievadā.

Ja erī senajās (piemēram vācu un citās) tiesībās galvinieka pienākums ir bijis gādāt, lai galvenais pārādnieks¹⁾, pats izpilda savu saistību, un ja erī ir izteiktas domes, ka senajās romiešu tiesībās šis viņa pienākums bijis tāds pats, tad tomēr to vairs nekadā zinā never apgalvot par fidejusoru.²⁾ Piemēram galvinieks nev saistīts dot debitoris nomine: viņš apsolē "Capuse pecuniem se daturum" (D.46.l.49.2.). Viņš, tāpat kā jebkura trešā persona, var izpildīt erī debitoris nomine, bet nev spiests to darīt. Gluži otrādi, kā galvinieks, viņš never uzņemties atbildību par dārbību, ko never apsolit kā savu, piemēram "hodie Capus dāri", kaut erī galvenais pārādnieks strastos Kepuā. Tādā kārtā pēc romiešu un erī pandektu tiesībām galvinieks uz svešā galvenā parāde pamata izpilde pats savu saistību, nevis otrādi (t.i. uz seves saistības pa-

---

1) Mitteis, l.c. 269. u.t. lepp.

2) Geih - l.c. 57. un turpm. lepp.

mata svešu porādu).

Kā romiešu tiesībās šis princips vēl nav pilnīgi konsekventi izvests, izskaidrojems, ka tais, kā ši darbā ievedā sprādīts, vēl nebij nolidzinājusies galvojums personiskais un montiskais elements un sevišķi, ka vēl nebijs neatleidīgi ieturēts ekcesorietātes princips.

Teisni sīz šiem iemesliem no romiešu un pandektu tiesību viedokļa never pilnīgi noteikti etbildēt uz jautājumu, kas ir galvinieka saistības priekšmets. Ir deudz norādīju-
mu, ka galvinieka parāds ir tas pats, kas galvenā parādniece
ka parāds (piemēram *promissio certi*), bet ir arī pretēji.
Proti, "omni obligationi fideiussor eccedere protest"
(D. 46.1.1.), tā tēd "var galvot arī par tādu galveno sei-
stību, ko saskaņā ar partu nolūku vai saistības priekšme-
te debu var izpildīt tikai galvenais parādnieks un neviens
cits kā viņš."¹⁾ Tādā kārtā ir iespējams galvot arī par
saistību "per te non fieri quo minus miti ire agere liceat"
(D.45.1.49.1.) un par pilnīgi personiskām saistībām: "nemo
est Qui nesciat alienes operas promitti posse et fideiussor
rem adbiberi in ea obligatione" (D.45.2.5.). Skeidrs, ka
²⁾

1) Geib - l.c. 59. lepp.

2) Par šī citata īstuma strīdes, sk. Fluma, l.c.29.lp.; val-
došais uzskaits ir tāds, ka pēc klasiskām romiešu tiesī-
bām factum alienum neverēja apsolit.

Šeis gadijumos never runāt par to, ka gēlviniekam jāatturēs no attiecīgās darbības vai jāizpilda tāda darbība, ko spej izpildīt tikai galvenais parādniks.

Te varbūt varētu iebilst, ka šai pēdējā piemērā gēlvinieks jau no peša sākuma ir solījis svešu darbību un uzņēmies atbildību tam gadijumam, ja galvenais parādniks ¹⁾ savu saistību neizpildītu.

Kā vēlāk redzesim, šāds iztulkojums nav pieņemams. Tā tad gāla slēdziens veram pieņemt, ka romiešu tiesībās gēlvinieka saistības priekšmets nebija viss "idem", bet "atbildība par idem".

Šālaiku tiesībās, sākārā ar noteikti izvesto akcesorietates principu, vēl skaidrāk redzams, ka gēlvinieka parāds ir svešs parāds.

Gēlvinieks nestbild par parāde izpildījumu vispār (objektīvs moments), bet par to, ka to izpildīs konkreteis, galvenais parādniks (subjektīvs moments); viņš uzņēmas atbildīt ²⁾ par gālveno parādu, bet neklūst pats par kopparādnisku.

-
- 1) Tādu iebildumu cel. W.v.Blume skolas piezīmē pie augšā minētā Vesterkampa darbā (ta eksemplārs er W.v.Blumes piezīmēm izlietots šai darbā).
  - 2) Unger - Jherings Jahrb. 29, 28; sk. ori Geib, l.c. 56.lapp.

Parādniks var arī saistību uzņemties tikai tādu darbību, kas viņam objektīvi ir iespējams. Turpretī, kā jau augšā sprādīts, dažreiz galvinieks parādniks apsolito darbību nekādā ziņā nespēj izpildīt, piemēram, kad tas apsolījis bezdarbību vai nestvietojamu personisku darbību. Šādā gadījumā galvinieks nevar ne pats izpildīt galveno parādu, ne arī panākt, lai to izpilde galvenais parādniks, jo ~~galvinieks~~^{Vīns} nespēj ne vienu ne otru. Te tad parādās izšķirība starp izpildījumu un atbildību par izpildījumu.

Ka šis secinājums praksē un arī teorijā lidz šim vēl nav vispār stāvits, tās, bez šaubām, izskaidrojems ar to, ka galvojumu parasti nedz dot vienīgi vai vismaz pa lielāko daļu, par naudas parādiem, t.i. par ļoti atvietojamu darbību. Ja nu galvinieks, galvojot par naudes parādu, ir atteicies no beneficium excussionis, tā kā kreditors pēc savas ieskata var izvēlēties starp galveno parānieku un galvinieku, tad tiešam var izlikties, ka galvinieks ir tāds pats parādniks, kā galvensis.

Bet nevajag piemirst, ka var galvot nevien par saistībām, kurū priekšmets ir nauda vai atvietojama darbība, bet

---

1) Sk.Reichel - l.c. 75.lepp.

par it visām, t.i. arī tādām, kuru priekšmets ir bezdarbība vai pilnīgi personiska darbība, jo arī šālaiku tiesības ievēro principu "fideiussor omni obligationi accedere potest" (D.46.l.l.). Lcl. to izsaka expressis verbis (4507.p.): "galvojumu ... var dot par nodrošinājumu vienādiem parādu prasījumiem", vai, vēl skaidrāk, vācu tekstā: "Die Bürgschaft kann für Schuldverbindlichkeiten alles Art überkommen werden".

Tā tad mums gelīgi jānorāda uzskats, ka galvinieks ir parādā to pašu, ko galvenais parādnieks, citiem vārdiem, ka viņam jāizpilde tas pats, kas pēdējam. Bet tad rodas jautājums: kas tad īsti ir viņa saistības priekšmets.

Ir izteikta domas, ka galvinieka saistības priekšmets atkarājas no galvenās saistības priekšmeta, t.i.: ja galvenās saistības priekšmets ir atvietojama darbība, tad galvinieku pienākums ir to izpildīt; turpretī, tas pastāv neatvietojējā darbībā, tad galviniekam ir jāstādzina tikai ²⁾ zaudējumi. Tomēr arī šis uzskats nespierins eiz tā ie-

1) Šo uzskatu vēl joprojām eizstāv: Crome, System des deutshen būrg. Rechts, II, § 295; Inneckerus, Lehrbuch des būrg. Rechts, I, 2, § 411; A.v.Tuhr, Allegemeiner Teil d. būrg.R. III, 176, u.c.

2) Westerkamp, l.c. 156. lepp.

mesla, ka par noteiktas seistības priekšmetu varēm atzīt tikai to, kas par tādu var būt visos gadījumos.

Tā tad par galvinieku seistības priekšmetu mums atliek atzīt zeudējumu atlīdzību, kas cēlušies galvenās seistības neizpildīšanas pēc. Romieši pāreizi atzina, ka ir iespējomi trejādi seistības priekšmeti: dare, facere, praestere; quartum non datur. Ja dare un facere atkrit, tad paliek tikai praestere. Galvinieku seistības priekšmets ir kreditora interese galvenās seistības izpildīšanā, t.i. atlīdzība par zeudējumiem, ko kreditors ~~cīcīs~~ sākarā er galvenās seistības neizpildīšanu. eīeš. Ka galvojumos par naudas pārādiem šī interese sakrit er galvenās seistības priekšmetu, tas nav nekas cits, kā atsevišķa gadījuma īpatnībe. Bez šaubām, galvojumā, tāpat kā jebkurā seistībā kreditoram vajag debūt taisni to, kas viņam apsolīts; bet galvojums jau pēc seves būtības ir tikai nodrošinājums, kas apzīmē vienīgi to, ka kreditoram sākarā er nodrošināto seistību necelsies zeudējumi. Stāvoklis te tāds pats kā ar kīlu nodrošinātā seistībā: ja to neizpilda, tad atbild kīla, kas vispār never atbildēt ne par ko citu, kā par to, ko kreditors zeudē sākarā er to, ka parādnieks savu seistību neizpilda. Tas pats ir galvojumā, storpība tikai tā, ka te lietas vietā atbild persone. Šai, t.i. zeudējumu atlī-

dzības nozīmē ir pilnīgi percizi izšķirt "Sechhaftung" un "Personenhaftung".

Pret šo uzskatu never iebilst, un ^{KG} pēc tā galvojums būtu jāatzīst par nosacītu saistību, jo ja galvojumu atzītu par tādu, tad gediņumā, kad galvenais parādnieks pats izpilde savu pienākumu, mums būtu jāpieņem, ka galvojums nemaz nav nodibinājies.

No tā, kā mēs izšķiram jautājumu par galvinieku saistības priekšmetu, atkarājos taļākais jautājums: vai galvenais parādnieks un galvinieks ir kopparādnieki (solidāri parādnieki pēc Šoleiku, korreāli vai solidieri parādnieki pēc romiešu tiesību terminoloģijas)?

Pēc romiešu un pandektu tiesībām domes dalījās.

Izejot no augšā izteiktā mūsu viedokļa, jāsecina, ka vienez pēc vispārēja noteikuma galvinieks un galvenais parādnieks nekad never būt kopparādnieki, jo kopparādā nepieciešams noteikums ir tas, ka vairākiem parādniekim ir jāizpilde viena un tā pati (vienāde, homologe) darbība (sel. erī Lcl. 8333: "pie katras solidaros tiesiskas attiecības būtības pieder, ka tā dibinās uz ... vienu un to pašu izpildījuma priekšmetu visiem līdzdalībniekiem").

Ar to, ka noliedzam kopparādnieku attiecību starp galvinieku un galveno parādnieku, nebūt negribam teikt,

ka viņi dežā zinā nav uzsūktojumi par tādiem, sevišķi,
t.o. ekspromisorā godījumā. Uz to norādīts ori romiešu
tiesībās:

D.12.6.20. Julianus: (reus fideiussorque) in hac causa
non differunt a duobus reis promittendi.

Latvijas civiltiesību literatūrā šis jautājums nav
etsevišķi apskatīts. Erdmans savā sistemā tieši par šo
attiecību neizsakēs, bet tā kā 469, 2 viņš saka: "Es ent-
steht in diesem Fall (wenn der Bürge als Selbstschuldner
oder als expromissorischer B.haften will) zwischen Bürgen
und Hauptschuldndern ein Gesamtschuldverhältnis", tad no
tā varam secināt, ^ēcon contrario, ka vienkāršs galvinieks un
parādnieks kopparāde attiecībā nestrodes. Turpretī prof.
V.Sineiskis min "kopparāniekus-galviniekus".

Vācu juridiskā literatūrā daļa zinātnieku stāv/^{uz} prete-
jā viedokļa, t.i. epgalvo, ka galvinieks un galvensis pa-
rādnieks ir kopparānieki; to noliedz Zibers, Westerkamps.

Pēc Šveices tiesībām galvinieks un galvensis parādnieks
nav kopparānieki, jo OR. § 496 pāredz, ka solidaritāte jā-

---

1) Erdmann - System, IV.

2) V.Sineiskis - Osnovi II, 150.lepp.

3) Siber - Der Rechts zwang. 1903, 237.
Westerkamp, l.c. 251.

nodibīne ⁹ expresis verbis.

Tas pats jāsaka par franču tiesībām, pēc kurām (Cc. § 2021) solidarēm galvojumam piemērojami vispārējie noteikumi par solidārām saistībām (dettes solidaires), kas tā tad uz vienkāršo galvojumu neattiecas.

II. Galvinieka saistības pamats.

(Dežāds pamats).

Jā galvinieka saistībei ir cits priekšmets nekā galvenā parādniece saistībei, tad tai ir arī cits pamats. Vienādi cēloņi rada vienādes sekas, un ja galvinieks parāds nav tas pats, kas galvenā parādniece parāds, tad arī tā pamatem vajag būt citem. Galvinieka saistība arvien izceles uz seva ipatnējo pamatu - galvojuma līguma, kurpreti galvenās saistības pamats var būt pirkuma, nomu - īre u.t.t., tā tad katrai ziņai cits nekā galvojumam. Kreditors never celt sūdzību pret galvinieku citādi kā tikai pēc galvojuma līguma.

Šo uzskatu pastiprina arī tas, ka noteikumi par galvojuma līgumu kā pēc Īcl., tā arī pēc vācu BGB un Šveices OR ievietoti saistību tiesību sevišķā daļā starp t.s. regulētiem līgumiem: viss tas teisni norāde uz to, ka galvo-

jums ligums ir pastāvīgs saistību izcelšanās pamats.

Šim uzskatam nerunā pretī arī galvojuma atkarība no galvenās saistības, t.i. akcesorietate. Atkarība noteic tikai galvojuma spēkā esamību un galvinieka atbildības apmēru, gluži tāpat kā tas ir šīlu tiesībās.

§ 3. Galvinieks ir bletsus parādniks.

Ka galvinieks ir bletsus parādniks, par to nav strīdu jau romiešu un pāndektu tiesībās. Jau tur runā par galveno parādnieku — reus principalis.

Šī galvinieka bletsus īpētība var izpeusties divojādi: kā galvojuma akcesorietātē un subsidiaritātē.

Aplūkosim katra no šiem principiem atsevišķi.

I. Akcesorietātē.

Akcesorietātes jēdzienu apzīmē sekoši: tā ir kādes saistības atkarība sāves izcelšanās, pastāvēšanas un izbeigšanās ziņa no kādes citas saistības, tā ka tiesībei pret akcesoro parādnieku atbilst uz tādām pašām tiesiskām sekām vērsta tiesība pret otru (galveno) parādnieku.

---

1) Mesterkamp, l.c. 54; Emrecoerus, EGB, I.2. § 411, 412.

Akcesorietates jēdziens kā Lel., tā ori BGB., Cē.
un Cc. ir tīri dogmatisks, kas vēl līdz šim likumā nav
noteikts. Akcesorietates jēdziens dažādās bieku tiesībās
ir vienāds, ¹⁾ jautājums ir tikai tas, vai tas attiecīgā tie-
sību formā vispār ir piemērojams, un, ja ir, tad cik sti-
prā mērā viņš tai izpaužas. Bez šaubām, akcesoriatāte
galvojumā ūsi ziņā atšķiras no īķilu tiesības, procentu
seistības, sizturemās tiesības u.t.t.

Kā izskaidrojems Šis princips galvojumā? Atbildē
tā, ka viņš izriet no galvojuma kā nodrošinājuma darījuma
hūtības. Sekarā ar šo principu galvojums tiek aprobēžots
ar sevu nodrošinājuma uzdevumu un paderīts nederīgs citu
mērķu sesniegšanai, kas būtu iespējams, ja galvojums bū-
tu neatkarīga saistība. Mēs neverem iedomāties, ka pastāv
nodrošinājums, ja nav nekā ko nodrošināt. Ūsi ziņā var
teikt, ka akcesorietates princips ir nodrošinājums mērķa
tiesiskā izteiksme. Visiem likuma noteikumiem, kas iz-
riet no akcesorietates principa, ir imperatīvu normu
raksturs, t.i. derītāji tos nedrīkst pārgrozīt, ja ne-
grib, lej viņu derījums zaudē galvojuma līguma raksturu.

---

1) Ģitādās domās Westerkamp, l.c. 54.

Apskatīsim tuvāk akcesorietātes jēdzienu romiešu resp. pandektu un ūoleiku tiesībās.

1. Romiešu tiesības.

Vispirms jānoskaidro, kā cēlies vārds "akcesorietāte".

Romiešu tiesību svotos sestopem vārdus "eccedere",
"accessio". Accessio apzīmē vispirms pieaugumu, quod
accessit (D.7.l.9.4.); tālāk galvinieka saistību, pie-
mēram: "ex causa accessionis liberari" (D.46.l.5.), bei-
dzot, arī pašu galvinieku, piemēram: "fideiussor, cete-
reque accessiones" (D. 46.l.82). Kā pēdējais piemērs
rāda, ar vārdu "accessio" apzīmēja nevien fidejusoru,
bet arī citus galviniekus.

Tomēr no tā, ka šis vārds tā lietots, vēl never secināt,
ka ir pastāvējis apzināts, akcesorietates jēdziens at-
bilstošs akcesorietates princips; to varētu darīt tikai
tei gedījumā, ja tais vietās ^asvotos, kur ar vārdu "ac-
cessio" apzīmē galvinieka saistību vai pašu galvinieku,

---

1) Dirksen - Manusle latinitatis, 1837, 10.lapp.

atsevišķu joutājuma strisinājumi būtu motivēti ar akcesijos principu.¹⁾ Bet tā tas nav. Povisam otrādi, strisinājumus, kas būtu vienkārši izskeidrojemi ar akcesorietates principu, mēgina citādi pamatot. Spilgts piemērs ir D.46.1.71., kur strisinājumu, ko izbeidzoties galvenai saistībai ar sakritumu, izbeidzes (jeb tiek atbrīvota) arī accessiones, motivē sekoši:

Sed et accessiones ex eius persona liberari propter illum nationem, quis non possunt pro eodem opud eandem obligati esse, ut quemadmodum incipere alios non possunt, ita nec remaneant.

Tāpat D.45.1.91.4. galvenās saistībes perpetuaciju pret galviniekiem izskeidro nevis ar to, ka tie ir accessiones, bet "quie in totam causam spoponderunt". Tāpat arī citās vietās.

Izgēmums ir Gai 3. 126: Nem ut edstipulatoris, ita et horum obligatio accessio est principalis obligationis, nec plus in accessione esse potest quam in principali re.

Tā tad legalas nozīmes vārdam "accessio" romiešu tiesībās nav.

Kā redzams no šiem piemēriem, kuru ir daudz, romiešu tiesībās akcesorietātes princips vēl neparedz kā galvojuma

---

1) Flume, l.c. 5.lpp.

tiesību būtisks elements. Šo principu pirmie atzina un ottistījo pandektu tiesību juristi, kaut gan Iestes vienprātības starp viņiem nebija. Tā, piemēram, Vindšeids savā galvojuma definicijā (sk. augstāk) šo principu vēl neuzsver. Domu storpībos nav gandrīz vienīgi tai jutājumā, ko galvojums ir akcesors sevīs izcelšanās ziņā. Bet īst nibā tas citādi arī nemaz neverēja būt, jo ja atmetam akcesorietati izcelšanās ziņā, tad atkrit arī pats galvojums mārkis. Tas ir nodrošinājums, un nodrošināt var tikai to, kas jaun pastāv neatkarīgi no nodrošinājuma; nodrošinājums nerada neko jaunu, bet tikai pastiprina esošo.

Tāpēc ir akcesori arī citi nodrošinājums līdzekļi, piemēram, ķīla.

Turpretī, jutājumos par akcesorietati galvojuma pastāvēšanas un izbeigšanās ziņā domes jaun ūķires. Tas ir arī saprotams, jo romiešu tiesību evotos ir vesels virķne vietu, kurū sāturs dod iemeslu to noliegt. Mās jaun ievedā ap rādījam, kādu iemeslu pēc svotu izteikumi par galvojumu ir nesesķēnoti un pretrunīgi. Tie atspoguļo dažādos līktmetos redušās tiesības, kas vēl nav paguvušas sakust vienā

---

1) Westerkamp - 135. lapp.

veselū. Ja galvojums bij tīri personisks saistībs, tad akcesorietotes jēdzienem tai neverēja būt vietas; ja tas, teisni otrādi, bij tīri mētisks saistībs, tad kreditoru veirs interesēja tikai apmierinājās ^{uvars} no galvinieks mētas: ne galvinieks pats kā tāds, kā persona, bet viņa mēta nodrošināja prasījumu. Bet lieta tā, ka starp šiem pretstātiem bij vēl daudz pārējas momentu un galvojuma formu, kur brīžiem bij pārsverē mētisks, brīžiem atkal personisks moments. Beidzot, liela loma pieder arī Digestu interpolācijām, kuras neliņājus sekot ši institūts attīstības gaitai pēc to juristu rakstiem, kas šei kodekā apvienoti. Vēr droši apgalvot, ka daudzas pretrunas šei ziņā mūžam paliks neatrisinātas, pēc spīti visrlīpīgākai interpolāciju kritikai.

Apskētisim svarīgākos izņēmumus no akcesorietātes
principa romiešu tiesībās.

1. Galvenā saistībs ir tikai dabiska (obligatio naturalis), tā tēd nav sūdzama, turpreti galvinieka saistībs ir sūdzama.

2. Galvinieka saistībs var palikt spēkā, kaut arī galvenām pārādniekiem piederētu ieruns, kas galveno saistību ope exceptionis atceļ (piem. pectum de non petendo in personem,

---

1) Tos sekopojis Westerkamp, l.c. Gl.lapp.

beneficium competentise u.c.). Jāpiezīme, ka šie izņēmumi ir devuši vielu lielam strīdiem ap jautājumu, kād galviniekam ir tiesībs izlietot galvenā parādnika ierunas un kā tā izskaidrojama.

3. Galvinieka saistība paliek pilnā spēkā, ja galvenam parādnickam atjauno egrāko stāvokli, restituē (in integrum restitutio).

To izteic, piemēram, D.4.4.18. Ulpianus: "... cum scirem minorem et fidem ei non haberem, tu fideiussoris pro eso, non est aequum fideiussori in necem meam subveniri". Šis izņēmums jāizskaidro ar to, ka šai gadījumā galvojuma mērķis ir bijis aizsargāt pret galvenā parādnika restituciju.

4. Ja galvenais parādniks ir atbrīvots no savas saistības ar individuālu priekšmetu bojā eju, tād galvinieks tomēr paliek saistīts, ja šī bojā eje viņam nav nejauša (t.i., ja viņš ir pieleidis veinu): D.45.1.88. Paulus "Sed si fideiussor hominem occiderit, reus liberatur, fideiussor autem ex stipulatione conveniri potest."

Šo gadījumu tuvāk aplūkosim nodaļā par galvojuma izbeigšanos.

5. Sakritot galvenam parādniekam un galviniekam, t.s. plenior fideiussio gadījumā galvojums neizbeidzas, t.i.

pēliet spēkā gelvinieku saistībā bez galvenās.D.46.3.95.3:
"Quod volū*g* iactetur fideiussorem, qui debitūri *h* eres
estitit, ex *causa* fideiussioris liberari, toties verum
est, quotiens rei plenior promittendi obligatio invenitur".
1)

Tāpat Eneccerus uzsver, ka romiešu tiesībās/^{uz} kājalu ak-
cesorietates principu never atsaukties. Starp citu, viņš
pierāda, ka var izcelties un pastāvēt nosacīts galvojums
pirms galvenās saistības rašanās. Tas skaidri redzams, pie-
māram, no sekošiem noteikumiem:

D.46.1.6.2. Ulpianus. Adhiberi autem fideiussor tam
futuree quam praesenti obligationi potest, dummodo sit
aliqua vel naturalis obligatio.

Vēl noteiktāki tas izsacīts sekošā vietā:

D. 5.1.85. Javolenus. "... fideiussoris obligatio in
pendenti potest esse... Nam neminem putu dubitatum, quin
fideiussor ante obligationem rei accipi possit."

---

1) L.Eneccerus - Das Rechtsgeschäft, 1889, 262.lepp.

2. Šolaiku tiesības.

Gelvinieka saistība ir pilnīgi akcesors.¹⁾

Kā jau sūgā sprādīts, tas apzīmē, ka tā nevien izcelšanās, pastāvēšanas un izbeigšanās, bet arī apjoma ziņā ir atkarīga no galvenās. Tā, piemēram, pēc Lcl.:

1. Galvojums var izcelties un pastāvēt tikai sekotā er spēkā esošu galveno parādu (4507.p.);
2. Gelvinieka saistība vispār atbilst galvenā parādnieceka saistībai (4509.p.);
3. Gelvinieks var izlietot galvenā parādnieceks ieruness (4517.p.);
4. Gelvinieka saistība izbeidzas ar ikvienu darbību, kas dzēš galveno saistību, atsvabinot no tās parānieku (4545.p.).

A. Akcesorietata izcelšanās ziņā.

Lai gelvinieka saistība varētu izcelties, ir nepiecieš-

---

1) Šei ziņā nov nekāds izņēmums arī t.s. ekspromissrais gelvinieks.

mo spēkā esošā galvenā saistība; kur tādas nav, tur never
arī runāt par galvojumu (Lcl.4507.p.).

Visbiežāk galvojums mēdz būt par neudes saistībām,
bet var golvot arī par citām.

Pēc Lcl., tāpat kā citiem šolesiku kodekiem, galvojumu
var nodrošināt "visādus pārādu presījumus" (4507.p.).
Galvojumiem par presījumiem, kuru priekšmets nav neudes
maksājumi, kā arī par t.s. dēbiskām saistībām ir sevē
īspatnības, kāpēc ^{tie} tas jāopskata sevišķi nodalā par galvoju-
ma nodibināšenu.

B. Akcesorietate presījuma pārejas ziņā.

Jā kreditors cedē savu presījumu pret galveno pārādnie-
ku, tad reizē ar to pāriet uz cessionaru arī presījums pret
galvinieku. Var, protams norunāt, ka presījums pret galvi-
nieku paliek vienīgi pirmam kreditoram. Turpretī, nodot
tālāk galvojuma presījumu bez galvenā presījuma nekādā
ziņā nav iespējams, jo saskaņā ar akcesorietates princi-
pu, kur nav galvenā pārāde, tur never būt arī galvojuma,
jeb citiem vārdiem, blakus saistība var pāriet tikai kopā
ar to presījumu, kā arī tā stāv blakus. Protams, ar to nav
atņemta iespēja, ka galvojums izbeidzsas, kamēr galvenā
saistība vēl pastāv; ūsi gedījumā tikai atkrīt ar viņu

nodibinātois nodrošinājums.

C. Akcesorietate izbeigšonās zinā.

Kad izbeidzas galvenā seistība, izbeidzas arī galvojums. To tiesi pāredz likums, piemēram, Lcl.4545.p., Šveices OR. § 501.

Gelvojums akcesorietate izpaužas nevien tā nodibināšonās, pārejas un izbeigšonās jeutājumos, bet arī noteikumos par galvinieka atbildības apjomu un viņa tiesisko stāvokli, sevišķi viņa cizsārdzības līdzekļiem pret kreditoru. Šie jeutājumi jāaplūko atsevišķi.

II. Subsidieritāte.

Galvinieka seistība pēc vispārēja noteikuma ir subsidiera, t.i. pienākums to izpildīt iestājes tikai tad, ja galvēnais parādnieks sevū seistību neizpilda, t.i. ne sgrāk par to brīdi, kad pēdējā iestājes termiņš. Var teikt, ka subsidieritates princips ir īstenībā tas pats akcesorietates princips, saprotot to laika nozīmē. Tas izriet no gelvojuma kā nodrošinājuma mērķe, jo pienākums atlīdzināt zaudējumus var iestāties tikai pēc tam, kad tie redzīes,

t.i. kad galvenā saistība nav izpildīta. Sākotnējā ir to, daži zinātnieki arī subsidieritātes principu atzīst par būtisku galvojuma jēdzienā.¹⁾ Turpretī citi to sašķata vienīgi galvinieka tiesībā prasīt, lai kreditors ar sev sūdzību papriekš griežas pie galvenās pārādnieka (t.s. *beneficium excussionis* jeb *ordinis*), t.i. subsidieritati kā tādu neatzīst par būtisku elementu galvojuma jēdzienā.

Pirmā uzskata piekritēji sev viedokli pamato sekoši: galvojums ir subsidiera saistība arī tai gēdījumā, kad galviniekam nemaz nepieder *beneficium excussionis*, jo pēdējais nenodibina vis galvojums subsidiero raksturu, bet to tikai pastiprina; proti, tādā kārtā, ka attālina galvinieku pienākumu atbildēt par sev saistību un dare to atkarīgu nevien no tā, ka pārādnieks neizpilda, bet arī no tā, ka kreditorēm vispār neizdodas debūt no viņa apmierinājumu. Tā tad būtu jāpierāda, ka arī tais gēdījumos, kad galviniekam nepieder *beneficium excussionis*, galvojums pēc vispārēja noteikuma ir tikai subsidiers. Reichels to cenšas

---

1) Reichel - l.c. 80.lepp.; arī Geib - l.c.61, kurš gan atiecībā uz galvinieku pārādu lieto apzīmējumu "eventuals", bet kas pēc būtības ir tās pats, kas "subsidiers".

2) Gierke - Deutsches Pr.R.III, 782.lepp.

3) Reichel - l.c. 82. lepp.

pierādīt sekoši:

1. Vispirms, jāņem gēdījums, kad galvenā parādnieceks saistības priekšmets ir neatvietojama darbība. Nevar būt nekādu šaubu, ka te galvinieks nemaz nevar atbildēt citādi, kā tīkai subsidiari. Jo ja viņš tā neatbildētu, tad viņš saistībei būtu tāds pats priekšmets, kas galvenā parādnieceks saistībai. Bet tas runātu pretī galvojums būtībai, pēc kuras galvinieks neuzņem vis izpildīt galveno saistību, bet tīkai atbildēt par to, ka galvensis parādnieceks izpildīs (sk.augšā, 2.nod.); un otrkārt, to nevsrētu arī saskaņot ar gēdījumu, kad galvenā parādnieceks saistības priekšmets ir pilnīgi personiska darbība, jo šai gēdījumā to neverētu izpildīt neviens cits kā tīkai pats galvensis parādnieceks, tā tad arī galvinieks ne. Tāpēc šādos gēdījumos neviens arī nedomā pielīdzināt galvinieku parādu galvenā parādnieceks saistībai; bet ja tas ir tā, tad attiecībā uz galvenās saistības priekšmetu galvensis parādnieceks ir arī vienīgais parādnieceks; turpretī, galvinieks atbildība var sākties ne agrāk, kā tad, kad ir nodibināts, ka galvensis parādnieceks savu saistību nav izpildījis vai arī nav to izdarījis pienācīgi.

2. Bet nevien šais gēdījumos, kad galvenā parādnieceks saistības priekšmets ir neatvietojama darbība, galvojums

bez beneficium excussionis etzīstams per subsidieru. Kas tad, kad galvenā pārādnieka saistības priekšmets ir atvietojums darbība, galvinieku jau no pešē sākums var notiesāt in idem, tāpat kā galveno pārādnieku, tas ir izskaidrojems vienīgi ar gādījumu. Jo arī te galvinieka pienākums nevis izpildīt galveno saistību, bet tikaib atbildēt par to, ka to izpildīs galvensis pārādnieks. Tikaib galvenās saistības priekšmets atvietojamības pēc te galvinieka atbildības pienākums jāizpilda ar darbību, kas uz māta līdzinās galvenās saistības izpildījumam, un tikaib tāpēc te t.s. ekspromisorā galvinieka atbildība praktiski dod to pešu iznākumu, kā kād galvinieks bez subsidieritātes būtu atbildīgs par galvenā pārāde izpildīšanu.

Neapstrīdot, ka šī uzskata piekritēju domes pašas par sevi pilnīgi pareizes, tomēr jāsecina, ka pereizāks ir augšā minētā otrā teorija, kas subsidieritati ^{ne}uzskata par galvojuma jēdzienu būtisku elementu un ko šim brīžam varēm uzskatīt par valdošo.

Pirmā uzskata piekritēji subsidieritātes principu īsi izteic sekoši: galvinieks, arī ekspromisorais, nekad ne-

---

1) Sk. arī Westerkamp - l.c. 52.lapp.

TREŠĀ NODALA

Golvojuma nodibināšana.

Golvojuma nodibināšanai ir nepieciešami sekoši noteikumi:

- a) galviniekā galvotspēja;
- b) spēkā esošs prasījums;
- c) pēc dažām tiesībām arī zināma forma.

§ 1. Galvinieka galvotspēja.

1. Pandektu (un arī dažās šoleiku, piemēram franču) tiesībās šei ziņā izšķīra fideiussor habilis, personu, kās vispār spēja uzņemties golvojumu, un fideiussor idoneus, personu, kurš tiešam arī spēja izpildīt (atbildēt par) uzņemto saistību. Par spējīgu galvinieku atzīne katru, kās vispār varēja stāties saistībās, tā tad arī filium families, ciktāl tas nerunāja pretī Senatuscoltum Macedonienum, un nepilngadīgo, kurš gan bij pieejams in integrum restitutio. Nespējīgas bij vienīgi sievietes, karsvīri per nomam un

procesā, izņemot godījumu, kad tie bij galvinieki in rem suem; tāpat gāridznieki, lai gan vēlākā laikā šo aprobežojumu jau dāudzi uzskatīja par atkritušu; uz luterānu gāridzniekiem šo eizliegumu vispār neattiecināja.

2. Šolaiku tiesības šos un vispār nekādus sevišķus ierobežojumus šai ziņā veirs nepazīst, tā ka par galvinieku var būt ktrs, kam ir tiesība stāties saistībās. Tā to noteic arī Lcl. (4506.p. 1925.g.27.okt. noteikumu redakcijā), kurī agrāk ierobežoja sievieti tai ziņā, ka galvojumu dodot vajadzēja pozīcijot, ka viņai ir sīki zināmās galvojuma sekas un ka viņa ir atteikusies no viņei šai ziņā piešķirtām tiesībām.(romiešu tiesību Senatusconsultum Velleianum).

Jāatzīmē, ka dažos šolaiku kodekos tomēr ievesti daži sevišķi aprobežojumi nepilngadīgiem. Tā pēc Šveices ZGB. (§ 408) eizbildnībā resp. eizgādnībā stāvošie never uzaņemties galvojumu pat ar bāriņu iestādes atļauju. Ja šādā gadījumā galvojums dots neatzīmējot datumu un ja vēlāk galvinieks apgalvo, ka galvošanas laikā viņš bijis vēl nepilngadīgs, tad tas jāpierāde viņam, nevis kreditorem (Švei-

---

1) Windscheid - l.c. II, § 476.

cas tiesu prakse).

Gelvojums līgums noslēgšanā tieši piedeles galvinieks un kreditors; galvenā pārānieka līdzdalība nav vajadzīga. Pēc romiešu tiesībām, kā zināms, varēja galvot arī galvenam parādniekam nezinot:

D. 46. l. 30. Gaius. Fideiubere pro alio potest quisque etsiemsi promissor ignoret.

Pie tādiem pašiem uzskatiem picturas arī visi jaukākie civilkodeki un tāpat ūjis jautājums jāizšķir arī pēc Lcl.

Tā kā pēc vispārēja noteikuma galviniekam kreditora personae ir viensaldzīgs, tad var dot gelvojumu arī nezinānumam kreditoram. Tāpēc ar gelvojumu nodrošināti prassījumi saistībās var pāriet uz jaunu kreditoru arī blenko cesijas ceļā.

Kas attiecas uz otru galvinieku spēju, proti, lai tas būtu idoneus, tad noteikumus par to parasti paredz tās tiesības, kur arī likums uzliek pienākumu dot galviniekus. Tā vācu civilprocess pazīst jēdzienu "tauglicher Bürge"; franču Cc. par šādu galvinieku dod sīkus noteikumus §§ 2018-2020. un prase no viņa a) capacité de contracter, b) un

---

1) Sk. Bukovska komentārā II., autora piezīmi 1987. leppusē.

bien suffisant pour répondre de l'objet de l'obligation,
un c) domicile dans le ressort de la cour d'appel où
doit être donnée.

Tā kā Lcl. likumiska galvojums jēdziens ir svešs,
tad/~~per~~ šo jautājumu nav arī nekādu noteikumu.

§ 2. Spēkā esošs presījums.

I. Vispārējie noteikumi.

Ari šī presībe pastāvēja jau pāndektu tiesībās, pēc kurām galvojumu varēja dot par jebkuru spēkā esošu ssistību, kaut arī tā būtu tikai dēbiske (par pēdējo ar izņēmumiem¹⁾). Tā tad varēja galvot par presījumiem no deliktiem un kontrektiem, par pastāvošiem un nākomiem, par noteiktiem un nenoteiktiem, nosacītiem un nenosacītiem u.t.t. Ari galvojumu par spēkā neesošu ssistību atzina par derigu, ja galviniekam šī spēkā neesamība bij zināma. Pēdējā nozīmē mēdzē iztulkot romiešu tiesību noteikumu:

D.46.l.37.: Peulus: "... erroris fideiussio nulla est".

---

1) Hasenbalg - l.c., 151. lepp.

Tomēr pastāvēja īeubas par to, vai fidejusija bij spēkā, ja to uzņēmās zinot, ka galvenā saistība ir spēkā neesošā.
1)

Kes attiecās uz nodrošināmo presījumu, tad maldība par tā pamatu nekaitēja, tāpat nekaitēja arī maldība par kreditora personu, jo šis nodrošināmā presījums kreditors ir arī galvinieka saistības kreditors. Turpretī maldība par galvenā parādnieku personu bij sverīga.

Beidzot, nebija spēkā galvojums par neatļautu, t.i. pretlikumīgu vai netikumīgu, vai arī nēespējamu nosacījumu savienotu saistību, tāpat par ectio populeris priekšmetu, jo tai pirms/citas kontestacijas nemaz nebija kreditora:

D. 46.1.56.3. Paulus: Pro furti actione fideiussor accipi potest: item pro eo Qui in legem Aquilism commisit.
Diverse cause est popularium actionum.

Nevajadzīgs sevišķi uzsvērt, ka arī pēc šolesiku tiesībām var gelvot par visādiem presījumiem. Lcl. to tieši paredz (4507.p.); vācu BGB. un Šveices QR. pat šādu sevišķu noteikumu strod par lieku, kas arī ir pilnīgi pareizi, jo

---

1) Windscheid, l.c. 477. §

Šis noteikums jau neatveiroši izriet no galvojuma akcesorās debas: nav iespējama akcesora (blakus) seistība bez galvenās (pamatē) seistības. Ir nepieciešami, lai šī galvenā seistība būtu spēkā esoša: ja tā nav spēkā, tad never būt spēkā arī galvojums.

Gadījumi, kad nav spēkā esošā presījums, var būt tādi:

1. Kad vispār nav nekādas seistības, bet ir, piemēram, tikai tikumisks pienākums. Te arī galvojums never būt spēkā.

2. Galvenā seistība ir gan ūkietami izcēlusies, bet nav spēkā sakarā ar to, ka tai priekšmets ir kas neiespējams, pretlikumīgs, vai netikumīgs (Lcl.2920-2922.p.p.). Arī šei gadījumā galvinieka seistība neizceļas un ja viņš, šo apstākli nezinot, kaut ko izpildījis, tad viņš to var atprasīt (Lcl.3692.p.). Ja spēkā neesošu tiesisku derījumu vēlāk apstiprina, tad tomēr par tādu derījumu dots galvojums ar to vien vēl neiegūst spēku: tāds apstiprinājums, kā tāds, kam nav atpakaļjoša spēka, īstenībā apzīmētu galvenās seistības nodibināšenu, kāpēc no jauna būtu jānodibina arī galvojumu.

3. Kreditors jau pirms galvinieka seistības nodibināšanas ir atreidīts ar spēkā stājušos tieses vai ūkirejtieses spriedumu (kaut arī ar nepareizu). Arī te galvojums

nav spēkā, tāpat kā izbeidzes arī par to pašu seistību
ogrāk uzņemta galvinieka seistība (Lcl.8617.p.: Presi-
jums, kugš atraidīts ..., izbeidzes ar visām pie tā pie-
derīgām bloskus tiesībām).

Ja iepriekš minētos gadījumos galvinieks ir zinājis,
ka galvojums uzņemšanās laikā galvenā seistība nav spēkā
vai nepastāv, tad jāpieņem, ka puses nav vis gribējušas
nodibināt galvojumu, bet gan kādu citu seistību. Citiem
vārdiem, par galvojumu nosauktais līgums, kaut gan nebūs
galvojums, tomēr pats par sevi nebūs nederīgs, ja vien
izrādīsies, ka puses ir gribējušas nodibināt seistību.

4. Galvojums dots par apstrīdemu seistību. Te ir iespē-
jumi divi gadījumi:

a) Galvenā seistība *izveidejēs* vai nu tāpēc, ka gal-
venoīs parādnīeks to atzīst, vai arī tāpēc, ka viņš palaik
garām neizlietotu apstrīdēšanas termiņu. Vienā kā otrā ge-
dījumā paliek spēkā arī galvojums.

b) Galvenā seistība izbeidzes tāpēc, ka galvenoīs
parādnīeks to sēmīgi apstrīdējis; protams, ka šai gadī-
jumā izbeidzes arī galvojums. Bet ja t.s. "galvinieks" li-
gumu noslēdzot apstrīdemību zinājis, tad līgums arī šai
gadījumā varētu palikt spēkā, kā pastāvīga seistība; arī
pēc Lcl. 4517.p., ja galvinieks atsekošas atseukties uz gal-

venās saistības sekmīgu opstrīdējumu, mums jāpieņem, ka puses gribējušas nodibināt šim gadījumam patstāvīgu saistību, jo pretējos viedoklis nav sevienojams ar likumā ievēroto ekcesorictates principu.

Gelvojumu var dot arī par nākošiem un nosacītiem prāsijumiem (Lcl.4507.p.). Protams, abos šajos gadījumos galvojums stājas spēkā tikai ar galvenās saistības izcelšanos; kamēr tā vēl terminēta vai nosecīta, tikam tāda pati ir arī galvinieka saistība. Kamēr galvenā saistība vēl nav izcēlusies, tikam kreditoram tiklab pret galveno parādnīku kā arī pret galvinieku pieder tikai t.s. nogaidu tiesību (vāc. Anwartschaft). Tā tad, ja sakerā ar atliekoša nosacījuma neiestāšanos galvenā saistība nemaz neizrāda sevēs seko, tad arī galvojums paliek bez tām.

Tāpat kā pandektu, arī šāoleiku tiesībās maldībei par galvenā parādu kreditoru nav nozīmes; turpretī svarīga ir maldība par galvenā parādnīka personu. Tā kā galvinieks uzņēmas atbildēt par noteiktas 3. personas parādu, tad maldība par šīs personas identitāti pedara galvojumu par spēkā neesošu. Galvojumu uzņēmas galvinieks sīz sevišķiem iemesliem un proti attiecībā uz galvenā parādnīka personu, kurā dēļ galvinieks stājas saistībā ar savu atbildību; galvojuma pamatā ir galvinieka personīga uzticība galvenam pe-

rādniekam un tāpēc viņem nav vienlīdzīgi, ja tās persones vietā, par kuru viņš domājis galvot, atrodes kāda cits (maldīgs personē, Lcl.2966.p.).

Galvojums par seistībām, kuru priekšmets nav naudas maksājumi, kā arī par t.s. debiskām, jeb naturālām jāespēkotā atsevišķi.

II. Galvojums par seistībām, kuru priekšmets
nav naudas maksājumi.

Te sevišķi jāespēkota gadijumi, kad galvenās seistības priekšmets ir neatvietojama darbība, vai kad kreditoram ir svarīgi, ka seistību izpilde tieši pats galvenais parādnieks. Ir izteiktais domes, ka par ūdens seistībām galvot nemaz nav iespējams. Tā Herms¹⁾ raksta: Ar galvojumu nodrošinotā seistībā var būt kāda būdama, tikai tai vajag būt tāds, ko vispār tiesiski var izpildīt kads cits nekā galvenais parādnieks, kāpēc nevar galvot par seistību, kura savu sevišķo seturu debū taisni sakarā ar parādnieku personību. Tomēr ūdens seistības var er galvojumu netieši

---

1) H.Herms - Die Bürgschaft nach dem BGB, 1900 (dis.).

nodrošināt tādā kārtā, ka jau no paše sākumā uzņemas tikai atlīdzināt zaudējumus, kas būtu jāatlīdzīna galvenam parādniekam saistības neizpildīšanas pēc. Tas tad būtu nosacīts galvojums, kas līdzinātos gerantijas līgumam."

Šīm domām tomēr never piekrist. Vispirms, tāds uzskats runā pretī pozitivo tiesību noteikumiem. Jau pēc romiešu tiesībām: "omni obligationi fideiussor accedere potest" (D. 46, l, 1, tāpst D. 46, l, 8, 6). Jaunākie kodeki runā tikai par "saistību" (Verbindlichkeit, BGB, vai "parādu" Schuld, OR) un neparedz ūsi ziņā netādus ierobežojumus; vajag tikai, lai nodrošināmai saistībai būtu tiesisks spēks. Bez šaubām, pa lielākai daļai galvo par neudas parādiem, bet, teisni galvojumos par saistībām, kas nav neudas parādi, kur saistības priekšmets ir neatvietojams darbība, galvojuma būtība parādās visskaidrāk.

Tikai vienā gadījumā ūsis princips ir jāierobežo. Tas ir tad, kad kāds ir galvojis par parādnietu, kura saistības priekšmets ir pilnīgi personiske darbība, bet bez māntiskes vērtībes.¹⁾ Galvojums kā tāds erī te ir spēkā, bet tom nav tiesisku seku un līdz ar to nav erī nozīmes praksē.

---

1) Pēc Lcl. (2907.p.) ūds galvojums nav iespējams.

Piemērs: A ir apsolījis B-ai zināmās dienās stundās ne-spēlēt klavieres vai arī noteiktās stundās atvērt sevu dārzu pastaigai. Ja A sevā pienākums negilda, tad B never prasīt nekādu zaudējumu atlīdzību, jo mantiski zaudējumi viņam gandrīz nekādā godījumā never rasties. Tā tad te kreditors no galvinieku never prasīt, lai viņam atlīdzīne interesai, tā ka galvojumam nāi ziņā nov nozīmes. Vienīgi tai godījumā, ja kreditors no galvenā parādnieka būtu pie-līdzis līgumsodu, kas šādos godījumos kreditoram ir vienī-gais eizeardzības līdzeklis pret saistības neizpildīšanu, viņš ottiecībā uz to varētu vērsties pret galvinieku, ja pēc galvojuma līguma tas viņam būtu iespējams.

Pieņemot, ka galvojumu var dot arī per pilnīgi perso-niskām saistībām, jāiztirsā jautājums, tā tādā godījumā galvinieks var apmierināt kreditors prasījumu. Šis jautājums jāizšķir dažādi etkerībā no tā, kas ir saistības priekšmets.

1. Ja kreditors var prasīt kādu atvietojamu darbību,¹⁾ tad nov nekādes izšķirībes salīdzinot ar neudes parādu. Galviniekam izdarītās darbības priekšmets ir te praktiskā iznākums viņā identisks ar galvenās saistības priekšmetu.

---

1) Neudes parāds tieši apzīmē atvietojamu darbību.

Tāpēc kreditors var tūlin griezties pie galvinieka, tiklīdz viņam vispār rodes tiesība vērst pret to sevu prasījumu. Ja galvinieks šo darbību neizpilda, tad kreditors var presīt atlikzību pēc vispārējiem noteikumiem.

2. Ir iespējams gadījums, ka galveno saistību var izpildīt tikai galvenais parādnieks un galvinieks. Tas ir pilnīgi iespējams, kad piemēram, parādnieks un galvinieks ir kāda patenta vienīgie īpašnieki, vai arī kad kreditoram ir svarīgi, ka attiecīgo darbību izpilde vienīgi vai nu parādnieks vai galvinieks. Galvinieka atbildība te ir tāda pati kā pirmā gadījumā. Parādniekam izdarotā darbība gan nav atvietojama vispārējā nozīmē, bet tomēr te galviniekam ir iespējama. Tāpēc galvenās un galvinieku saistības priekšmeti arī te praktiskā iznākuma ziņā ir identiski.

Rodes jautājums: kāds šai gadījumā ir stāvoklis, ja parādnieks sevu saistību neizpilda un galvinieks, kaut gan var izpildīt, tomēr atsakas to darīt. Šī jautājums izšķiršana lielā mērā atkarājos no attiecīgiem procesa noteikumiem, vai kreditors var ar spaidu līdzekļiem (piem., neudas vai citiem sodiem) piespiest parādnieku izpildīt sevu saistību.¹⁾ Tomēr, ja lieta grozes gar veirāk/volificētā darba (pekālpojumu) un uzņēmuma līgumiem, kur visdrīzāk šādi

---

1) Latvijas civilproc.lik. 1930.g. 18.jūn.red.(1061-1063)dod
sai ziņā kreditoram stiprus līdzekļus.

gēdījumi ir iespējami, tur pēc mūsu domām spāidi nav pie-laižami; kā seka Kolers,¹⁾ tās būtu necienīgs tiesisks stā-voklis, kurā zinātnisku vai māksliniecisku dārbību varētu izspiest ar varu; mūsu procesa likums šo uzskatu ~~neat-~~^{fomer,} balsta. Ja nu attiecīgās personas saistību labprātīgi neizpilda un nekādi spāidi šai virzienā nav iespējami, tad kreditoram atliek vienīgi apmierināties ar atlīdzību pēc vispārējiem noteikumiem.

3. Vairāk sarežgits ir jautājums, kēd attiecīgo dārbību vai nu vienīgi pārādnieks var izdarīt, vai arī kad līdzēji vienojušies, ka šo dārbību izdarīs vienīgi pārādnieks.

a) Ja galvenās saistības sevišķo saturu noteic taisni pārādnieka persona, tad vispirms ir jānoskaidro, vēi kon-trahenti vispār ir gribējuši nodibināt civiltiesisku galvojumu. Kā zinams, vārdu "galvojums" sādzīvē un arī tiesībās medz attiecināt arī uz tādām attiecībām, kam ar civiltiesisko galvojumu nav nekā kopēja. Tās, piemēram, pēc Latvijas likumiem jāsaka oēr galvojumu kā drošības līdzekli

---

1) Arch.f.d. ziv. Pr. 80, 249/50. un 295.lapp.

trimināltiesībās. Sevišķi bieži mēdz runāt par galvojumu tur, kur īstenībā liec grozes gar garantijes līgumu.

b) Ir arī iespējams, ka noslēdzot galvojuma līgumu puses jau no paša sākuma ir gribējušas, lai galvinieka pieņākums būtu nevis galvenā parādnieka darbība, bet kāda cite, to atvietotāja. Šai gadījumā gan galvensai un galvinieka seistībei būtu jau no sākuma dažādi priekšmeti, tomēr galvojums tāpēc nebūtu spēkā neesošs. Tā, piemēram, starp večākiem civilkodekiem, šis gadījums bij tieši paredzēts Saksijas civiltiesībās (§ 1455):

"Hat der Bürg einen anderen Gegenstand versprochen, so liegt darin eine Bürgschaft, soweit der versprochene Gegenstand dem Werte nach dem Gegenstande gleichkommt, welchen der Hauptschuldner zu leisten hat. Soweit die Bürgschaft den Inhalt der Hauptschuld übersteigt, wird sie als eine selbständige Forderung beurteilt."

Tādā pašā garā noteikti izsakos Icl. (4510.p.): "Izņēmume kārtā galvinieks var uzņemties ... galvenās seistības priekšmetā vietā dot citu." Vācu BGB un Šveices OR gan attiecīgi noteikuma nav, bet šāds galvojuma iespēju mēdz motivēt ar vispārējo brīvu līguma principu. Tā, pēc Dernburga domām,¹⁾ ir pietiekoši, ja starp galvenā parādnieku un

---

1) Dernburg - Das bürg. Recht, II, 2, 391.

galvinieku apsolījumu pastāv tikaī saimniecisko identitāte; tāpēc galvenais parādniks var solit labību, bet galvinieks naudu (sal. ar augšā stāstīto Saksijes civilkods noteikumu: "soweit der versprochene Gegenstand dem Werte noch dem Gegenstande gleichkommt, welchen der Hauptschuldner zu leisten hat.")

Protams, šai gadījumā var dažādi konstruēt galvinieku saistību: kā nosacītu ligumu, iepriekš norunātu devumu sekmess vietā (datio in solutum) vai arī parasto galvojumu ar pielīgtu tiesību parādnika saistību izpildit ar tādu citu darbību; Ši otrs darbība tad ir in solutione.¹⁾

c) Beidzot gansim to gadījumu, kad dots galvojums par pilnīgi personīgu darbību, kas neebilst nevienei no iepriekš apskatītām verbūtībām, t.i., kad tas dots par tādu neatvietojamu darbību, kas iespējams vienīgi parādniekam. Ja nu šādā gadījumā kreditors vērstos pret galvinieku, tad viņa sūdzība būtu jāstreide, tāpēc, ka līgums priekšmets būtu galviniekam neiespējams darbība (sal.Lcl.2920.p.). Tāpēc te sūdzības priekšmets var būt tikaī etlidzība pēc

---

1) Vācu EGB motivi, 868.u.t.lapp.

vispārējiem noteikumiem. Rodes jautājums, ka šī sūdzība būtu izvedama? Vācu juridiskā literatūrā par šo jautājumu ir norisinājušies strīdi starp diviem uzskatiem: pēc viena kreditors var ~~griezties~~^{fiesi} pie galvinieku (t.i. kad viņš to var) un presīt izpildījumu naudā; pēc otrā, kreditors tiksai tad var vērsties pret galvinieku, kad parādniekem izpildēmā darbībā jau pārvērsta ~~par~~ naudas presījumu.

Pirma uzskaņa sīzstāv Zibers: "No galvinieku var erī tad tūlin presīt atlīdzību naudā, kad galvenā parādnieka seistības priekšmets joprojām paliek neatvietojams darbībā. Jo, izņēmot pēcgalvojumu (fideiussio indemnitas) kreditors var sūdzēt galvinieku jau pirms izpildīt spējīgā parādnieku, ja galvinieks neizlieto beneficium excussionis vai ja viņam tā nav. Bet šīs sūdzības priekšmets, erī tad, kad uz personīgu darbību vērstā galvenā seistībā vēl nav pārvērtusies pienākumā atlīdzināt zaudējumus, ir tikai atlīdzība naudā, bet nevis pirmojo priekšmets, ko never izpildīt neviens, izņemot galveno parādnieku. Tāpēc šīs godījumos never pieņemt, ka galvinieks ir uzņēmies atbildību nevis par galvenā parādnieka pirmojo seistību, bet gan par viņa zaudējumu atlīdzības pienākumu; jo pretējā godījumā neverētu presīt viņa seistības izpildīšenu, kamēr erī gal-

---

1) Siber - l.c. 288/39.lepp.

venem parādniekem vēl nav uzlikts zaudējumu atlīdzības pienākums!"

Bet ir iespējams arī citāds uzaksts, proti, ka kreditors pirms galvenās saistības pārvēršanas zaudējumu atlīdzības pienākumā vēršas pret galvinieku un prasa no viņa pašas galvenās saistības izpildīšanu. Jo kreditors pašu par sevi neatvietojamo darbību var uzskatīt par atvietojamu un sekarā ar to arī izvest savu presību. Vai kāda darbība ir atvietojama visi ne, tas pirmā kārtā atkarājas no kontrahentu ieskate. Vienošanās par to, ka zināma darbība parādniekam jāizdara personīgi, tsūn notiek tikai kreditora interesēs un tāpēc viņš var vienpusēji atsecīties no viņa labā noteiktās neatvietojamības.

2)

Līdzīgas domes šei jautājumā izteicis Kolors. Viņš iziet no piemēra, ka parādnieks uzņemties gleznot kreditora portretu. Te kreditors var no tiesas debūt stāvu posūtīt portretu kādem citem gleznotājam, kas pēc sevām spējām līdzinātos atbildētājam, uz parādnieka rēķina.

Tāpat ir iespējams izveidot arī attiecību starp kredi-

---

1) Siber - l.c. 163.lepp.

2) Arch.f.d.ziv.Pr. 80, 250./ 51.lepp.

toru un parādnieku. Sākotnējā ir to kreditors, kuršem varbūt ir svarīga pati galvenā darbība un kuram ir izdevība apmēram tādās pašas labums darbību debūt arī no trešās persones, var tūlin no pašā sākuma prasīt no galvinieka galvenā saistībā paredzēto darbību. Ja viņam jāceļ sūdzība, tad kreditoram jānoskaidro, ka pati par sevi neatvietojama darbība te uzskotama par atvietojāmu. Tādā gadījumā arī sūdzībā pret galvinieku tiesa kreditoram varētu atļaut izdarīt attiecīgo darbību uz atbildētāja, t.i. parādnieka rēķine.

Beidzot, trešā uzskata pāudejs ir sevišķi Westerkamps, kurš iepriekšējos uzsketus atrad par nesevienojamiem ar galvojuma akcesoro debu. Pēc viņa domām galvinieka pienākuma izpildījumu var presīt tikai tad, kad arī presījums pret galveno parādnieku ir tāds resp. pārversts par tādu, ko var izpildīt no galvinieka objektīvās mentas.⁹⁾

Saskaņā ar šai darbā aizstāvēto uzskatu par galvoju-
nā būtību un galvinieka saistības priekšmetu, var piekrīst
tikai šim pēdējam uzsketam, saprotot to tā, ka no galvi-
nieka nekad never presīt ko citu kā tikai atbildību par

---

1) Westerkamp, l.c. 169. u.t. lepp.

golvenūs saistības izpildījumu; atsevišķos gadījumos arī golvinieks saistības priekšmetu var gan nekrit ar golvenā parādnieka saistības priekšmetu, bet pēc vispārēja noteiku-
mo viņš tiksai atbild par, ko kreditors zaudējis nekādā er-
to, ka parādnieks savu saistību nav izpildījis.

III. Galvojums par debisko saistību.

1. Debiskās saistības jēdziena.

Romiešu tiesībās nav noteikta debiskās saistības jēdzie-
na, nekur nav tās apzīmējums (svoti runā tiksai par asturā-
lis obligatio, naturaliter obligare, naturalis debitor, na-
ture debitum, bet nekad par naturalis creditor); pavisam
otrādi, debisko saistību esamību uzskata kā pošu par sevi
saprotemu, un noteiktāk tās nespīmē arī Julians, kurš vis-
vairāk par tām izsteicies. Pat tādi juristi, kā Ulpians un
Papiniens neverēja lāgā sprast ar tādām saistībām, piem.,
D. 50, 16, 10: quod si nature debetur, non sunt loco cre-
ditorum; D. 50, 17, 22: In personam servilem nullus cedit
obligatio. Generaliter probendum est, ubicumque in bense fi-
dei iudiciis confertur in arbitrium domini vel procuratoris
eius condicio, pro boni viri arbitrio hoc habendum esse.

Lai būtu kā būdams, klasiskās jurisprudences ziedu lei-

ka beigās dabiskās saistības jau parādās kā vispār atzīta tiesību institūts. Tātāpēc, ka nevienu nozīmi tās ieguva vēl tāpēc, ka nokertojo epgrozību ar nebrīviem ļaudim.

Celvenā izskirība jēdzieno ziņā starp civilu un naturālu saistību ir tā, ka pēdējai nav akcijas (actio). Tomēr tas raksturo tikai dabisko saistību kā tā ūreji parādās pret pilnīgu, t.i. ar akciju brugotu saistību, citiem vārdiem norobežo to tikai no negatīves pusēs. Protams, pendektu tiesību zinātnē ar to neverēja samierināties un māģināja strast pozitīvu izskaidrojumu obligatio naturalis būtībai, t.i., to iekšējo pamatu, kas attaisnotu to apstākli, ka šai dabiskai saistībai trūkst akcijas, kas teču ir saistības svarīgākā funkcija. Tāpēc pendektu tiesībām par to jautājumu redās ļoti plaši literatūra, kas tomēr to neizmīrīja.

Zinātnei te nebija viegls uzdevums. Jo actio jēdziena bij nešķireni saistīts ar obligatio jēdzienu; tāpēc bij neizprotami, ka bij saistības, kuru izpildīšanu neverēja pānākt spīdu ceļā un kurām tā tod īstenībā nemaz nepiederējās vārds "obligationes", bet kurām tomēr bij dešas ar īstām saistībām kopejas sekas.

Tomēr zinātnē centās arī dabiskās saistības ietilpināt

seistību sastāvā. Kā zināms, jaunākais un pilnīgākais pētījums par debiskām seistībām piedor Švānertam.¹⁾ Viņš identificē actio un obligatio un tādā kārtā vispār noliedz ettieci-
bāi starp debisko parādnieku un kreditoru (par kuru, kā aug-
šā minēts, svoti nekur nerunā) prasījuma tiesības sastāvu.
Sakarā ar to viņš konstruē tādu tiesisku institūtu, kur ir
gan pienākums, bet nav prasījuma (tiesības) no otras puses.
Šairls (Scheurl)²⁾ vispār apstrīd seistības esamību un no-
sauc debisko seistību par ettieci-^{bāi} seistības formā bez
prasījuma tiesības kreditors un tiesiskie pienākumi parād-
nieks puse. Arī Windšeids secina no romiešu tiesību svotiem,
ka obligatio naturalis tikai nefīte nozīmē var saukt par
seistību.

Tāpēc nebija arī nekādes skaidrības par to, kāda vieta
debiskām seistībām jāieņem tiesību sistēmā. Šairls tās uz-
skata par neattīstītām seistībām, no kuriem romiešu tiesī-
bas vēlāk būtu izveidojušās obligationes civiles; daži at-
kal tās atzīst par parasto seistību paveidu.

Kas attiecīs uz mēģinājumiem izskaidrot pašu debisko

---

1) Schwanert - Die Naturalobligationen des römischen Rechts, 1861.

2) Jherings, Jahrb., 7.

seistību būtību, tad tie līdz pēdējam laikam ir cietuši neveiksmi galvenā kārtā tēpēc, ka tie izgājuši no vienota debiskās seistības jēdziens un izejot no tā ir centušies izskaidrot visus dabisko seistību atsevišķos gadījumus. Proti, dabisko seistību izcelšanos tiecās vēst eskerā or ius naturale, ko sevukārt dažādi zinātnieki saprata dažādi. Vecākā teorija apgalvoja, ka seistība izaug no divām sāknēm (radices); viena no tām, radix civilis, rada sādzību (actio), turpretī otra - radix naturalis, viens parējās seistības sekas. Webers, kam pieder pirmais plēšķais pētījums par dabiskām seistībām, pieņēma, ka dabiskās seistības stāv ārpus pozitīvām tiesībām un atvasināmas no dabes tiesībām (Naturrecht). Vēl vēlāk daudzi redzēti zinātnieki (Piemēram, Arndts, Savini, Puchta) par dabisko tiesību sekni uzskatīja ius gentium. Brins tām atrad pametu soprātā (ratio) vai taisnībā (aequites).

Turpretī Švanerts noteikti uzsver, ka debiskas seistības nestāv ārpus pozitīvām tiesībām, bet ka tās ir pozitīvi tiesiskes seistībās rezultāts. Viņu izcelšonās arvien

---

1) Weber - Systematische Entwicklung der Lehre v.d. nat. Verbindlichkeiten, 1811(4).

izskaidrojams ar kādu seistībtiesisku causa un tika i kāds tiesisks Šķēršls pēc tām liegta octie un tās palikušas ne-pilnīgas. Tā tad Ķvanerts veirs necenšes visu dabisko tie-sību nepilnību atseviņāt no viena visiem gadījumiem kopēja svota.

Ievērojēmākie pandektisti ūsi jautājumā iepriekš sekošu
stāvokli. ¹⁾ Vindšeids mēģina dabisko tiesību jēdzienu nodibināt, izejot no tiesiskās un dabiskās uztveres; tur pādējā vēl nov pārgājusi tiesībās, tur rodas dabiskās seistības.

²⁾ Dernburgs domā, ka šo seistību izcelšanās pamats ir prete-
šķība starp pilsonisko sabiedrību un valsti. Zināmām seistī-
bām, ko pilsoniskā sabiedrība sīz dažādiem iemesliem atzīst,
valsts sīz tiesību politikas iemesliem liedz sūdzību, bet
tomēr neatņem tām visu spēku. Tādā kārtā Dernburgs dabisko
seistību izcelšanos izskaidro ar pilsoniskās sabiedrībes
ieršu un pieklājības prasījumiem, bet ūis izskaidrojums
neapmierina, tāpēc ka pamet novārtā taisni dabisko tiesību
tiesisko pusī.

Pēc pādējā leikā par dabiskām seistībām romiešu tiesī-

---

1) Windscheid, I.c. II, § 287.

2) Dernburg, System des röm. Rechts, II, § 260.

bās izteicies prof. V.Sinsiskis. Viņš to būtību izskaidro¹⁾ sekoši. Romiešu tiesībās sūdzība (actio) tai pašā laikā bij arī tiesība, un kam nebija sūdzības, tam nebija arī tiesības. Tāpēc tiesības bez sūdzības nav tiesiskas, bet dabiskes tiesības. Tādā kārtā tās nemaz neietilpa tiesību novadā un tākai vēlāk jurisprudence dažas no tām ieviesa tiesību novadā, piešķirot tām vienu vai otru mazāku efektu nekā sūdzību, tāpat arī saistības, kas zaudēja sūdzību, kļuva par dabiskām saistībām. Tā tad dabiskās saistības sevā pirmsākumā bij uz vienkārša (bet ne uzticības) vārde dibināti akti un tāpēc to izpildīšana atkerājās vienīgi no darītāju pašu vēlēšanās.

Pārskatot šos izskaidrojumus, jāsecina, ka visus dabisko saistību atsevišķos gadījumus never izskaidrot ar vienu vispārēju principu, uz ko rāda arī prof. V.Sinskis, izašķir, ka dažas dabiskas etiķības er laiku ieguvušas zināmu spēku, citas turpretī radušās tā, ka dažas ar sūdzību brujoties saistības šo sūdzību zaudējušas.

Tāpat kā par dabisko saistību tiesisko dabu, pandektu tiesībās norisinājās stridi arī par viņu spēku; vienprātībe

---

1) V.Sinskis - Osnovi I. 1931, 99. u.t.lepp.

bij tikai tai negatīvajā atzinumā, ka visiem šo saistību veidiem kopejs ir tas, ka viņiem trūkst sūdzības (actio). Pie tom neizšķīra, vai sūdzības trūke jau no paša sākuma (piem., verga saistībā) jeb vai tā tika strauts vēlāk (piemēram, capitis deminutio gadījumā). Tomēr no tiesiskā viedokļa smagums punkts te bij tas, ka sekarā er dabisku saistību izdarīto darbību ir izpildījums, solutio, techniskā nozīmē, bet ne dāvinājums.

Citiem vārdiem, ja trūkst izpildījuma spīdu, tad to-
mēr ir izpildījuma iespōje, jeb kā izsakas Brincs¹⁾, "die
naturalis obligatio ist zahlbar, aber nicht klegbar."
Izpildījumu notikušu nevar atprosit kā spēkā nebijušu pa-
rādu (indebitum); etpressījuma tiesības nav pat tad, ja ir
izpildīts sekarā er maldību par sūdzībss nebijumu. Tomēr
viss dabiskās saistības spēks tad srī izpaužas šai soluti
retentio tiesībā; kur tās trūkst, tur vairs nevar runāt
srī par dabisku saistību.

Kas attiecas uz romiešu dabisko tiesību atsevišķiem
veidiem, tad jāsaka, ka daudzi no tiem jau pandektu tiesī-

---

1) Brinz - Kritische Blätter civilistischen Inhelt, 3.
burtn.48.lepp.

bās bij zaudējuši sevu nozīmi.

2. Debiskās saistības Šoleiku tiesībās.

Termins "debiskā saistība" Šoleiku kodekiem ir svešs: tā nesaistot ne Lcl., ne vācu BOB., ne Šveices OR; izņēmums ir frenču Cc (§ 1235: "La répétition nest pas admise l'égard des obligations naturelles qui ont été volontairement acquittées."); tomēr šo saistību atsevišķi veidi ir uzglebājušies tais visos. Bet, tāpat kā romiešu tiesībās, šiem veidiem nav vienots rakstura, kas, bez īsubām izskaidrojams ar to, ka "likumdevējiem, sekojot romiešu tiesībām, nav bijis pareiza skata jautājumā par debiskām saistībām ne no romiešu, ne arī ne vispārīgākā Šoleiku tiesību viedokļa."²⁾ Šie vārdi, ko prof. V.Sineiskis saka par

1) Tā, piem., verga saistībe, kurai romiešu tiesiskā dzīvē piederēje svarīga loma. Tālāk te jāpiestāsta tie gadījumi, kur romiesu tiesībās pēc ceptis deminutie un procesa noilguma vēl palika debiske saistība; debiske saistība starp personām, kas stāvēja zem vienes un tās pašas patria potestes; nepilngadīgā debiskā saistība, kas derbojās sine tutoris auctoritete; naturalis obligatio contra senatus-consultum Macedonianum, post litiscontestationem, veri debitoris absoluti naturalis obligatio; debiskā saistība pieņemtojot ediktu. Quod quisque iuris in alterum statuerit, ut ipse eodem iure utatur; mentiāke saistība izdot legetu pāri par Felcidije kvartas apmēru, presijums pēc iztrūkuma piēspiedu izslīgumā (konkurss) gēdījumā.

2) V.Sineiskis - Osnovi, I. 1931.g., 105.lepp.

Lcl., pilnā mērā attiecībām arī uz citiem šādiem kodekšiem, neizņemot Šveices OR. Tāpēc deži zinātnieki liek priekšū arī teorijā atmetēt debisko saistību jēdzienu, ieteicot tai vietā runāt par nepilnīgām saistībām (un vol-

1)

kommene Obligationen), kā to dēži Šveices juristi, kuri izšķir sekošus nepilnīgo saistību pāreidumus: a) parādus bez atbildības (haftungslose Schulden), b) nezūdemus presījumus (unklegbare Forderungen), c) ar postāvīgu ie-

2)

runu sevienotus presījumus (mit dauernder Einrede behafte-

3)

te Forderungen). Jāsaka, ka arī Šis iedelījums jaunajam
nenoskaidro. Pēc Lcl. debiskām saistībām jāpiešķirts:

a) sīsliegtais spēles parāds (4338. un 4343.p.); b) apzināts aizdevums spēlei (4344.p.); c) noilgi saistība (3639. un 3640.p.p.). rektiskas formas noruns līdz tās izpildīšanai (3081.p.). Līdzīgi atsevišķi gadījumi paredzēti arī citos kodekos.

3. Galyojums. Romiešu un pandektu tiesībās varēja
gelvot arī par debiskām saistībām; fidejumijai par pamatu

-
- 1) Oser - l.c. 5.lepp.
  - 2) Šis jēdziens mums nav pieņemams eis augšā (2.nod.) ap-
  - rādītiem iemesliem; sk. arī Sineiska Osnovi II.105.lepp.
  - 3) Erdmann, System, IV. 6. u.t. lepp.;

M.Gredinger - Естественные обязательства (Kr.Tiesl.
min. Žurnāls, 1907.g.,10.)

bij vajedzīga tīkei spēkā esošā saistība, kas varēja būt
arī tīkei dabiske (sk. jau agrāk citēto Ulpiane izteicienu
D.46.1.6.2. (1app.), kā arī:

D.46.1.7. Julianus: Quod enim solutum repeti non po-
test conveniens est huius naturalis obligationis fideiutto-
rem occipi posse.

Tāpat var galvot par dabisķām saistībām pēc Lcl. un
citiem Šoleiku kodekiem (izņēmums ir franču tiesības, pēc
kuriem pēc vispārēja noteikuma var galvot tīkei par sūdzamām,
tā tad ne par dabisķām saistībām); tomēr arī te saskaņā ar
ekcesoritetes principu galvinieku atbildībs seko galvenā
parādnieke saistībai, tā ka dabisķā saistībe arī pret gal-
vinieku nev sūdzeme. Oitādi tas arī never būt, jo pretējā
gadījumā saistības, ko likumdevējs atzinis par nesūdzamām,
aplīnkus ceļā ar galvojumu varētu paderīt par sūdzamām.

§ 3. Galvojuma forma.

I. Romiešu un pandektu tiesības.

Nev ūabu, ka galvojumu, tāpat kā tiesisku apsolījumu
vispār, senatnē deva svinīgā formā. Tas īsteno bij ne-
vis otrem kontrahentam, bet gan dievībai dots, ar zvērestu
apstiprināts apsolījums. It sevišķi tas attiecinams uz
sponsio un fidepromissio, kas pieder pie visvecākajiem

galvojuma veidiem. Ir droši norādījumi, ka tās izcēlušās tai laikā, kad verbalem līgumam vēl piemīta religiska zvēresta raksts; tiklīb Romas pilsoņiem paredzētā sponsija kā erī peregriniem radītā fidepromisijs bij svinīgi akti. Šī svinīgums nepieciešamībs bij noderīga galvinieka cīssardzībai pret viņo pašo pārsteidzību un vieglprātību: skaidrs, ka iepriekš svinīgu aktu daudz nopietnāk pārdomā nekā vienkāršu apsolījumu.

Vēlākais galvojuma veids, fidejusija, kā verbals līgums bij vēl uzglabājis stipulacijas formu. Fidejusija bij gan izdevīgāks nekā egrākās formas, bet vienā ziņā tās vietas bij vienādi neērtas, proti, ka nepieleido līguma noslēgšanu starp klātneesošiem (bez "verba"). Lai novērstu šo trūkumu, vēlāk radīja citus intercesijas veidus: consensuellīgumu t.s. mandatum qualificatum un vienkāršu paktu constitutum debiti alieni.

Tā tad, svarīgākā galvojuma forma romiešu tiesībās bij fidejusija. Kā jau augšā minējām, sponsija un fidepromisijs no sākuma nebūt nev bijušas akcesores; īstenībā fidejusija ir pirmā forma, kas bij domāta tieši galvojumam kā blakus saistībai.

Fidejusijas forma romiešu tiesībās bij vispārējā stipulacijas forma. Stipulacije, kā zināms, ir formals līgums,

ķurā kā vispārējā formā izteices līguma spēkā esamībai nepieciešomā kontrehentu vienošanās, pie kam pašā ūsi formā, kas pastāv no kreditora mutes vārdiem izteiktā jautājuma un tādās pašas parādnieks atbildes, seistītās puses griba ir izteikta tik skaidri un neapšaubami, ka šis epsolījums ir spēkā neatkarīgi no sava tiesiskā pamata. No sākuma kā jautājumam tā eri atbildei bij noteikta forma: spondesne? spondeo (tikai Romas pilsoņiem, domājams tāpēc, ka tai bij sakrals pamats) vai promittisne? promitto u.c. (eri pferegriniem). Justiniena tiesībās jaun ir vienslīga, kādiem vārdiem un kādā velodā jautā un atbild. Vajag tikai, lai ar kreditora jautājumu un parādnieka atbildi būtu nodibinēta vienošanās viņu starpā. Stipulecija tādā kārtā seistījs tikai uz izteiktes gribas pamata; tas bij abstrakts, formals un striciti iuris derījums — pa daļai pielīdzināms mutiskam vekselim.

Tāda no sākuma bij fidejusijas forma. Bet ar laiku pārgrozījās pati stipulecije: tā zaudēja sevu abstrakto rakstu sākerā ar to, ka pretors pret sūdzību uz stipulecijas pamatu sāke dot parādnīcām exceptio doli, kas tam deva iespēju pierādīt pamatu (cause) trūkumu; otrkārt, un tas mūs ūsi gedījumā interesē visveirāk, pamazām pārgrozījās stipulecijas formas presība. Ka noteiktu latīņu vārdu vietā

vérēja lietot citus jebkurā velodā, to jau minējām (ķeizere Leona likums 472.g.). Bet visvairāk stipulecijas un līdz ar to arī fidejusijas formu ietekmēja tās spstāklis, ka par notikušu stipulaciju sākā sastādīt rakstveida dokumentus (*cautiones*), kam no sākuma gan bij tīkai pierādījuma līdzekļu nozīme. Vēlāk jau rodas prezumpcija, ka tā, kā rakstīts dokumentā, īstenībā arī noticis:

D.45,l, 80. Ulpianus. Sciendum est generaliter, quod si quis se scripserit fideiussisse, videri omnis solemniter acta.

Bet kad jau liete bij tiktālu nonākusi, tad nebija grūti spert vēl soli tālāk un pārnest smaguma centru no pašas stipulecijas uz rakstveida dokumentu; tā kā stipulecijas dokumentem nebija nekādes formas, tad tās nepressījs veirs arī pašam stipulacijas ektom. Avotos atrodam daudzas vietas, no kurām secinams, ka arī galvojumā stipulecijas ekts visvieglāk un vislabāk pierādīms ar rakstveida dokumentiem. Bez jau augšā minētās vietas, kura taisni iesākes ar vārdiem "in stipulationibus fideiussorum" te vēl varētu atzīmēt daudzas citas (I. 3, 20, 17§, C.1,14, C. 8, 38 u.c.). Tomēr rakstveida formai te ir tīkai pierādījuma nozīme, citiem vārdiem, nekādes noteiktas formes veirs nav.

Šis stāvoklis nepārgrozās arī pandektu tiesībās. Liete

tā, ka pēc vācu tiesībām jau saistīje visi neuds pacts, kā Johans Šilters apgalvoja, Quod actio ex pacto moribus nostris sibi in omnia sufficiens sit.¹⁾ Galveno vērību piegriež dokumentiem kā pierādījumiem. Šai ziņā savas laikā juristu uzsketus skaidri izteic P.Millers: Item sola subscriptione instrumenti fideiussio fit, ita ut stipulatio amplius non requiretur, un šo savu slēdzienu pamsto tā:
Vox audita perit, litera scripta manet. Un tālāk: Semper (stipulationem) presumi, si scriptum reperiatur, fideiussum esse. Vēl tālāk iet Gifenijs: Fideiussio semper ^{ita} interpostis stipulatione facta censetur, si scriptum sit, aliquem fideiussisse, sicuti si scriptum sit, aliquem promisisse, videatur stipulatio facta. It tanti momenti est es scripture, ut adversus eam testes non admittantur.

Te jāpiebilst, ka vecākie pandektu tiesību teoretiķi pielaž rakstisku fideiussiju arī atspēj klātneesošiem.
⁴⁾ Ta Heringa: Constat ... iure ... stricto stipulationem et

---

1) Prex. iuris Rom. exercit. 24, § 76 (cit. pēc Glika pand. komm. 18, § 852).

2) Möller, Additamenta ad Struvii syntagms, Ix. 47. nn

3) Giphanius, Antinom. disp. 27. (citāts nākta no Girtenier, l.c., 168. lapp).

4) Hering - De fideiussoribus, c. 11.

praesentiam utriusque controbentis in fideiussionibus
desiderari, sed de sequitate tamen et respectu commerciorum
et communis utilitatis, preesertim hodiernis temporibus,
merito sliud statui et admitti ~~dōbere~~. Te strop citu rakstu-
rīgs Heringa cizrādījums uz ekvitāti.

Tādū kārtā stipulacijas formes vietā īstenībā bij stāju-
sies rakstiske, tomēr tikai kā pierādījuma līdzeklis. Galu
gelā tomēr debūje virsroku uzskats, ka arī galvojumam nav
vejazīga ne stipulacijas ne rakstveide forma, bet ir pie-
tiekošs neformals līgums, sacerā er to, ka jaunākās tiesī-
bās saiste nuda pacta.

Tā mēs redzam, ka pandektu tiesībās galvojumam nav no-
teiktas formes; jā runā par rakstisko, tad tai ir tikai pie-
rādījume nozīme, t.i., ka notikuši stipulacije, kas pandektu
tiesībās, sacerā er vācu tiesību ietekmi, nemaz nebij pār-
ņemts. Par formu, kā tādu noteikumu, kas precīzē galvinieks
pienākumu un pasargā viņu no pārsteigtām un vieglprātīgām
intercesijām, te nav ne runas.

Vecākie civilkodeki galvojums formas ziņā turas pie
dažādiem uzskatiem. Tā pēc Prusijas vispārējām zemes tie-
sībām galvojums bij jādod rakstiski vai arī jāieraksts
tiesas protokolā. Turpretī Saksijas kodeks, atzīstot vispār
formas brīvību, nepresīje formu arī galvojumam.

II. Šolaiku tiesības.

Jaunākie kodeki galvojums formes jautājumā nostājušies uz cito viedokļa nekā pandektu tiesības un daži večākie kodeki. Šai ziņā pamācošs ir vācu BGB formes noteikumu (§ 766) tēpēns. Kā zināms, pirmā (1888.g.) BGB. projektā nekāda forma galvojumam nebija paredzēta. Autori atsaucās uz to, ka principiāli visiem līgumiem atzīta formas brīvība. Ar to pagaideiši šis jautājums biji izsaukti.

Kad projekts līdz ar tā motiviem biji publicēti, tad par to sākās resties atsaukumes gan atsevišķās brošurās, gan periodiskos izdevumos. Bez tam tās iestūrija arī atsevišķu velstu vāldībās un dažādās organizacijās. Vācijas tieslietu resors (Justizamt) vises šīs atsaukumes izvilkumā sakopoja sevišķā krājumā: Zusammenstellung der gesetzlichen Ausserungen zu dem Entwurf e. Bürgerlichen Gesetzbuchs (7 sējumi, 1890/91.)

No šīm atsauksmēm redzams, ka galvojums formes jautājumam ieinteresētās sprindes piegriezušas izcilu vērību, un liels ir veirums to, kas atsaukušies, izsakot pret formas brīvību (protams, neatzīskarot galvojums formu tirdzniecības epgrozībā). Formes presību pamato sevišķi ar gādību par sievieti (kura, kā zināms, sākot ar romiešu tiesībām,

galvojums uzņemšanās ziņā bij sevišķi ierobežots, sal. Senatusconsultum Velleianum un Lcl. 4506.p. 1864.g. redakcijā). Pazīstamais civilists prof. J. Berona rakstē: "Hūsu laikos noteikti pressa lielāku patstāvību sievietei un arī projekts šo prasību daudzākārt paxeizi ievērojis. Bet never noliegt, ka teisni sievietēm grūtāks galvojuma forma ir vairāk vajadzīga nekā vīriešiem. Tālēk, sekarā er savstarpējām kredītbiedrībām, kas ervien pressa divus galviniekus, katru gadsu rodas simtiem miljonu galvojumu. Tāpēc laudis ar galvojumu ir tā apreduši, ka to izlieto arī pri-vetā satiksmē." Citi atssauksmu devēji sizrāds uz galvotāju vieglpratību un, stārp citu, arī uz to, ka civiltiesisko galvojumu never pielīdzināt tirdznieciski tiesiskam. Jā-piebilst, ka pēc tām arī 22. vācu juristu sanāksme (Ju-ristentag) izteicass par galvojums rakstisku formu. Bei-dzot šo jautājumu pozitivi un galīgi izsēķira valsts padomes kommisije, papildinot rakstiskās formes prasību ar noteiku-mu, ka izpildījums sedz formas trūkumu (lidzība ar dāvi-nājuma sēlijumu: EGB § 518). Tā beidzot rādās EGB. § 766; Zur Gültigkeit des Bürgschaftsvertrages ist Schriftliche Erteilung der Bürgschaftserklärung erforderlich. Soweit der Bürge die Hauptverbindlichkeit erfüllt, wird der Mangel der geheilt. Vācu tiesu prekse tiecass šos noteikumus iz-

tulkot diezgan plaši. Tā, piemēram, atzīst, ka nevis viss galvojums līgums, bet tiks i pata galvojums izteikums (Bürgschaftserklärung) jāizsaka rakstiskā formā; kreditors šo izteikumu var pieņemt jebkādā formā, tā tad arī mutiski, klusējot vai er konkludentu darbību. Galvojums dokumentā nav vajadzīgs sīki apzīmēt galveno parādu un tā pamatu; vajag tiks i, lei pēc Ši dokumenta saturs varētu noteikt, uz kādu individuālu parādu galvojums attieces. Tālāk atzīst, ka galvinieks var sev parakstu dot iepriekš un tekstu izpildīt vēlāk vai arī vēlāk ierakstīt kreditora vārdu. Veirāk sarežgits ir jautājums par dažādām bleķus norunām. Attiecībā uz tām prakse pieturis pie Šāda, bez ūsbām pareiza, uzskata: norunes, kas galvinieks atbildību dars smegāku, jāizteic rakstiski; turpretī tām, kas uz šo atbildību nedara nekāda iespēja vai to pat atvieglo, nekāda forma nav presama. Beidzot, vienpratīgi atzīts, ka galvojuma formas priekšraksti nav attiecināmi uz t.s. kopparāde pārņēmu. § 766 beidzot teikums paredz formas trūkuma izdziedešanos sekarā ar izpildījumu: prakse atzīst, ka te izpildījumam pielīdzināmi visi tie akti, kuriem tādēs pat sekos, piemēram, depozīcija, detio in solutum, ieskaits u.t.t.

Lcl. galvojumem nekādu formu nepress. 4508.p. noteic:

Gelvojumu var dot jebkādā formā, kā mutiski, tā rakstiski, notoriālā vai privātā kārtībā, tikai ar nosacījumu, lai galvojums būtu noteikti izsacīts, kaut ori ar pilnīgi neapšaubamu darbību. Vienkārši, ne ar tādu piemērinājumu nepaskaidrots paraksts uz sveša parādu dokumente nenodibīns gelvojumu un ir uzskatīms tikai kā liecinieks paraksts.

Zināma izšķirība starp rakstisku un mutisku galvojumu pastāvēja agrāk tikai Kurzemē, jo tur pēdējās ^{als} izbeidzās ar noilgumu vienā gads laikā, skaitot no tās dienas, kad tas dots; tāgad šis noteikums etcelts ar 1925.g.25.oktobrē noteikumiem.

Zināma neskaidrība praksē rodās iztulkojot likuma vārdu "noteikti izsacīts" (vāc. "ausdrücklich erklärt"). Lcl. gribas izteikumu veidi paredzēti 2938. un 2939.p.p., pie kom pirmsais paredz noteiktu gribas izteikumu, bet otrs - klusējot izdarītu, pie kom tiem tieši pieskeitīti ori tādi, kas izdarīti ar konkludentu darbību un pēkšē runā Lcl. 4508.p. Tādā kārtā šie gribas izteikumi atrodas tiešā pretstatā: noteiktu gribas izteikumu never izsacīt ar konkludentu darbību un ar konkludentu darbību izsacīts gribas izteikums never būt noteikts. Kā tad nu saprest 4508.p. noteikumu, lai galvojums būtu noteikti izsacīts, kaut ori ar "pilnīgi neapšaubamu (t.i.konkludentu) darbību"? Te ro-

das it kā neizlīdzināms pretruna: vai nu galvojums ir noteikti izsacīts - tad viņš never būt izteikts ar konkludentu darbību, vai arī, viņš ir izsacīts ar konkludentu darbību - tad viņš (pēc 2938.p.) nav noteikti izsacīts, kā to presa Ši paša teikuma pirmā puse. Un tiešām, Cvinemane krājumā (IV. 620) ir spriedums, kure motivos skaidri izteikts, ka klusējot izsacīts gribes izteikums never nodibināt galvojumu. Tomēr piezīmē pie Ši spriedums krājuma sestādītājs eizrāde uz Ši uzkstele nepareizību. Lieto tā, ka, Lcl. ne visur lieto vārdu "noteikti (ausdrücklich)" tai nosīmē, uz kuru norāde 2938.pants, bet bieži ar noteiktu gribes izteikumu saprot tikai skaidri izsacītu (356., 646., 3498., 4525.u.c.p.p.). Ka 4508.p. nav domīts noteikts gribes izteikums 2938.p. nosīmē, redzams no teikuma beigu daļas: "kaut arī ar pilnīgi nespēsubamu darbību", jo tā izteikta griba arvien ir klusējot izsacīta.

Saskaņā ar teikto de lege ferenda būtu vēlams novērst šo neskaidrību, vislabāk presit rakstisku formu pēc vācu BGB un Šveices OR. parauge.

Šveices tiesībās noteikumi par galvojuma formu ir līdzīgi vācu BGB. noteikumiem, kuriem tie sevā laikā noderēja par paraugu. Or. § 493 noteic: Die Bürgschaft bedarf zu ihrer Gültigkeit der schriftlichen Erklärung des Bürgen und

der Angebe eines bestimmten Betrages seiner Haftung. Kā redzems, et ķirība ir tikai tā, ka pēc Šveices tiesībām jauzrāde arī galvojuma summa; tā tomēr nav svarīga, jo kā augšā redzējām, arī vācu tiesu prakse press, lai pēc galvojuma dokumenta varētu noteikt, uz kādu individuelu parādu galvojums attiecas. Svarīgāka et ķirība ir tā, ka pēc Šveices tiesībām formas trūkums er izpildījumu neizdziedējs, tā ka galvinieks, kas ko izpildījis bez formes dots galvojumā, var savu izpildījumu presit atpakeļ uz vispāreja pamate. Kas attiecas uz Šveices tiesu praksi jautājumā par galvojuma formu, tad tā netiecas vis likums noteikumus pālešināt, kā to redzējām vācu tiesu prakse, bet gan drīzāk sašaurināt. Tā, vispirms, Šveices tiesu prakse press, lai galvojums dokumentā būtu uzsākti visi galvojuma līguma būtiskie momenti. Bez galvinieku pārkste vēl ir vajadzīgs:

- a) kreditora vārds vai erī tāds norādījums, pēc kura viņu var noteikt; galvojumu var dot erī uz ordere vai uzsādītāja papirs; tāpat ir iespējams galvojums nesināšanai kreditoram;
- b) parāda spzīmējums ar parādnieka vārdu un parāda summu;
- c) galvinieka atbildības sugstākais apmērs (galvojumos par naudas parādiem šim noteikumam nav nozīmes); d) norādījums uz attiecību attiecību; ja tāda norādījums nav, tad pieņem solidāru saistību. Blakus norunes pie galvojuma tāpat ie-

tērpjāmēs rakstiskā formā, izņemot gadījumus, kad tas līgumā tikai papildina, nerunājot pretī tā saturam, vai arī eventuali galvinieku atbildību atvieglo, bet ne apgrūtina. Galvojums, kas noslēgta neievērojot formas noteikumus, nemaz nav spēkā.

Franču Cc. sevišķu noteikumu par galvojuma formu nav. Pents, kurišs poredz, ka tam tomēr jābūt noteikti izsacītam, atgādina Lcl. noteikumus; tas ir § 2015: "le cautionnement ne se presume point; il doit être expres". Tā tad nav nekādes sevišķes formas, ne arī sevišķu vārdū, tā ka galvojumu var dot tikpat labi mutiski kā rakstiski. Arī pēc franču tiesībām ir vajadzīgs, lai galvojuma izteikumu kreditors pieņem; Šim izteikumam vajag būt noteikums un skeidums, tā ka nepsliek nekādes šaubas par galvinieka gribu galvot; sakarā ar to ne padoms ne ieteikums nenodibinā galvojumu.
Pēc Giluāra¹⁾ domām, Vai noteikumā izteicies seno tiesību princips "fideiussio strictissimi iuris est", kas savukārt esot atvesinams no galvojuma paša debes.

ooo 000 ooo

---

1) Guillouard - Traité du cautionnement etc., 1894, Nr.66.

CETURTĀ NODALA.

§ 1. Galvinieka tiesiskais atšķoklis.

I. Galvinieka atbildības apjomu.

Pēc pandektu tiesībām galvinieka atbildības apjomu noteic galvenā parādnieka saistības priekšmets apmērs. Ja galvenais parādnieks savu saistību leikā neizpilda, tad ar actio ex stipulatu ~~vareja~~ vērsties pret galvinieku. Pēdējais tad atbild vei nu pēc sevišķes norunes galvojuma līgumā vai arī par to pašu, par ko būtu jāatbild parādniekiem; tā viņš atbild sevišķi tad, kad uzņēmies galvojumu in omnem causam. Šai gadījumā viņam jāatbild arī par galvenā parādnieka nokavējuma un veiness sekām (t.s. atbildību par mors un culpa), kā arī par likumiskiem procentiem, turpretī par ligumiskiem procentiem, ligumsodiem u.t.t. tikai tad, kad viņš to sevišķi uzņēmies.

Galvinieka atbildības apjome never būt lielāks par parādnieka atbildības apjumu. Ja galvinieks ar sevišķu norunu būtu uzņēmies lielāku atbildību, tad tai dēļā, kāds

tā pārēniētu parādnieka atbildību, tā nebūtu veirs galvojums, bet kāds cits līgums - dāvinājums, zaudējumu atlīdzības apsolījums vai parādpārņēmums. Ja galvinieks apsolījis kādu citu darbību, tad to uzsakata par galvojumu, kā arī pievienots līgums par datio in solutum.

Galvinieku atbildība var būt mazākā nekā galvenā parādnieku atbildība, proti, kad tas sevišķi norunāts, pie mērem, kad galvinieks uzņemies galvojumu nevis par visu parādu, bet tikai tā daļu u.t.t.

Tā kā visās soleiku tiesībās attiecībā uz galvojumu ir nestlaidīgi izvesti akcesorietstes principi, tad noteikumi par galvinieku atbildībes apjomu, ko erī noteic šis princips, visumā ir līdzīgi.

Pēc vispārēja noteikuma erī soleiku tiesībās par galvinieku atbildībes mērauklu ir parādnieku atbildība, t.i. galvinieks neatbild par veirāk nekā pats galvensis parādnieks. "Galvinieku seistība vispār atbilst galvenā parādnieku seistībai" (Lcl. 4509.p., tāpat BGB. § 767 un OR. § 499). Galvinieku atbildībes apjomu noteic tas moments, kugā kreditors var celt pret viņu sūdzību. Tā tad par galvojums akcesorieteti galvinieku atbildībes apjome zinā var runāt tikai sākot no tā laika, kad viņam pienācis termiņš.

1) Geib - I.c. 79.lepp.

Lcl. vēl sevišķi noteic, ka galvinieka seistība nevar attiekties uz augstāku summu kā galvenā parādniece seistībe ne arī notikt in duriorem causam (izņemot 4510.p. agrāk par termiņu). Tāpēc jāsaprot, kādēs ir galvojums se-cesum. Lai gan tās dots in plus vai in duriorem

Sekojoši galvojums akcesorietates principam, atbilde vienā tā otrā gadījumā pilnīgi skeidra. Ja galvots par lielāku summu, nekā parādā galvensis parādniefs, tad vismaz attiecībā uz šo summu sterpiņu, galvojums nav spēkā. Je galvensis parādniefs ir parādā 200, tad no galvinieka nevar presīt 300; attiecībā uz sterpiņu 100, nav spēkā galvojums, bet tāpat kā pandektu tiesībās (sk. augšā) tas var apsolīt uz kāda cita līguma (dāvinājums u.t.) pamata. Lcl. arī šo gadījumu tieši paredz (4509.p.): "Kad galvinieks galvojis par summu, kas pāreniedz galveno parādu, tad no viņa var presīt tikai šī parāda summu." Tā tad vispārejts secinājums šo līgiku tiesībām: galvinieka parādu ipso iure reducē līdz galvenā parādniefs parāda apmēram.

---

1) Citādi tas bij romiešu tiesībās.

Tāpat nav iespējams galvojums in duriorem causam un arī šai gadījumā galvinieks saistība jāsaņemzina resp. jāatvieglo līdz galvenā parādnieks saistībai. Lcl. atkal pāredz gadījumu (4509.p.): "Kad galvinieks par perķdu, kas sprobējots ar nosacījumu, devis beznosacījuma galvojumu, tad nosacījums attiecīnam arī uz vigu." Tāpat jāmin, ūtis jautājums arī citās šālsiku tiesībās. Tomēr galvojumu var sevukārt nodrošināt ar kīlu vai līgumsodu, lai gan galvensi saistībai tāds nodrošinājums nav.

Pēc Lcl. ir iespējams uzņemties galvojumu in duriorem causam tai ziņā, ka galvinieks var uzņemties samaksu agrāk par termiņu (4510.p.); pārējiem ši panta noteikumiem, t.i., ka var uzņemties izderīt samaksu citā vietā vai citam kreditoram, tādēļ nosīmes nov.

Savrūp paliek tā paša (4510.) panta noteikumā, ka galvinieks var uzņemties galvenās saistības priekšmetu vietā dot citu. Ja paliekam pie šai darbā sīstēvotā uzskata, ka galvinieks arvien izpilda pats sevi, nevis galvenā parādnieks saistību, ka ūtis izpildījums (sevišķi, kad saistības priekšmets ir naudas maksājums) var gan sekrīt ar galvenās saistības priekšmetu, bet ka tas nav nepieciešami un ka galu gālā jebkuras galvinieks saistības priekšmets ir naudējumu atlīdzība, kas kreditoram reducēs sekarā ar to, ka galvaneis

parūdnieks nav izpildījis savu pienākumu, - tad mums jāsecina, ka noteikumam par citu priekšmetu nav nekādes nozīmes, izņemot verbūt vienīgi to, ka galviniekam er facultas alternativa dod iespēju atsvabināties no sāves saistības ^{izpildot} ~~dodot~~ pirmajā priekšmeta vietā kādu citu.

Kes attiecas uz izpildīšanas vietu, tad par to, kā redzējām, var būt sevišķa noruna (Lcl.4510.p.); ja tādēs nav, tad piemērojami vispārējie noteikumi par saistību izpildīšanas vietu.

Atliek vēl opskatīt vienu jautājumu: kāds ir galvinieka atbildībs apjoms sakarā ar to, ka galvenā saistība yēlēk pārgrozījusies, t.i., ka tad, kad kreditors vāršas pret galvinieku, šai saistībai veirs nav tas pats priekšmets, kas bijis galvojumu uzņemoties, bet cits, un proti, palielināts, vai pamezināts. Sevišķi opskatams, protams, pirmais godījums.

Saistības priekšmets var palielināties.

1) Palielināšenās ar blakus presījumiem.

Šoleiku kodeki šai ziņā paredz sīkus noteikumus, t.i. nosaka, par kādiem blakus presījumiem galviniekam jāstābild, ja viņš ar sevišķu norunu nav uzņēmis mazāku vai lielāku atbildību. Jautājums te grozes gar procentiem, zaudējumiem (nokavējuma procentiem) un izdevumiem (g.k.tiesu izdevumiem).

Pēc Lcl. (1864.g. redakcijā) ūsi jutājums bij sevišķas normas Kurzemei un Zemgalei, (izņemot Beusku un Jaunjelgavu) un Vidzemei ar sām iepriekš minētām pilsētām. (4512. un 4513.p.), pie kām Kurzemē tas bij izšķirtspēc pandektu tiesībām (galvinieks atbildēja nevien par kapitālu, bet arī par procentiem, zaudējumiem un izdevumiem), bet Vidzemē, Beuskā un Jaunjelgavā pēc vietējām tiesībām (galvinieks atbildēja tikai par kapitālu ar procentiem). Ar 1925.g. 27. oktobra noteikumiem tādēļ ūsi partikularisms ir iznīcināts tādā kārtā, ka arī uz Kurzemi un Zemgali ir attiecināti tie noteikumi, kas agrāk bij spēkā tikai Vidzemē, Beuskā un Jaunjelgavā, tā ka ūsi pents tādēļ skan: "Galvinieks atbild tikai par kapitālu ar procentiem, bet par citiem ar galveno parādu sakarā stāvošiem blakus presiju-miņi tādēļ, kad viņš to tieši ir uzņēmies." Mums ļiket, ka ūsi jutājums ar minētiem noteikumiem nav pareizi atrisināts, un proti, bez vejdzības ir sašurināts akcesoriates princips. Būtu bijis pareizāk uzturēt spēkā Lcl. 4509.p. izteikto principu tāpēc, ka kreditoram teču jādedrošība, ka viņš dažūs no galvinieka visu, ko viņam tiesība presīt no parādnika, un bez tam arī aiz sekotiem apsvērumiem. Ir taisnīgi un sašenīgi ar tautas tiesisko apzinu, ka kreditors griežas vispirms nevis pie galvinieka,

bet pie galvenā parādnieka. Tagad kreditoram, kas grib ievērot šo veco un teisnīgo parešu, jācieš zaudējumi, tāpēc ka no galvinieka viņš galu galā neverēs debūt to, ko zaudējis, gaidot no galvenā parādnieka semeksu, viņu sūdzot u.t.t.

Vācu BGB. un Šveices OR. šo jautājumu izšķir saskaņā ar romiešu tiesību principiem: galvinieks atbild nevien par (ligumiskiem) procentiem un kapitalu, bet arī par galvenā parādnieka culpa un mora, kā arī par tiesu izdevumiem. Tāpat Šis jautājums strisināts arī franču tiesībās.¹⁾

2) Palielināšanās sekerā ar to, ka galvenais parādnieks kļūst maksātnespējīgs.

Šai gadījumā galvinieks, kas piederējis beneficium excussionis, to zaudē (Lcl. 4519. un 4522.p.p.), tā tad ipso iure kļūst par ekspromisoru galvinieku. Tāpat tas ir arī pēc citām ūolsiku kodekiem.

Konkurssam atklājoties, kreditoram jāpieteic savs prasījums. Ja viņš to nedara, galvinieks gan netiek atsvabi-

---

1) Zachariee-Crome, l.c. II, 719. lepp.

nāts no sevēs saistības, bet tās priekšmets var samazināties tā zaudējuma apmērā, kas viņam cēlies sakarā ar šo kreditora nolaidību.

3) Palielināšanās ir galvenā parādnieka tiesiskiem derījumiem. Galvenā saistība sevēs postāvēšanas laikā var pārgrazi ties sakarā ar galvenā parādnieka tiesiskiem derījumiem. Tāpēc jājautā, vai un ciktāl tie var ietekmēt galvojumu. Atbildē uz šo jautājumu atkerājas no tā, kāds ir attiecīgā tiesiskā derījuma raksturs.

a) Ja ar kādu tiesisku derījumu galvenā parādnieka saistība samazinās, tad uz to, saskaņā ar galvojuma ekcesorietales principu, galvinieks var atseukties.

b) Galvinieks nevar celt ierunas pret derījumiem, kas viņa atbildību nepalielina.

c) Tiesiskie derījumi, kas galvenās saistības apmēru paplašina, nemaz neietekmē galvinieku atbildību, jo ir pats par sevi saprotoms, ka kreditors un galvensais parādnieks nevar pēc sevēs iegribes palielināt galvinieka saistību. Pretejs uzskats nebūtu saskaņojams ar galvojuma kā galvenā parāda nodrošinājuma uzdevumu. Šāds derījums setes tomēr nebūs tās, ka galvinieks kļūs brīvs no sevēs saistības: galvojums paliks spēkā tai apmērā, kāds tas bijis pirms attiecīgā tiesiskā derījumā.

Piegriežoties atsevišķiem derījumiem resp. norunām, sevišķi jāpiemin samaksas (izpildījums) termiņa pagarinājums, ko kreditors dod galvenam parādniekam; Šis pagarinājums ir spēkā arī pret galvinieku, par ko sīkāk sk. nodalā par galvojuma izbeigšanos.

Ja galvenam parādniekam alternatīvā saistībā pieder izvēles tiesība, tad viņa izvēle saista arī galvinieku, jo pretējā gadījumā vispār nebūtu iespējams galvot par alternatīvām saistībām.¹⁾ Turpretī galvinieks pats never izlietot galvenā parādnieka izvēles tiesību.

§ 2. Galvinieka tiesisksais stāvoklis.

pret kreditoru.

I. Ierunas jēdziens un veidi.

- a) Galvinieks aizsergājos pret kreditoru ar ierunām, kāpēc vispirms jānoskaidro ierunas jēdziens un jāapskata ierunu veidi.

---

1) Westerkamp - l.c. 877. lepp.

1. Jēdziens. Pandektu tiesībās par ierunes jēdzienu nebij vienprātības. Vēlāk dežādi uzskati par romiešu ekscepcijas nozīmi, pie kām galu galā romēr atzina, ka tās pamatā ir tiesību divejādība, t.i. no vienas puses civilās, no otras - pretore tiesībās, un ka atkritot ūlaiku tiesībās šai ¹⁾ divejādībai ir atkritis arī romiešu ekscepcijas jēdziene.
²⁾

Nev domu starpību par to, ka ūlaiku tiesību ieruna jāetšķir no romiešu tiesību ekscepcijas. Pēdējā tika iekavēja presību (*actio*) salve actione, vienlaikus, vai tāda iekavējums pamatā bij etbildētāja patstāvīges tiesības vai citi kavējoši fakti. Turpretī ierune ūlaiku nozīmē etstāj sūdzības pamstu un noliedz tika secinājumu no tā, t.s. petitu (*petitum*). Tas notiek, ka vai nu noliedz presības izcelšanos no pievestiem faktiem vai arī tās turpināšanos, vai arī, beidzot, ka pat pieleiž pašu presību un atseucoties uz pretējiem faktiem, apstrīd tika petitu ³⁾ (*petitum*). Teisni šai pēdējā gadijumā mēs sestopēm t.s.

---

1) Windscheid - l.c. I. § 47.

2) Par ekscepciju sk. prof. V. Sinaiska rakstu Letv. Konv. V.

3) Zachariæs -Crome, I. § 135.

materiolo ierunu jeb ierunu ūsurākā nozīmē, stšķirībā no
sbām pirmām, t.s. ierunām plešākā nozīmē.

Tādā kārtā ierunu var raksturot kā atseuci uz tiesību
vei kādu citu apstākli, kas gan neaizskait realizējamās
presībes būtību (Bestand), bet parādniekam dod tiesību
viņa pienākumā ietilpstoto derbību neizpildīt vai nu pavi-
sem vai tikai pageidem; tā tad ieruna eptur (siskavē) pa-
šes par sevi pastāvošas presībes spēku, tā ir prettiesība
presībsi.¹⁾

Jāpiebilst, ka spēkā esošos kodekos nav noteikumu par
ierunām plašākā un šaurākā nozīmē vei eri, ja tie ir, tad
pa lielākai daļai ļoti trūcīgi un terminologijas ziņā ne-
noskēroti. Izšķir: 1) tiesību kavētājēs ierunes, kuru mēr-
ķis ir pierādit, ka sūdzētājs presībe nams nav izcēlusies,
piemēram, ka parādnieks, nezemot cizdevumu, bijis nepiln-
gadīgs; 2) tiesību ižniecītājām ierunes, ar kuriem nodibina,
ka sūdzētājs tiesības jau izbeigušas, piemēram, ka ciz-
devums jau atmaksāts (ebas ierunes plašākā nozīmē, vāc.
Einwendungen); 3) tiesību atspēkotājēs jeb ierunes ūsurākā

---

1) Sk. Crome, Bürg.R. I., 183.lepp.

nosīmē, vāc. Einreden; tā pieder piemōrem, noilgums ierūns,

2. Ierunu veidi. Tie te jāapskats, tāpēc ka tieši galvojumā dažādiem ierunu veidiem ir dažāda nosīme. Zekojot pondektu tiesību teorijai, izšķiram:

1) Atliekamais (*exceptio dilatoria*) un ~~izteidzamais~~ (e. *peremptoria*) ierunes, atkerībā no tā, vai sādzētāja presību ar ierunu tīkei atliek vai pilnīgi ^{ne}līdz; piemēri (no galvojums tiesībām) atliekamām ir: *pectum de non petendo intra certum tempus*, *beneficium excussionis*, ~~izteidzamais~~ noilgums.

2) Personiskas, t.i. ierunes pret personu (e. *in personam*) un personai piederīgas (e. *personae cohaerens*) un nepersoniskas (e. *in rem un rei cohaerens*); pirmās vai nu ceļamais tīkei pret noteiktu sādzētāju vai arī pieder tīkei noteiktai personai; piemērs ierunes pret personu (*in personam*): ierune par 3. persones dolus; personai piederīgi (e. *personae cohaerens*): *beneficium competencie*; turpretī otras pāriet līdz ar priekšmetu, uz kuru tās attiecas, pirmās ierunes tiesīgās personas tiesību pēcnācējam (e. *rei coherentes*) un arī vēršas pret pirmajā pretnieka tiesību pēcnācēju (e. *in rem*); piemērs: noilgums.

3) Pārejot uz ierunām, ar kuriem galvinieks var sissar-

gaties pret kreditoru, mums jāizšķir:

- a) galvinieka ierunes no viņa paša attiecībām ar kreditoru, pret kreditoru,
- b) galvinieka galvenā parādnieceka ierunes, un
- c) galvinieka sevišķas ierunes.

II. Galvinieka ierunes no viņa paša attiecībām
ar kreditoru.

Te pieder ierunes, kas galviniekam pieder pēc vispārējiem saistību tiesību principiem.

Nav nekādu šaubu, ka galvinieks var celt pret kreditoru visas ierunes, kas pieder jebkurem parādniekam, kā ierunes plēšķā (tiesību kovētāju^{un izmaiņātājus} un ^{blidramās}) tā eri ūsurākā nozīmē; viņš var atseukties uz to, ka galvojums līgums nav spēkā vai ir apstrīdams, ka nav iestājies atlikošs vai ir iestājies atcelošs nosacījums u.t.t., kā eri uz to, ka viņa saistībe noilgusi. Tā ka attiecībā uz šīm ierunām ir piemērojumi vispārējie saistību tiesību principi, tad sevišķs iztirzājums nav vajadzīgs.

III. Galvinieka izlietojēmās galvenā parādnieceka
ierunes.

Jeutājums par to, uz kāda pamata un kādas galvenā pa-

rādnieka ierunes galvinieks var izlietot, bij pēnēktu tiesībās viens no visvairāk serežgītiem. Romiešu tiesības uzstādīja sekošu vispārēju principu:

D.44.1. 19. Mercianus. Omnes exceptiones, quee reo competunt, fideiussori quoque invito reo competunt.

Pēnēktu tiesību zinātnei vispirms bij jāizķir jautājums, ar ko ir pamatota galvinieka eissardzība tam stājoties galvenā parādnieka tiesiskā stāvokli un pēc kāda principa tā norisinājusies; arī šo pēdējo jautājumu vajedzēja atrisināt, tāpēc ka augšā minētem vispārējam principam bij daudz izņēmumu. Jo tūlin tam blakus stāvēja izņēmuma noteikums:

D.44.1.7. Paulus. Exceptiones, quee personae cuiusque cohaerent, non transeunt ad alios.

Tā tad, ar kādu principu izskaidrot to epstākli, ka galviniekam ir tiesība izlietot galvenā parādnieka ierunes. Tā kā šis jautājums pats par sevi interesants un tā atrisinājumam var būt zināma nozīme arī tegedējās tiesībās, tad etsimēsim te īsumā svarīgākās teorijas.

1. Regressa teorija atbilstes uz sekošo vietu svotos:

---

1) Sk. Girtanner, l.c. 43. u.t. lapp.

I. 4.14.4. Exceptiones autem, quibus debitor defenditur, plerumque accommodari solent etiam fideiussoribus eius, et recte, quis, quod ab his petitur, id ab ipso debitore peti videtur, quis mandati iudicio recto redditurus est eis, quod hi pro eo solverint.

Tā tād, pēc ūs teorijas, galvinieks izlieto galvenā parādnieceka ierunas nevis pats sevās, bet viņa pešē interesēs. Pret šo teoriju ceļ iebildumus tai ziņā, ka viņa minēto tiesību dod tikai regrestiesīgam galviniekam, kas nav pareizi.

2. Identitates teorijas (saistības resp. personu identitāte),¹⁾ priekšstāvji pirmajā Vindšeids un otrajā Hasenbalgs.²⁾ Pirmā atsauces uz saistības priekšmetu, otra uz galvinieku un galvenā parādnieceku personu identitati. Abas ūs teorijas atkrit, tāpēc, ka pēc jaunākiem pētījumiem, ne vienes ne otras identitates galvojumā nav.

3) Miteisa (Mitteis) teorija. Šis zinātnieks uzsvēr galvenā kārtā galvinieku un galvenā parādnieceku gribu. Galvinieks ir izteicis gribu atbildēt par parādnieku un šī

---

1) Windscheid, II, § 293.

2) Hasenbalg, l.c. 346. lapp.

3) Jherings Jahrb. 28, 442.u.t.lapp.

griba jāievēro, viasmaz tikām, kāmēr tā nosedures ar galvenā parādnīcību gribu. Izejot no šī principa Miteiss viss ierunes sedala divās ūkīrās: a) ierunes, kas pamatojas uz subjektīves dispozīcijas tiesības un par kuru izlietošenu parādnīcīks vēl nav izšķīris, b) ierunes, kuru sastāvs jau rāda, ka galvenais parādnīcīks grib no parāde atkrīties. Pirmās grupas ierunes galvinieks nevar izlietot citādi kā ar galvenā parādnīcību piekrišanu, turpretī otrs var, jo no tām jau objektīvi redzams, ka parādnīcīks tās nevēlas paturēt. Arī šī teorija, kura nevar atbilstīties uz svotiem, nespēj izskaidrot visus gadījumus, piemēram, iestieite (kompenzacijas) ierunu.

4) Akcesoritātes teorija, kura pendektu teorijā pālike valdošā. Viņas pamatā tomēr bij percīze doma: ja galvinieku saistība ir tikai blakus (akcesore) saistība, tad tā seko galvenās saistības liktenim un ir spēkā, ja pēdējā ir spēkā, un ir trūcīga, ja erī pēdējā ir tāda. Pret galvenās saistības trūcīgumu galvenais parādnīcīks var eizsargāties ar tiesību piešķirtiem līdzekļiem; ievērojot abu saistību vienādo likteni, ir teicnigi, ka šos eizsardzības līdzekļus (ierunes) dod erī galviniekiem.

Tomēr erī šī teorija nevarēja izskaidrot visus gadījumus, kad galvenā parādnīcību ierunes galviniekam devo un

kad ne.

No tā secinājums: neviens no minētām apskatītām teorijām nespēja dot atbildi uz izvirzīto jautājumu. Un par to arī nav jābrīnes, jo Romas juristiem bija ne tik svarīgi izstrādāt kādu sistemu, cik izšķirt atsevišķus gadījumus. Stāvoklis galu galā bija tāds, ka dažas galvenās parādniesas ierunas galviniekam devo, dažas turpretī ne. Pēc vispārēja noteikuma nedeva exceptiones personae coherentes, bet arī šis noteikums nebūt nebija atkaidots,
¹⁾ kas isti ir exceptio personae coherens.

Solaiku tiesības augšā apskatīto jautājumu izšķir sekoši.

Pēc Lcl. 4517.p. galviniekam ir tiesība uz visām galvenām parādniesam piešķirtām ierunām, izņemot:

a) tās, pret kurām kreditors teisni gribējis nodrošināties ar galvojumu, vai

b) kuras tieši saistītas ar galvenā parādniesas personu.

Ierunas, pret kurām kreditors teisni gribējis nodrošināties ar galvojumu, ir tās, ar kurām pašu galveno sai-

---

1) Windscheid, l.c. § 477.

stību varētu paderīt par spēkā neesošu; tas starp citu redzams no šīm pantom piespraustā norādījums uz 3692.p.. kuri teisni poredz, ka galviniekam, kas nemaksājis spēkā nebijušu parādu, pieder atpresījuma tiesībs.

Ierunes, kas saistītas ar galvenā parādniecek personas, ir tās pašas, kas pāndektu tiesībās, proti: exceptiones pacti de non petendo in personam, exc. ¹⁾ beneficii competen-
²⁾ tise, moratorijs un skordizlīgums ieruna.

Līdzīgus noteikumus par galvenā parādniecek ierunu izlietošanu atrodam arī vācu BGB. un ūeices OR. Pādejā noteikumi atšķiras no iepriekšējiem tai ziņā, ka dod galviniekam nevien tiesību, bet uzliek arī pienākumu izlietot minētās ierunas. (§ 506: "Der Bürge ist berechtigt und verpflichtet ..."); tomēr teorija šo noteikumu mīkstīns un saprot to nevis kā pienākumu, bet kā tiesisku noteikumu,
³⁾ kura neievērošana ierobežo galvinieku regresu tiesību.

Tāpat pēc franču tiesībām galvinieks var celt pret kreditoru arī galvenā parādniecek ierunu, izņemot tikai pilnīgi personiskas, kuru pamatā ir galvenā parādniecek trū-

---

1) Beneficium competentiae Lcl. (3525-3530.p.) atcelts ar 1925.g.27.oktobrē noteikumiem.

2) Erdmann - System, IV, 468. lepp.

3) Oser - l.c. 880. lepp.

cīga darbības spēje (Cc. § 2036).

Golvenā parādniecekā ierunes pieder galviniekam kā tādem pēc savūm paša tiesībām; ka tās ir pašas, bet nevis svešas tiesības, redzams jau no tā, ka galviniekam minētām ierunes palielk, kaut arī pats galvensam parādniecekā būtu no tām atstācīcīs, kā tas, piemēram, izteikta romiešu tiesībās "et item invito reo" un vācu EGB. § 768. Nev nosīmes, vai ieruna pastāvējusi jau galvojums noslēgšanas laikā vai tikai vēlāk redusies.

Galvinieks var izlietot arī t.s. tiesību metlējējās ierunes (rechtsverfolgende Einreden), t.i. tās, kas galvenam parādniecekā pieder nevis kā parādniecekā, bet kā pretprasījuma tiesīgai personai, piemēram, ja galvenam parādniecekā pieder exceptio non adimplenti contractus, tad arī galvinieks var atturēties no sevē pienākuma izpildīšanas, kāmēr kreditors nev izpildījis savu. Ja pie galvinieku kreditors grieztos pirms galvenā parādnieka, tad sūdzība būtu vai nu jānoreida vai arī no galvinieku jāpiespriež, lai viņš izpilde savu saistību tei pašā laikā, kad kreditors izpilda savu saistību galvenam parādniecekā. Jo ja galviniekam būtu jāizpilde agrāk nekā galvenam parādniecekā, tad viņš būtu galvojis in duriorem causam. Tāpat galvinieks var izlietot galvenam parādniecekā piederošo sisturēmās tiesības

ierunu.

Tas spētāklis, ka galvenais parādnieks atstās no savām ierunām, nekādā ziņā neskar galvinieku tiesības, jo pirmsais ar vēlākiem tiesiskiem derījumiem nevar paplašināt pēdējā atbildību.

Turpretī, pēc vispārēja noteikuma, galvinieks nevar izlietot galvenā parādnieka tiesību veidojamās spējas (Gestaltungsrecht) ierunas. Viņš ar sevu darbību nevar darīt iespīdu uz galveno saistību un to kaut kādā ziņā paplašināt. Tas pats par sevi esprotams, jo neviens nevar, izņemot sevi ~~no~~ spētāklus, rākoties ar otru tiesībām. Galvojums mērķis ir tikai galveno saistību nodrošināt un tāpēc galviniekam jānogaida, kā tā izveidosies. Tā tad viņš nedrīkst izlietot galvenām parādniekām piederošu izvēles, uztēikuma, t.s. tiesību veidojamās spēju ~~tiesību veidojamās tiesības~~. Tāpat viņš nevar izlietot tiesību presit līgumā atcelšanu vai cenes samazināšanu.

Šei eskerā vēl jāizskir jānpakāste daži jautājumi.

1) Ieskaita. Pēc vācu EGB. un ūcīces OR. galvinieks var kreditoram liegt apmierinājumu, kamēr parādniekam pieder ieskaita ieruna (EGB. § 770, OR. § 121); ja galvenais parādnieks atstās no savas ieskaitas tiesības, tad arī galvinieks zaudē sevu tiesību liegt kreditoram apmierinājumu; viņš pats galvenā parādnieka pretprasījumu ieskaitīt ne-

kam, pret kuru tādā presībe vērsta, ir savukārt tiesība presīt sedelišenu; sedelišene notiek pēc noteikumiem, pēc kuriem sedale kopparādnieku parādu. Nevar piekrist Erdmanam,¹⁾ ka beneficium divisionis atkrīt gadījumos, kad galvenās saistības priekšmets nedalams vai kad saistība cēlusies no tiesību pārkāpuma, un proti tāpēc, ka galvinieka saistībei ir pavisam cits priekšmets, nekā galvenā parādnieka saistībei un pēc vispārēja noteikuma, Šis priekšmets arvien ir dalāms. Erdmane uzskats tikai tad būtu atteicinojams, ja galvinieka un galvenā parādnieka saistības priekšmeti būtu pilnīgi identiski, bet Šis uzskats tādā veidā ~~jau galīgi atmetans~~ ~~atmetsts~~ kā nepareizs. Ja kreditors sapņu no kāda līdzgalvinieka tā dāles samaksu, bez jebkāda noteikta piebildume, tad viņam veirs nav tiesības presīt no tā izstrūkumu, ja tāds izrādītos kāds cito līdzgalvinieku maksātnespējas pēc (Lcl.4525.p.). Ja kāds no līdzgalviniekiem, neizlietotams beneficium divisionis, samaksā visu parādu, tad viņam nav tiesības atpresīt no kreditora to, ko tas samaksājis vairāk par savu daļu (Lcl. 4526.p.). Ja līdzgalvinieks nav darbības spējīgs, tad Šis beneficijs atkrīt, izņemot

---

1) Erdmann, System, IV., 470.lepp.

gadījumu, kad galvinieks ir sinājis vai kad viņem vajadzējo sināt savas līdzgalvinieku darbības nospēju (4527.p.). Ja līdzgalvinieks galvojis ar nosacījumu, ka tās tai laikā, kad iestājas termiņā galvenai saistībai, vēl nav piepildījies, tad tas nav par īķeršli saņemtās; bet ja nosacījumam piepildoties Šis līdzgalvinieks izrūdītos mēsējtaespējīgs, tad iztrūkums jāsedz tam, kas galvojis bez nosacījuma. (4528.p.). Pondektu tiesībām apstrīdījums jāuztījums, vai personas, kas galvojušas kreditoram par vienu un to pēnu parādu, bet atsevišķi, būda *beneficium divisionis*, Lel. izšķirts negatīvi (4530.p.).

Beneficium divisionis attīrt: a) ja līdzgalvinieki nesīs tiesības atteikušies (4529.p.); tas, ka galvojums uzņemas kā pašparādu, vēl neapsīmē atteikšenos no *beneficium divisionis*; ¹⁾ b) ja galvinieks lēnpratīgi noliedz galvojumu (4585.p.). Ja galvinieks atstās no visām tiesībām un ierunām, tad ar to jāsaprot, ka viņš atteicies no *beneficium excussionis* un *divisionis* (4584.p.), bet ne no *beneficium cedendarum actionum*.

3. *Beneficium cedendarum actionum.* Galvinieks, kas ap-

---

1) Sk. arī Erdmann, System, 41. lapp.

mierinājis kreditoru, var no tā prosīt, lai atrod viņam
šī apmierinājuma apmērā presījumu kā pret gelveno parād-
nieku, tā arī pret līdzgolviniekiem, un līdz šī presījums
atdošensi var attiekties mēsāt ar galvojumu nodrošināto
parādu (4531.p.). Attiecībā uz līdzgolviniekiem šo bene-
ficiju noliedz ¹⁾ Savigny; viņa uzskatu sekmīgi atspēkojis
Girtanner. Beneficium cedendorum actionum attiecīs nevienam
uz pašu parāda presījumu, bet arī uz visām ar to saistītām
blakus tiesībām, kā ²⁾ ielām u.t.t. (4532.p.).

Vises minētās galvinieka tiesības pāriet arī uz viņa
mentiniekiem (4536.p.).

§ 3. Galvinieka tiesiskais stāvoklis pret gelveno parādnieku.

Tā kā galvinieks atbild par svešu parādu, tad ir tai-
snīgi, pēc iespējas viņu pāsargāt no zaudējumiem. Tāpēc
viņam dod pret gelveno parādnieku regress (stāvoklis) prā-
sību, ja viņš kreditoru apmierinājis, un zināmos apstākļos
nodrošinājums prasību jau pirms kreditora apmierināšanas.
Galvinieka regressa presībs atkrīt, ja viņa imdevumi ir jau

---

1) Savigny, Obligationenrecht, I., 273, u.t. lapp.

2) Girtanner, l.c. 538.lapp. 9. pies.

iepriekš atlīdzināti vai arī je viņš negrib vai nedrīkst prosīt atlīdzību. Tas ir, piemēram, tad, kad galvinieks ir galvojis donandi animo, tā tad gribējis piešķirt galvenam parādniekam zināmu labumu, vai arī kad viņš tikai āreji perādās kā galvinieks, kurpretī īstenībā ir parādnieks (fideiussor in rem suam).

I. Regresa prasība pēc kreditora apmierināšanas.

1. Pāndektu tiesības. Jau senās romiešu tiesības deva galviniekam līdzekli, ar ko piespiest galveno parādnieku, lai viņš atmaksā galviniekam, ko tas uz galvojuma pamata sa- maksājis viņa vietā. Tā bij stingrā actio dependi, kā gal- viniekam piešķīra pēc lex Publia. Bet šī sūdzība pamezām izviesās un galvinieka regresa prasību pret galveno parādnieku sāka nokārtot citādā celā, un proti, vispirms uz iekšējās attiecības pamata starp galvinieku un galveno pa- rādnieku.

Šī iekšējā attiecībā romiešu tiesībās pēc lielākai de- lei mēdza būt uzdevums (mandatum) t.i., kad galvinieks uz- āmēs galvojumu parādnieku uzdevumā ar parādnieku pienākumu atlīdzināt galviniekam viņa izdevumus, ja un ciktāl tie celtos.

J. 3. 21. 6. Si quod sutem fideiussor pro reo solverit,

eijs recuperandi cause habet cum eo mandati iudicium.

Vēlāk vairs nemaz nepresīje, lai galvensis parādnieks būtu tieši uzdevis galviniekam galvot: pietika, ka viņam galvinieks rīcībs bij zinēms un viņš pret to neprotestēja:

D. 17. l. 6. 2. Ulpianus: Si passus sim aliquem pro me fideiubere vel alios intervenire, mandati teneor; et nisi pro invito quis intercesserit, aut donandi anime, aut negotium gerens, erit mandati ectio.

2. Ja galvojums nebija dots galvenā parādnieka uzdevumā, bet gan viņa interesēs, tad regresa presījumu attiecīgos gadījumos varēja realizēt ar actio negotiorum gestorum contraria. Tā, piemēram, ja kāds galvoja par pribūtnē esošu personu:

D. 17. l. 20. l.; Paulus: Fideiussori negotiorum gestorum est ectio, si pro absente fideiussorit: nem mandati ectio non potest competere, cum non antecesserit mandatum.

3. Gadījumos, kad nebija ne uzdevuma, ne arī negotiorum gestio noteikumu, galvinieks varēja presīt, lai kreditors viņam cedē sevu presījumu pret galveno parādnieku un līdzgalviniekiem; šī prasība viņam piederēja uz beneficium cedendarum actionum pamata.

Sakarā ar galvinieku regresa tiesību vispār, te jāskaita daži atsevišķi jautājumi.

Pirmais jautājums: vai galvinieks, kas kreditoram samaksājis mazāku nekā galvojums summu, sekarā ar atlaidumu vai izlīgumu u.t.t. var no pēdēja pieprasīt visu parāde summu, vai tikai to, ko pats samaksājis kreditoram?

Šai jautājumā izteikti dažādi uzskati. Daži zinātnieki uz to atbild piekritoši, piemēram, Barons.¹⁾ Pēc viņa domām, ja kreditors savas prasības ir cedējis galviniekam, tad pēdējais kā viņa cessionars var prasīt nevien zaudējumu atļīdzību, bet arī pilnīgu galvenā parāde samaksu.

Bet ir izteikti arī pretēji uzskati. To redzamākie pāudēji ir Gešens²⁾ un Libe,³⁾ pēc kurū domām regresam jāsop robežojas ar to, ka galvinieks tiešam samaksājis un proti arī tai gādījumā, kad kreditors viņam cedējis sevu prasījumu pret galveno parādnierku.

Jā galviniekam nav bijis jāmaksā viss parāds, bet viņam tomēr cedēta sūdzība par visu un viņš arī no galvenā

---

1) Barona pandektes (cits pēc krievu tulkojuma 2.izd. 1898.g., § 260.

2) L.Göschen, Vorlesungen über das gemeine Civilrecht, 1899, II, 2, § 565.

3) Weiskes Rechtslexikon V., 524.lepp.

parādnieka visu prass, tad viņš noraidems ar exceptio dolī.

Ar iztirzāto jautājumu stāv sekotā erī sekošs ir.

Protī, apgalvo, ka ja galvinieks kreditoru spmierinājis ar mazāku nekā parāds summu, un no galvenā parādnieceka tomēr pieprasē visu parādu, tad galveneis parādnieks var atsaukties uz Lex Anastasiana. Pēc šī likuma, kā ziņāms, cessioners, kas pircis kādu presījumu, never no parādnieka presīt vairāk, nekā pats par to samaksājis (sal. ar Lel. 3482.p.: Tas, kas pircis naudes presījumu zemāk par viņa nominalo vērtību, nedrīkst presīt no parādnieka vairāk, nekā pats par to samaksājis, līdz ar likumiskiem procentiem). Tāpēc jāestrīsina jautājums, vai šai gadījumā parādnieks var izsargties ar Lex Anastasiana noteikumiem.

Arī šei jautājumā pendektistu uzskati šķiras. Vieni liedz parādniekiem šo iespēju, sizrādot, ka Anastasija likums mērķis ir tīkei novērst to parādību, ka lāti uzspērk svešus presījumus un tad, spispiežot parādnieku, cenšas tos izmantot; bet ka to never attiecināt uz galvinieku, jo viņš nebūt nav pats tiecīs pēc tā derījuma, kas bijis par pamatu presījuma cesijs. Lex Anastasiana nev piemērojama teisīs gadījumos, kad cesijs ir notikusi sekotā ar

lietas apstākļiem, nevis ar cessionera sekulatīviem sprē-
ķiniem.

Citi turpretī nāk pie pretēja atzinuma (piemēram,
2)
Hasenbalgs¹⁾), nostājoties uz tā viedokļa, ka tas, ko gal-
vinieks, izpildot uzņemto pienākumu, maksā kreditoram,
ir pirkuma maksā par viņam cedējamo prasību sūdzību pret
galveno parādnieku.

Never noliegt, ka romiešu juristi galvinieka samaksu
kreditoram neuzskatīja vis par saistības izpildījumu; bet
gan par pirkuma maksas samaksu par cedējamo sūdzību. Tā,
piemēram, Paulus skaidri seko:

D. 46. l. 36. : Cum is qui et reum et fideiussores
habens ab uno ex fideiussoribus accepta pecunia praestat
actiones, poterit quidam dici nullas iam esse, cum suum
perceperit et perceptione omnes liberati sunt. Sed non ita
est: non enim in solutum accipit, sed quodammodo nomen
debitoris vendidit, et ideo habet actiones, quia tenetur
ad id ipsum, ut praeestet actiones.

---

1) Sk. piem., Sintenss, Das praktische gemeine Civilrecht,
II, § 128.

2) Hasenbalg, l.c. 709. lepp.

Tomēr pandektu tiesību teorija un prakse novirzījās no šī uzskata. Motivi bij šādi. Pirkuma teorija romiešiem bij vejādzīga, lai vispār izskeidrotu, kāpēc maksātājs galvinieks var presīt presījuma cesiju, bet viņu nolūks nebija uz šo cesiju attiecināt pirkuma noteikumus vispār; citiem vārdiem, pirkums te bij tikai fiksija.

Iztirzājuši šos jutājumus, redzam, ka pandektu tiesību teorija un prakse galu galā bij nākusi pie slēdzienu, ka galvinieks nekūdā gedījumā nedrīket iedzīvoties uz galvenā parādnīcīku rēķina.

2. Šolaiku tiesības.

a) Vispirms, šolaiku tāpat kā pandektu tiesībās regresē presībai par pametu var būt iekšējā attiecība starp galvinieku un galveno parādnīcīku (uzdevums vai bezuzdevums lietvedībā). Arī Lcl. uz to sizrāda 454l. pantā; tāpat tas ir citos Šolaiku kodekos.

b) Otrkārt, etkal tāpat kā pandektu tiesībās, galvinieks var realizēt savu regresē presību, izlietojot beneficium cedendarum actionum^{I)} (t.s. sudzībes cesijas bene-

---

I) Sk. šī darba 4. nod.

ficijs sistēma)

Jaunākie kodeki šo sistēmu atmetuši, bet tā vēl pasturēta Lcl. (458l.p.).

c) Treškārt, šolsiku tiesībās ir atzīst jauns princips, proti, ka sakarā ar kreditora spēcīgājumu presījums pret galveno parādnieku ipso iure pāriet uz galvinieku (t.s. likumiskās cesijas jeb subrogācijas sistēma).

Šis likumiskās pārejas attīstības vēsture īsumā ūdens.

Jau pāndektu tiesības uzstādīja principu, ka visos gēdījumos, kur kādem uzlikts pienākums pārnest savu presījumu uz kādu citu personu, ūpis presījums uzskatāms par pārgājušu uz likuma pamata. Šādu pāreju uz likuma pamata, atšķirībā no labprātīgās un piespiestās cesijas (cessio voluntaria un necessarie), saucēja par cessio legis (likumisku cesiju).

Pirmais civilkodeks, kas principiāli nostājās uz ūdens jauna pamata, bij Vispārējās Prūsijas zemes tiesības (I Tit. 14, § 888):

"Der Bürge tritt, soweit er den Gläubiger befriedigt hat, in alle Rechte desselben gegen den Hauptschuldner, ohne dass es dazu einer ausdrücklichen Cession bedarf."

No vēl tagad spēkā esošiem kodekiem to pašu celiu gāja franču Cc. (§ 2029):

"La caution qui a payé la dette, est subrogée à tous les droits, qu'avait le créancier contre le débiteur".

Tā tād galvinieks, kas samaksājis parādu, ipso iure iestājas kreditorē tiesībās ar subrogāciju.

Šis princips ir lauzis sev ceļu arī Lcl. Pēc 4537.p. galvinieks var atprasīt no galvenā parādniecekā summu, par kuru viņš galvojis. Tomēr, kā to atzinusi teorija un prakse, šī galvinieka regresa tiesība ievērojami etšķirīgas no tās, ko viņš iegūst, izlietojot beneficium cedendarum actionum, jo bez cesijas uz viņu nepāriet galvenā porāda sūdzības bleķus tiesības, kā tālāk u.c.

Taisni otrādi tas ir pēc vācu BGB., ūveices OR. un franču Cc., pēc kuriem kreditorē tiesība ipso iure, t.i. likumiskās cesijas vai subrogācijas ceļā pāriet uz galvinieku ar visām akcesijām. Galvinieks var griesties ar sevu regressu prasību pret galveno parādnieku tikai pēc tam, kad viņš patiesi piespiests parādu samaksāt, vai vismaz, kad viņam nospriests to samskešķīt; kādā lārtā pati šī samaksa notiek, tam te nav nekādas nozīmes (4537.p.).

---

1) Erdmann, System, IV, 472. lapp.

Jē galvinieks samaksājis galvenā parādnieka vietā pirms termīna, tad viņš var atprasīt šo samaksu ne agrāk par termīnu (4338.p.).

Galvinieka regresa tiesībe atkrīt, kad viņš samaksājis labprātīgi, neizlietodams viņam zināmās ierunas, vai kad viņa vaines pēc taisīts neizdevīgs tiesas spriedums vai kad viņš nav aizsargājies pret nepareizu tiesas spriedumu. Tomēr galvinieks nezaudē savu regresa tiesību, ja neizlietotās ierunas nav attiekušās uz galveno parādu,
1)
bet uz galvinieka pēc soistību.

Jē parādnieks samaksā savu parādu, bet nepazīno par to galviniekam un tas samaksā otrreiz, tad pēdējais var griezties ar savu regresa presījumu pie parādnieka. Bet ja pa priekš samaksā galvinieks, nepazīno par to parādniekiem, un tas samaksā otrreiz, tad galvinieks vairs never griezties pie parādnieks un viņam palielk tikai tiesību prasīt no kreditora, lai atmaksā nebijušo parādu (4543).

Jē galvinieka regresa presības nodrošinājumam galvenais parādnicks devis t.s. atgalvinieku, tad galvinieks ar savām presībām var griezties pie tā pēc vispārējiem noteikumiem.

---

1) Erdmann, System, IV., 473.lapp.

II. Nodrošinājuma presība pirms kreditora apmierināšanas.

Gelviniekam nepieciešama aizsardzība arī šai virzienā, jo citādi var bieži gediķties, ka tad, kad viņš ar savu regresē presību varēs versties pret galveno parādniku, no pēdējā veirs nebūs iespējams dēbūt apmierinājumu.

Gelvinieka aizsardzība šai gadījumā var būt divējēja: a) viņu var atsvabināt no galvojuma un b) viņam var dot nodrošinājumu, no kura viņš var dēbūt apmierinājumu pēc tam, kad ir spiests samaksāt kreditorem.

Kādos gadījumos gelvinieks var presīt atsvabināšenu no galvojuma vai nodrošinājumu? Lcl. par šo jautājumu satur sekošus noteikumus. Presīt, lai atsvabina no galvojuma, var gelvinieks, kas atrodas ar galveno parādniku zināmās iekšējās attiecībās, t.i., kas ir galvenā parādnieka pilnvarnieks (īstenībā uzdevums pēmcis, mandetars) vai lietvedis, kaut arī bez uzdevuma. Pēc Lcl. 454 l.p. gelvinieks var presīt no galvenā parādnieka, lai atsvabina viņu no saistības jau pirms tās izpildīšanas, ja viņš uzņēmies galvojumu kā galvenā parādnieka lietvedis un šo lietvedību jau nodevis. Tādā kārtā te ir svarīgs subjektīvs

moments: izbeidzoties zināmām iekšējām attiecībām, galvinieks var prasīt, lai tiek izbeigts arī galvojums, kas rādies sekarā ar tām. Turpretī, otrā gadijumā, kur Lcl. pāredz nodrošinājumu galviniekam, ir svarīgs tikai objektīvs moments, proti, galvenā parādniece mantes putināšanai. Lcl. 4589.p. noteic: Ja galvenais parādnieks krit maniskos zaudējumos, vai izķērdē savu mantu, tā ka piedziņai no viņa būtu epšaubības sekmes, tad galviniekam ir tiesība prasīt no viņa nodrošinājumu jau pirms samaksas.

Līdzīgi nokārtots Šis jautājums arī citos Žoleiku kodekos. Jāatzīmē tikai, ka pēc visām romāņu grupas tiesībām galvinieks pēc desmit gadu notecējuma var prasīt no galvenā parādnieka, lai tas viņu atsvabine no galvojuma.

PIEKTĀ NODALA.

Galvojuma izbeigšanās.

Jāizšķir divejādi galvojuma izbeigšanās veidi:

- a) kad izbeidzas pati galvinieka saistība (galvojums tieši izbeigšanās), b) kad izbeidzas galvenā saistība (netieši izbeigšanās); Šei pēdējā gedījumā galvinieka saistībai jā-izbeidzas saskaņā ar akcesorietes principu.

Kas attiecīs uz galvojuma (galvinieka saistības) tiešu izbeigšanos, tad tā notiek pēc saistību tiesību vispārējiem noteikumiem, neatkarīgi no galvojuma attiecības pret galveno pārādu. Šai jautājumā ne pandektu ne arī šolsiku tiesībās nekādas domes starpības nepastāv.

§ 1. Pandektu tiesības.

Apskatot galvojumam īpatnējos izbeigšanās veidus pandektu tiesībā pirmā vietā sestopam noteikumu, ka izbeidzo ties galvenai saistībai, izbeidzes arī galvojums. Pēc pan-

dektu tiesībām nepieciešomi, lai galvenā saistība būtu izbeigusies tā, ka tā veirs neturpinātos arī kā debiske saistība (obligatio naturalis), jo pretējā gadījumā galvojums joprojēm paliku spēkā:

D. 46. l. 60. (Scævole) Ubicunque reus ite liberatur a creditore, ut natura debitum maneat, teneri fideiussorem respondit.

Citādās domās ir Häzenbalgs, sizrādot uz vārda teneri plēšāku izprātni. Pēc viņa iztulkojuma šis vārds te apzīmē, ka pēc stingrām formālām tiesībām galvinieks tiešam paliek saistīts, bet ka no tā vēl nebūt neizriet, ka saistības izpildījumu no viņa ver panākt speidu kārtā (kas pret galveno parādniku vairs nav iespējams); citiem vārdiem, viņš ir gan saistīts ipse iure, bet ver pret viņu celto sūdzību straidīt ar ierunu (per exceptionem), atsaucoties uz to faktu, kas galvenā parādnika civilo saistību pārvertis par debisku (naturelu).

Šīs domu starpībēs, kā jau augšā sprādīts, izskaidrojamas ar pendektu tiesību vispārīgo nenoskaņotību mācībā par galvojumu, bet ja atzīstam, ka arī pendektu tiesībās akceso-

---

1) Hasenbalg, o.c. 345. u.sēk.

rietete uzskatums par galvojuma būtisku īpsību, tad būtu jāpiekrīt Hāzenbalgam, pieņemot, ka galvinieka atbildība visumā līdzinās galvenā parādnieka atbildībai.

Bet tā kā pendektu tiesībām akcesorietate vēl nav kļuvusi par galvojuma tiesību pamata principu, tad par pareizāku jāatzīst otrs uzskats, sevišķi vēl ievērojot, ka bez šī ~~gadījuma~~ galvojums ir arī citi, kur galvinieka saistība paliek pilnā spēkā, lei gan galvenā saistība ir vājināta un var tikt atcelta. Piemēram, kad galvenam parādniekam ir ieruns, ka galvinieks never izlietot (pactum de non petendo in personam, D. 2, 14, 22, beneficium competentiae D. 17.2.63. 1. u.c.), vai kad galvenam parādniekam piešķirta in integrum restitutio (D. 4. 4. 13, D. 46, 3, 95, 3 u.c.), tāpat, kad galvenais parādnieks atbrīvots no savas saistības sekerā ar galvenās lietas bojā eju, kas attiecībā uz galvinieku nav nejauša (t.i., kad viņš pieleidis veinu); jāatzīmē, ka šai pēdējā gadījumā romiešu tiesības no sākuma galvinieku atbrīvoja no viņa galvinieka atbildības, bet piespiede atbildēt ļemus nolūks (dolus) pēc (D 4, 3, 19), vēlāk pretors devē pret viņu actio utilis (D 22, 1, 32, 5), un beidzot sūdzību uz paša līguma pamata (D 46, 3, 95, 1). Šeis gadījumos, kad galvinieka saistība, neatkarīgi no galvenās saistības, paliek spēkā, galvinieks tomēr var izlie-

tot kā ierunu par galvenā parādnieka atbrīvojumu tais
gadījumos, kad viņam pret to piederēja regresa tiesības,
jo pretējā gadījumā viņa saistība galu galā tā kā tā
kristu atpakaļ uz galveno parādnieku.

Je galvinieka saistībe izbeidzas, izbeidzoties gal-
venā parādnieka saistībai, tad ir vienalgs, kādā kārtā
šī pēdējā izbeigusies: vai tieši vai erī sākerā ar ieru-
nu, kas pret to celta. Kā tādes ierunes romiešu tiesību
svoti min: zvēresta id(exceptio iuris - iurandi, piemēram,
D 12, 2, 28, 1), pakta ie.(exc. pecti, D. 2, 14, 21, 5);
pēc pandektu tiesībām te jāpieskaita erī ierune par galve-
nās saistības noilgumu.

Ar galvenās saistības atkritēnu neizbeidzas galvinie-
ka saistība, ja viņš to uzņēmies tom verbūtējam gadījumam,
ka tā atkritīs. Tā tās, piemēram, ir tad, kad kāds tieši
gelvojis par nepilngedīgu galveno parādnieku, kam tiesība
presit in integrum restitutio:

Pauli Sent. I, 9, 6: Qui sciens prudens que se pro mino-
re obligavit, si id consulto consilio fecit.

Tā kā akcesorietates princips pandektu tiesībās vēl
nav gelvojuma būtisks elements, tad erī teorija gadījumu,
kad galvinieka saistība izbeidzas ar galvenā parāda at-
kritēnu, bieži nemēdz pamatot ar šo principu. Par to nav

domu stāpību, ka arī pēc pāndektu tiesībām galvojums ir akcesora seistība izcelšanās ziņā; turpretī cits jautājums ir, vai tas ir arī akcesors pastāvēšanas ziņā, un kā augšā pievestie piemēri rāda, galvinieka seistība varēja palikt pilnā spēkā, kaut gan galvenā seistība bij izsbeigusies.

Principem " ut quemodmodum incipere alies non possunt, ita nec remaneant" (D 46, l, 71) stāv pretī "non est novum, ut quae semel utiliter constitūta sunt, durent, licet ille cesus extiterit, e quo initium capere non potuerunt" (D 50, 17, 85, 1).

Atsevišķie galvenās seistības izbeigšanās veidi pāndektu tiesībās ir izpildījums, novācīje, sekritums (confusio). Izpildījumam jāpielīdzīs arī ieskaits (compensatio) un devums samaksas vietā (detio in solutem). Izpildījumu un novācīju tuvāk apskatīt nav iemesla, jo attiecībā uz galvojumu tiem nav nekā īpetnēja. Turpretī sīkāk jāizstirzā sekritums.

Galvojumā iespējams trejāds sekritums: a) kreditore un galvenā parādnieka, b) kreditore un galvinieka un c) galvenā parādnieka un galvinieka.

Ka abos pirmos gēdījumos (a un b) galvojums izbeidzes, par to nav šaubu, jo neviens never būt pats sevs parādnieks un galvinieks.

D 46, 1, 21, 2 Africenus: non enim intelligi posse,
ut quis pro se fideiubendo obligatur.

Citādi tas ir pēdējā (c) gadījumā. Romiešu juristi
spriež tā: ja abas sakritošās saistības (galvenā parād-
nieka un galvinieku) ir tikpat stipras (eiusdem potestatis),
tad abas paliek spēkā (tai jautājumā pastāvēja arī pretē-
ji uzskati); turpretī, ja starp tām ir izšķirība (aliqua
differentia obligationum), tad stiprākā atceļ vājāko.
Pēc vispārēja noteikuma stiprākā saistība ir galvenā, tā-
pēc, ka galvojumu var gan uzņemties in leviorum causam,
bet galvinieks nevar saistīties in duriorem causam.
Bet ja tomēr atsevišķā gadījumā galvinieku saistību būtu
stiprākā (plenior) un kreditoram izdevīgāka, tad tā paliek
spēkā:

D 46, 3, 95, 3. Pepinienus: Quod vulgo iactatur fideiu-
sorem, qui debitori heres extitit, ex causa fideiussionis
liberari, totiens verum est, quotiens rei plenior promiten-
di obligatio invenitur.

Bet kādos gadījumos galvinieku saistība ir stiprākā
(plenior) par galvenā parādnieku saistību. Par to pastāv
liels strīdus. Romiešu tiesību svotos ir minēts tikai viens
šāds plenior fideiussionio gadījums, kur galvenā saistība ir
naturalis obligatio, bet galvinieks atbild civiliter, proti:

izcelšenās (actio nota) momentu. Ja presībe ir izcēlusiess pret galveno parādnieku, tad tā var vērsties arī pret galvinieku. Tādā kārtā galvinieka saistību sāk noilgt nevis ar tas izcelšonos, bet ar to momentu, kad var celt sūdzību pret galveno parādnieku. Tas nekādā ziņā nav iespējams kā presībe pret galvinieku restos agrāk nekā pret galveno parādnieku.¹⁾

Tomēr no šī noteikuma, ka galvinieks saistību sāk noilgt tika reizē ar galvenā parādnieka saistību, var būt izņēmumi. Svarīgākais ir tas gadījums, kad galvinieks ir saistījies izpildīt pirms vēl galvenam parādniekam ir iestājies terminš, kas, piemēram, iespējams pēc Lel. 4510.p.: "Izņēmuma kārtā galvinieks var uzņemties izdarīt samaksu... agrāk par termiņu" (nekā norunāts galvenā saistībā).

Tālāk, ir iespējams, ka pēc galvenās saistības nodibināšanas parādnieks ar kreditoru noslēdz pactum de non petendo inter certum tempus, ar to norunu, ka šī pakta spēks nestiecas uz galvinieku. Protams, ka šis gadījumos presībe pret galvinieku izcelsies agrāk nekā pret galveno parādnieku. Bet var būt arī otrādi, proti, ka presībe pret galvinieku izceļas vēlāk nekā pret galvēno parādnieku: tas ir tad, kad galvinieka atbildība ņai gadījumā vēl palikuša spēkā, kad gal-

¹⁾ Hosenheig. I.c. 288. lapp.

venā saistība jau būtu izbeigusies ar noilgumu? Ievērojot galvojums akcesoro raksturu, uz šo jautājumu būtu jāatbild negatīvi, lai gan zinātnieki, kas par šo jautājumu raksti-¹⁾ juši, tieši par šo godījumu neizsakos (piemēram Lucavs)

Runājot par presības izcelšenās laiku galvojumā, vēl sevišķi jāapskēta ūjis jautājums attiecībā uz galvinieka regresa sūdzību pret galveno parādnieku. Te izšķir tas moments, no kura galviniekam rodes presība pret galveno parādnieku. Pēc Lcl. 4587.p., galvinieks var atprasīt no galvenā parādnieka summu, par kuru tas galvojis, tīkei pēc tam, kad viņš patiesi piespiests parādu samaksāt, vai vismaz, kad viņam nospriests to samaksāt. Tādā kārtā noilgums te var sākties vēi no tā momenta, kad galvinieks saistību faktiski izpildījis vēi kad viņam nospriests to izpildīt.

Ir citāds stāvoklis, ja galvinieks ir izpildījis galvenā parādnieka vietā pirms saistības termiņa iestāšenās; šādā godījumā viņš ar savu regresa presījumu var vērsties pret galveno parādnieku tikai tad, kad minētieis terminš iestā-
jies; tāpēc tad erī galvinieka regresse sūdzība sāk noilgt

---

1) H.v.Lutzen, Die Lehre von der Klagerverjährung nach Liv-, Est- und Kurländischen Privatrecht, 1904, I, II.

tikai no šī momenta.

Togod piegriezisimies trešām augšā uzstādītām jautājumam. Kādēs sekas ir noilguma pārtraukumam pret galveno parādnieku vai pret galvinieku? Fālāk, vai sekas ir vienas un tās pašes tai gedījumā, kad noilgumu pārtrauc kreditors, un tai, kad to darē otrs saistītās (piemēram, galvenais parādnieks vai galvinieks, atzīstot savu saistību)?

Kas attiecas uz pandektu tiesībām, tad (piemēram, ¹⁾ Hasenbalgs) domā, ka šie jautājumi noteikti izšķirti ar C. 8, 40, 5. Un šī atbilde ir tā, ka noilguma pārtraukums pret galvinieku pārtrauc to arī pret galveno parādnieku, tāpat kā pārtraukums pret pēdējo pārtrauc noilgumu arī pret galvinieku; noilgums tiek pārtraukts nevien ar to, ka saistību atzīst parādnieks, bet arī ar to, ka to atzīst galvinieks.

Kas attiecas uz šolaiku tiesībām, tad arī te jāizšķir sekoši divi jautājumi: Vai pārtraukumam pret galveno parādnieku ir spēks arī pret galvinieku un vai pārtraukumam pret galvinieku ir spēks arī pret galveno parādnieku?

---

1) Hasenbalgs, l.c. 291. lepp.

Paturot parādā akcesorietates principu, uz pirmo jautājumu var atbildēt tikai pozitīvi. Lucavs savā augšā citētā darbā ziedo šai atbildēi vairākas lappuses, bet īstenībā paseks tikai to pašu, kas te izteikts vienā teikumā, pie tam vēl gluži bez vejdzības pielīdzinot Lcl. galvinieku pandektu tiesību correus debendi.¹⁾ Kas attiecas uz otru jautājumu, tad uz to atbildēt no pirmā oculi uzmetiena vairs nav tik viegli. Ja uz pirmo atbildējām vienkārši: "accesorium principale sequitur, tad tagad, ja gribetu uzturēt spēkā to pašu principu, būtu jāatbild: principale sequitur accessionem, ar ko jau būtu leuzta zināms tiesību princips. Protams, ūžes pret galvinieku vērsta pārtraukuma sejas var atvasināt zo korrealitātes principa, t.i., pieņemot, ka starp galvinieku un galveno parādniekū pastāv korrelāciju (pēc tagadējss terminologijas solidaru) parādniekū attiecībss. Tā to dara arī Lucavs, lai gan viņam šai ziņā nav noteiktu uzskatu, jo tai pēčā darbā, vienu lopas pusē atspakel, viņš vēl nemanz nav tik pārliecināts, ka starp galvinieku un galveno parādniekū pastāv tāds korrelitātes (resp. solidaritātes)attiecība: "In den Quellen ist eine solche

---

1) Lutzen, 1.c., 680.lapp.

Vergleichung des Bürgen mit einem cotreus debendi sehr gewöhnlich und wäre auch für das Provincialrecht nicht unmöglich". Par to, ciktāl korreslu pārādnieku tiesiskais stāvoklis atbilst korreslu pārādnieku tiesiskais stāvoklis atbilst galvinieka un galvenā pārādnieka stāvoklim, jau augstāk runāts.

Kas zīmējas uz jautājumu par noilguma sekām attiecībā uz galvojumu, tad ir skaidrs, ka ar noilgumu galvojums neizbeidzas ipso iure, bet tikei ope exceptionis, tāpēc ka tieša pati no sevis jautājumu par noilgumu nevar ierosināt.

2. Sakritums.

Sakrist var: a) kreditors ar galveno pārādnieku,
b) kreditors ar galvinieku, c) galvinieks ar galveno pārādnieku.

Ir skaidrs, ka pirmos divos gadījumos galvojumam jāizbeidzas, jo neviens nevar būt pats sev pārādnieks un galvinieks. Turpretī pēdējā gadījumā stāvoklis ir citāds. Kā jau redzējam, romiešu tiesībās, sakritot galvinieka saistībai ar galveno, pirmā paļika spēkā, ja tā kreditoram bij izdevīgāks (plenior, potentior) nekā pēdējā. Līdzīgu noteikumu atrodam arī Lcl.: Kad savstarpēji mento galvenais pārādnieks un galvinieks, tad spēkā paļiek tikai gal-

vensis pārāds, bet galvojums izbeidzīs, ja vien no tā izrietošiem presījumam nav tādi lēbumi kreditore^m, kādus galvenais presījums viņam nedod (4548.p. 2. teikums). Tādi sevišķi lēbumi var būt pirmā kārtā pēc galvojuma (galvojums par galvinieku) un kārtā. Vācu EGB. līdzīga noteikums nav. Tas bij gen ūsi kodeksa projekta I. uzmetumā, bet vēlāk to, kā pēšu par sevi sprotemu, strīpoja. Tāpat šo jautājumu izšķir arī Šveices un frenču jurisprudence; C.c. bez tam atrodem sevišķu noteikumu (§ 2035), pēc kura galvenam pārādniekam un galviniekam sakritot neizbeidzīs pēc galvinieka atbildība.

3. Kreditora nolaidība.

Jautājums grozes par to, vai kreditorem ir pienākums ievērot zināmu rūpību, lai piedzītu pārādu un paglabātu galviniekam viņa regrese presījumu - t.s. rūpības (diligences) pienākums. (Diligenzpflicht). Vispirms apstātisim jautājumu par šo pienākumu romiešu un pandektu tiesībās.

Senākās romiešu tiesībās pārestā galvojumā (fideiussio)

---

1) Oser, l.c., 871; Gnillnard, l.c. 244.lepp.

nestzino vispārējo diligences pienākuma, bet piešķide to kā izgēmumu tikai pie fideiussio indemnitas un mandetum qualificatum. Iemesli bij sekoši.

1) Bij ievērojams starpībs starp fideiussio un kredituzdevumu. Pēdējos bij divpusejs līgums, no kurā izrietēja nevien mandanta, vēlākā galvinieks, bet arī mandatara, vēlākā kreditora, pienākumi; bez tam tas bij negotium bonae fidei. Šī bona fides tad varēja tiklab mandanta kā arī mandatara (vēlākā galvojums kreditora) saistību paplašināt līdz vispārējam rūpības pienākumam. Pavisam citādi tas bij vienkāršā fidejusijā. Tā nebija divpusejs līgums, bet tikai contractus unilateralis; kreditors uz šī līguma pamata ieņuva vienīgi tiesības pret galvinieku; kreditors pusē vispār nebija nekādu pienākumu. Bez tam fidejusija nebija bonae fidei negotium bet stricti juris verbalkontreks.

2) No otras puses, fidejusijai vecakās romiešu tiesībās, līdz Justinians 4. novelles izdošanai, nebija nekā kopēja ar fideiussio indemnitas. Šai pēdējā galvinieks bij atbildīgs tikai otrā vietā, pēc parādniece, kurpretī pastājā fidejusijā kreditoram bij neaprobežots izvēles tiesībs, tā ka viņš varēja uzsākt piedziņu vai no galvenā parādniece vai arī no galvinieka, kas abi bij līdzparādnieki.

No tā kļūst skaidrs, ka vienkāršo galvojuma kreditorem nevērēja pārmest, ka viņš izsturos nolaidīgi attiecībā uz galveno pārādnieku, jo uz tādu pārmetumu viņš varētu atbildēt, ka viņš jau no pečē sākumā ir bijis skaidrībā par to, kā izlietot sevu izvēles tiesību, t.i., ka viņš vērisies vienīgi pret galvinieku, un tāpēc par savām tiesībām pret galveno pārādnieku nemaz nev interesējies. To apstiprina sekošais jurista izteiciens:

D. 46, l. 62. Sc̄evola. Si fideiussor creditori denuntiaverit, ut debitorem ad solvendum pecuniam compelleret vel pignus distraheret, isque cessaverit, en possit eum fideiussor doli mali exceptione summovere? respondit non posse.

Tas pilnīgi pārgrozījās ar Justiniena 4. novellu.

Ar to (Nov. 4, l.) galviniekam piešķira beneficium excusacionis, ar ko vienkāršo galvojumu ievērojāmā mērā tuvinājs pēc galvojumam (fideiussio indemnitas), jo pēc šī likuma neviens pēcgalvinieks, bet katrs varēja prasīt, lai kreditors sevu prasību vispirms vērš pret galveno pārādnieku, t.i. pēcgalvinieka līgumiskais beneficijs kļuva par katra galvinieka likumisku beneficiju. Sekarā ar to saprotams, ka fideiussio indemnitas noteikumus centās attiecināt uz tai līdzīgo

vienkāršo fidejusiju, un it soviēki noteikumu par vispārēju rūpību pienākumu. Šešasā or pēc galvinieks beneficium excussionis, kreditors no viņa varēja prasīt tikai tā, cik tas neverēja debūt no galvenā parādnika:

Nov. 4. l: ... si vero non valuerit a debitore recipere aut in partem aut in totum, secundum quod ab eo non potuerit recipere secundum hoc ad fideiussorem ... veniat, et ab illo, quod reliquum est sumat.

No tā tad varēja secināt, ka par nedabūšanu no galvenā parādnika un tā tad par pēc galvinieks atbildību neverēja būt runas tais gediķumos, kad kreditors pats saņems nolaidības pēc bij segeidījis galvenā parādnika mēsātnespēju. Uz vienkāršo galvinieku to neverēja attiecināt vienkārši tāpēc, ka tam nebija beneficium excussionis. Kā redzējām pēc 4. novelles tas kļuva iespējams, tā ka arī vienkārša galvojuma gediķumā sekarā or negligentie in exigendo minētais beneficijs kļuva par izbeidzamu ierunu un kreditoram uzlikto rūpību pienākumu.

Iz mēginājumi arī citādi pametot vispārējo rūpību pienākumu jenākās romiešu un pandektu tiesībās. Te vēl jāsizrāde uz divām teorijām. Vecākā - no glosatoru laika - iziet no tā, ka galvinieks zaudē beneficium cedenderum actionum, ja sessio actionum kreditora nolaidības pēc ir kļuvusi neiespējama.

Šo uzskatu aizstāvēja arī Bertolus, kurš pie D.46, 3., 95., 11. piemetina: "Si creditor non potest cedere actiones mandatori vel fideiussori, exceptione cedenderum actionum repellitur; sed si sine culpa sua accidisset sibi, tunc ei non imputatur." Romēr nevar atzīt, ka šī teorija pietiekoti pamato rūpības pienākumu, jo pienākums atdot presījumu (pret galveno parādnieku) nebūt nav tas pats, ka atdot to tādā (pilnīgākā) stāvokli, kādā tas varbūt egrāk kādreiz bijis, protams, izņemot to gādījumu, kad kreditors pats savu presījumu ir iznīcinājis vai vājinājis, lai nebūtu nekā ko atdot vai lai varētu atdot galviniekam vājinātu presījumu; šai gādījumā viņam protams būtu jāstbild par ļaunu nolūku. Bet, ja kreditors bez veinas ir iznīcinājis vai vājinājis savu presījumu, tad uz beneficium cedendarum actionum pamata vien nevar par to no viņa presīt atbildību. Pirmsis šo pareizo uzskatu nodibināja Wilkenbruchs; viņam seko arī Girtanners un Hazenbalgs.

Pēc tam pandektu tiesību literatūrā izvirzījās otrs teorija. Kā zināms, pandektu doktrīne mācīja, ka arī vienkārša galvojuma līgums apsriežams un iztulkojams no labas ticības viedokļa un ka šīs labās ticības pēc jāstāst vispārējais rūpības pienākums; jo tas runā pretī labai ticībai, ka kreditors ar savu nolsidību (*culpa in*

Šo uzsketu sīzstāvēja arī Bertolus, kurš pie D.46, 8., 95., ll. piemetina: "Si creditor non potest cedere actiones mandatori vel fideiussori, exceptione cedendarum actionum repellitur; sed si sine culpa sua accidisset sibi, tunc ei non imputatur." Romēr never atzīt, ka šī teorija pietiekoši pamato rūpības pienākumu, jo pienākums atdot presījumu (pret galveno parādnieku) nebūt nav tas pats, ka atdot to tādā (pilnīgākā) stāvokli, kādā tas vērbūt agrāk kādreiz bijis, protams, izņemot to gādījumu, kad kreditors pats savu presījumu ir iznīcinājis vai vājinājis, lai nebūtu nekā ko atdot vai lai varētu atdot galviniekam vājinātu presījumu; šai gādījumā viņam protams būtu jāstbild par ļaunu nolūku. Bet, ja kreditors bez vaines ir iznīcinājis vai vājinājis savu presījumu, tad uz beneficium cedendarum actionum pamata vien nevar par to no viņa presīt atbildību. Pirmais šo percizo uzsketu nodibināja Kilenbruchs; viņam seko arī Girtonera un Hazenbalgs.

Pēc tam pandektu tiesību literatūrā izvirzījās otrs teorija. Kā zināms, pandektu doktrīna mācīja, ka arī vienkārša galvojuma līgums apspriežams un iztulkojams no labas ticībes viedokļa un ka šīs labās ticībes pēc jāstāst vispārējais rūpības pienākums; jo tas runā pretī labai ticībai, ka kreditors ar savu nolsaidību (culpa in

exigendo) vājina galvinieka tiesības. Pret šo teoriju iebilst, ka galvojums ir un polick vienpusējs līgums, un ka tāpēc kreditors viņā nenes nekādus pienākumus. "Bonū fides ver gen jēu pastāvošu saistību paplašināt, lāpināt, padzīlināt, bet tam, kam nav nekāds pienākums,¹⁾ tā never ūdīt jaunu saistību."

Lai kā pametots, pandektu tiesībās bij ətzīts vispārejs rūpības pienākums.

2. Soleiku tiesības.

Tā kā par šo tematu daudz rakstīts un arī kodekos atrodami dažādi noteikumi, tad iztirzāsim tā sīkāk.

Vispirms jāatrod atbilde uz jautājumu: vai ir vēlmi noteikt vispārēju kreditora rūpības pienākumu, t.i. noteikt, ka viņam jāatbild par nolaidību prasījuma piedziņā. Atkarībā no tā, kāds būs šī atbildē, novērtēsim šolesiku pozitivo tiesību noteikumus.

Pret vispārēju rūpības pienākuma noteikšanu ceļ divējādus iebildumus.

---

1) Geib. l.c. 180.1spp.

1. Aizrāda, ka to nebūt nepresot tiesības apsvērumi; jo galvenām parādniekem draudot maksātnespēja, tad galvinieks rīcībā esot cits līdzeklis, kā cīssergāties pret zaudējumiem: proti pašam apmierināt kreditoru un tad, sekarā ar kreditora tiesību pāreju uz viņu, pašam vērst presību pret galveno parādnieku; ka ar šo ius colvendi viņš esot pietiekoši nodrošināts. Ir tomēr skaidrs, ka Šis iebildums neiztur kritiku, jo tas nostāda galvinieku visai nelabvēlīgā stāvokli dīvejādā ziņā. Pirmkārt, viņam ir svarīgi labāk sevu neudu paturēt, nekā samaksāt kreditoram un pēc tam presīt atpakaļ no galvenā parādnieka (sk. D. 46. l. 15. Iulianus: ... interest enim eius pecuniam retinere potius quam solutem stipulatori a reo repeteret). Bez tam, ja ievērojām, ka deudzos gēdījumos galvinieks uzņēmēs galvojumu cīss rādniecības, draudzības u.t.t., tad klūst saprotams, ka šādos gēdījumos galviniekam ir ļoti nepatīkami pašam celt sūdzību.

2. Otrs iebildums pret vispārēju rūpībss pienākumu ir tas, ka Šis pienākums mazinot galvojuma nozīmi un bez tām esot saistīts arī ar praktiskām grūtībām. Atstājot pie mēlas jautājumu par praktiskām grūtībām, apskatīsim, ciktāl ir dibināta šī iebilduma pirmā puse. To never noliegt, ka galvojuma nozīme atkarājes no tā, kādā mārā kreditors ver

būt pārliecināts par savo parāde drošību. Tādēs pārliecinābas nevar būt, ja kreditoram pašem ir uzlikts pienākums, par kuru tam pēstāvīgi jābūt nomodā un kura neievērošana var iznīcināt viņa parāde drošību. Tomēr šo iebildumu savukārt atskol var atspēktot aizrādot uz to, ka rūpības pienākuma apmēru var noteikt dažādi, tādā kārtā seskojot kreditora un galviniekā intereses, Jautājums īstenībā izšķirams sekoši. Skeidrs, ka ar galvojums mērķi vispārējs rūpības pienākums atrodas pretrunā. Šis mērķis izteikts nepārprotami Justiniana Institucijās 3, 20: "... fideiussores, quos homines accipere solent, dum current, ut diligentius sibi caustum sit." Kā jau sprādīts, viss, kas vājina šo drošību, runā pretī šim mērķim. Un ka sakarā ar drošības pienākuma neievērošenu var iznākt tā, ka kreditors nedebū spēcierinājums ne no galvenā parādnika ne arī no parādnieka, par to never strīdēties. Par nodrošinājumu kreditors var būt pilnīgi mierīgs tikai tad, ja tas neprass nekādu nepozitīvu ne negatīvu derbību no viņa pusēs, kā tas piemēram, ir ar ķīlu.

Nevar atvasināt vispārēju rūpības pienākumu arī no galvojuma tiesiskās dabes. Ja atzīst, ka galvojuma būtisks elements ir akcesorietate, tad no tā var tikai secināt, ka seistība ir jāizpilda, un ja galvenais parādniks to nav derījis, tad tas attiecīgi jādara galviniekam. Atvasināt

jebkādu kreditora pienākumu pret galvinieku nev iespējams. Bet neraugoties uz visu to, noteikt vispārēju rūpības pienākumu kreditorem ir nepieciešami. Jo galvojums institūts, kaun arī saskaņā ar savu mērķi, nedrīkst būt izveidots tā, ka būtu ievērotas vienīgi kreditora intereses. Ja tas tā būtu, tad tiesību kārtībā ātri varētu rasties stāvoklis, ko romieši raksturoja ar teicīenu "summum ius, summa iniuria". Bez šaubām, ir galviniekam savā sevišķi aizsardzībos līdzekļi, ko jau esam apskatījuši, bet to mērķis ir pavisam cits. Lai pareizi izprastu rūpības pienākuma būtību, mums jāstceras, ka galvojumā, tāpēc kā jebkurā civiltiesību institūtā, bez privātiem elementiem ietilpst arī publiskie. Vienas personas — kreditora — interesēm never par ketricu cenu ziedot otras — galvinieka — intereses. To prasa taisnības (*equitas*) princips. Likumdevējam jāstgadina kreditoram: tev pie der visas teves tiesības, tu tās vari izlietot pēc savas ieskata, bet tā kā tevā rokā ir viss vera, tad to izlietojot, tev ir arī jāievēro zināma uzmanība, rūpība. Savas tiesības izlietojot tu nedrīksti pielsist tādu veinu, ka tās pēc otram būtu jācieš zaudējumi. Tādā kārtā šis rūpības pienākums noteicams taisni sabiedrības intereses, t.i., tas ir viens no galvojuma publiskiem elementiem. Tālāk rodas jautājums: kāds ir šī rūpības pienākuma saturs? Šī saturs

noteikšanas ziņā likumdevējam jābūt sevišķi uzmanīgam, lai piešķirot pārāk lielus atvieglojumus galviniekam ne-estētu galvojumam tā nozīmi kredite veicināšanai. Bet ja šo saturu nav iespējams noteikti izsacīt, tad atliek tikai atstāt ši jautājuma izšķiršenu tiesei, kura tad pārbaudīs vai kreditors ar savu darbību vai bezdarbību nav eizskēris galvinieka intereses. Ja tiesa tad ievēros abu pušu tai-snīgās intereses, tad arī nebūs jāsaides dot pozitīvu atbildi uz jautājumu par rūpības pienākuma noteikšanas ne-pieciešamību.

Analizējot rūpības pienākuma saturu, apskatīsim, kā kreditors var pārkāpt šo savu pienākumu: a) ar savu darbību, b) ar bezdarbību resp. nolaidību, t.i. ciktāl viņa darbību vai bezdarbību var uzlūkot par rūpības pienākuma pārkāpumu.

1. Kas attiecas uz darbību, tad te mums jāizšķir jautājums par to vai galvinieks būtu atsvabinems no galvojuma, ja kreditors bez viņa piekrišanas pāgerinājis parādniekiem izpildījuma termiņu vai arī pēc ši termiņa iestāšanās devis viņam vēl papildu laiku seistības nokārtošanai. Nav šaubu, ka uz šo jautājumu tādā vispārējā formā dodama negatīva atbilde. Vispirms, ne termiņa pāgerinājums ne arī tā izpildījuma atlīkums kā tāds never atsvabināt galvinie-

ku, tāpat kā tie neatsvabinā pārādnieku; termiņa pagarinājums ir pactum dilatorium, bet ne liberatorium.

Nekādā ziņā nevar spgalvot, ka termiņa pagarinājums resp. izpildījuma atlikums kā tāds varētēt galvinieka interesēm. Vai tāču būt erī tā, ka sekarā ar šādu pagarinājumu galvinieka pienākumi samazinās, ja kreditors sekarā ar kādām pārejošām grutībām - saimnieciskām krizēm u.t.t., un dibināti pāredzot uzlabošanos pārādnieka apstāklos nav tūlin uzsācis piedziņu, lei viņu galīgi neizputinātu. Šādā gadījumā kreditors pret galvinieka interesēm ir izturējies drīzāk rūoīgi nekā nolaidīgi.

Par galvinieka atsvabināšanu varētu runāt tikai tādā gadījumā, ja izrādītos, ka no sākuma noliktā izpildījums termiņā pārādnieks ir vēl bijis maksātspōjīgs un ka viņa manes sabrukumu ir bijis iespējams pāredzēt, tā ka tālāks termiņa piešķirums nav vis izskaidrojams ar nevainīgu žēlsirdību, bet gan ar veinojamu vieglpretību.

Tāpat kā par pagarinājumu ir jāespriež erī jeutājums par kreditora atļauju pārādnīcībam nomaksāt sevu pārādu padelām.

2. Kas attiecas uz kreditora bezdarbību resp. nolaidību, tad jāuzstāda jeutājums: vai galvinieks var presīt, lei kreditors neievējoties sākus pret galveno pārā-

nieku, kad tā mentes stāvoklis sāk pasliktināties?

Ari atzīstot kreditora rūpības pienākumu, uz šo jau-tajumu nevar atbildēt pozitīvi. Nav ūlabu, ka galvojumu no-slēdz ievērojot tās attiecības, kādās starp kreditoru un galveno pārādnieku var rasties nākotnē. No paša galvojuma sākuma kreditoram vēl nebūt nav pienākums spērt solus pret pārādnieku, jo viņš jau teisni grib nodrošināties pret neērtībām, kas saistītas ar kātru kredīta piešķiršanu. Šis pienākums nerodas arī vēl tad, kad pārādnieks īstā laikā neizpilda sevu saistību, jo apstākļi var būt tādi, ka nav nekāda iemesla beidīties par presījuma drošību, nemaz neru-nājot par to, ka tās runātu preti tem principam, ka kredi-tors var pārādniekiem pagarināt termiņu resp. atlikt izpil-dījumu. Pēr rūpības pienākuma pārkāpumu var runāt tikai tad, ja kreditors nespēr solus pret galveno pārādnieku tai lai-kā, kad pēdējā stāvoklis ir tā pārgrozījies, ka tem nepie-griezt vērību apzīmētu darboties pret galvinieku interesēm. Tas ir tad, kad kreditors, ievērojot apgrozībā nepiecieš-e-mo rūpību, nāk pie slēdziens, ka ja viņš vēl joprojams iz-turesies pasivi pret galveno pārādnieku, tad no viņa daudz izpildījumu veirs nebūs iespējams. Ja kreditors arī tādā gadījumā nespēr pret viņu solus, tad viņš pats ir vainīgs, ka viņš presījums pelicis neapmierināts un viņam nav tie-

sībēs vērsties pret galvinieku.

Lēi galvinieku no viņa ssistības varētu atvēabināt, ir nepieciešomi, lai nolaidība resp. presījuma izlietošanen novilcinājums pret galveno parādnieku arī tiešām būtu mazinājis galvinieka tiesības. Tā tad vajag būt nodibinātem, ka ja kreditors būtu vērties pret parādnieku īstā laikā, tad galvinieks būtu dābūjis vai nu pilnīgu vai vismaz pilnīgāku apmierinājumu nekā tās. Galvinieks var atsaukties uz kreditors noleidību tiksai tad, ja tā stāv cēloniskā sekarā ar viņa zaudējumu; jo viņam tiksai tādā gadījumā ir notikusi pārestība, ja vēršot piedziņu pret parādnieku īstā laikā, būtu bijis iespējams kaut ko dābūt. Protams, arī galvinieks pats nedrīkst būt vairīgs, ka kreditors nav piedzinis presījumu, piemēram, ja viņš būtu pierunājis kreditoru neuzsākt piedziņu, apgalvojot, ka presījums realizēšana nāv apdraudēta.

Domu starpībēs pastāv jautājumā, vai šāds rūpībes pieņākums piedziņes ziņā kreditoram pastāv arī pret ekspromisoru galvinieku. Tas jāizskir sekoši: tā kā galvinieks ir atteicies no beneficium excusionis, tad ar to pašu viņš ir izsacījis, ka kreditors no viņa var prasīt izpildījumu, nevēršoties iepriekš pret galveno parādnieku. Tādos pat uzskatos bij arī Kr. senāts (sk. tālāk).

Tālāk, kreditora nolaidība var izņemties vēl arī izpildījuma pieņemšanas nokavējumā; arī šei gēdījumā galvinieks var eizsārgāties ar exceptio doli. Protams, tas ir pieleižems tikai tai gēdījumā kad kreditors no savas pusēs ir pieleidis vainu. Apskatīsim, kā ūjis rūpības pienākums jautājums ir nokārtots atsevišķos civilkodekos.

Pilnīgi noteikti šo pienākumu atzīst Lcl. - 4549.p. noteic: "Galvinieks tiek atsvabināt no savas saistības, kad kreditors rīkojies nolaidīgi attiecībā uz piedziņu no parādnieka un pieleidis vilcināšenos, kas pēc lietas apstākļiem nav atvainojama."

Kā redzams, Lcl. atzīst pilnīgu kreditora rūpības pienākumu ar nosacījumu, ka piedziņā no galvenā parādnieka kreditors pieleidis vainu vispār un sevišķi vienu tās veidu - pēc apstākļiem neatveinojamu novilcinājumu. Kad kreditors atzīstams par vainīgu un galvinieks atsvabināms no viņa saistības, tas, protams, jānodibina ketrā atsevišķā gēdījumā. Kā augšā sprādīts, tā arī ir vienīgā izeja šei jautājumā, jo sīki noteikt kreditora rūpības pienākuma saturu nav iespējams. Un tiešam, ūjis ir viens no tiem nedaudziem galvojuma noteikumiem, par kuriem jau nācīes teikt savu vārdu tiesu preksei.

Tāpat kā pandektu tiesībās, jautājums vispirms grozās

spējams un pozitīvās atbildes godījamā kā te īsti spro-
tems leiks.

1. Galvojums uz leiku nev svešs jau senākām tiesībām
Tā piemēram, romiešu tiesībās, vecākie galvojuma veidi
sponsio un fideipromissio īstenībā bij tādi galvojumi, jo
tie abi bij aprobežoti ar galvinieku dzīves leiku un nepār-
gāja uz viņo mentiniekiem. Abus šos galvojuma veidus leika
ziņā vēl vairāk ierobežoja lex Furie de sponsu (ep 345.
pr. Kr.), pēc kuras sponsio un fideipromissio izbeidzās
pēc 2 gadiem, skaitot no to nodibināšanas. Šis likums tomēr
neattiecās uz vēlāko galvojuma veidu, fidejusiju, kas bij
leika ziņā neaprobežota un pārgāja arī uz mentiniekiem;
tomēr savstarpēji vienojoties arī fidejusiju varēja ierobe-
žot leika ziņā (sk. piemēru Cod. 8, 41, 27). Loti parasts
ir galvojums uz leiku pāndektu tiesībās, kur tas sīki iz-
tirzāts. Vispirms, leika spālmejumam galvojumā var būt
divejāda nozīme: tas var attiekties a) uz seistības priekš-
metu vai arī b) uz pošu seistību, citiem vārdiem, var gal-
vot par presījumiem, kas cēlušies zināmā leika spridī, vai

---

1) Sk., piem., Hāzenbalga darbu.

arī galvot aprobežojot savu etbildību ar zināmu laiku. Piemēram, pirmais gadījums ir, ja A galvo par B prasījumiem pret C, kas cēlušies laikā līdz Š.g. 1.septembrim. Te galvojums ir aprobežots nevis laika, bet spmēre ziņā. A ir etbildīgs arī pēc 1. septembra un laika apzīmējums noteic tikai viņa etbildības spmēru. Citādi tas ir tai gadījumā, kad A galvo par B prasījumu pret C līdz Š.g. 1. septembrim. Te ir galvojums uz laiku, proti no tā noslēgšanas līdz Š.g. 1. septembrim; pēc šī laika notecējušo galvinieks veirs nebrib būt ar savu galvojumu saistīts, viņš grib, lai viņa saistība būtu jau izbeigusies. Ka galvojumu var ierobežot ar šādu dies ad quem, par to neverētu strīdu, jo a) termiņi ir pieleisti visās saistībās, un b) sacerā er galvojuma akcesore dabu, galvinieks gan neverētu būt saistīts uz ilgāku laiku (*durior causa*) nekā galvenais parādnieks, bet gan viņa saistība verētu izbeigties agrāk (*melior causa*). Taisni galvojumā šis apstāklis ir sevišķi svarīgs, jo galvinieks etbild par svešu saistību un tāpēc ir ieinteresēts, lai pēc iespējas drīzāk noskeidrotos, vai to izpildīs galvenais parādnieks jeb tā būs attiecīgi jāizpilda viņam.

Šiem diviem dažādiem laika apzīmējumiem ir atī dažādes sekas. Pirmais, kā redzējam, attiecas tikai uz saistības

opmēru un nedara nekāda iespīde uz tiem kreditora presījumiem, kas jau redušies; turpretī, termiņš, kas ierobežo pašu saistību, var izbeigt jau redušos kreditora presījumus.

2. Arī šoleiku tiesībās ir iespējams galvojums uz laiku. To tieši pāredz Lcl. 4550.p.: "Ja galvinieks uzņemas saistību tikai uz zinēnu laiku, tad viņš arī ir atbildīgs tikai par šo laiku (für diese Zeitdauer)". Šo laiku var noteikt vai nu kustīgā laika vienībās (piem. A galvoja par B parādu C-am 2 gēdu laikā); tad viņš tecējums sākas ar galvenās saistības termiņa iestāšanos; vai arī ka zinēmu laiku no noteikta sākuma punkta (piem. A galvo ar B parādu C-am 2 gēdu laikā no š.g. 1.septembra); ūsi gēdījumā, saskaņā ar Lcl. 4510.p., iespējams, ka galvojumam ieštājas termiņš egrāk nekā galvenai saistībai. Protams, pēc vispārējs noteikums, nevar būt šķēršļu arī tam, ka galvojumam noliekt noteiktu gālē termiņu (piemēram, A galvo par B parādu C-am līdz š.g. 1. septembrim. Galvojums uz laiku jāstāk ir no t.s. termiņa galvojuma, t.i., ka parādnieks izpildīs noteiktā termiņā un ka pretējā gēdījumā ^{I)} izpildīs galvinieks (Kr. senāte rezolucija 895/10¹). Lcl. noteikumu

---

1) Bukovska kon. II, 2010.lepp.

trūkums Šei ziņā jautājumā ir tās, ka tie, tāpat kā pāndektu doktrīna, nenoteic, kas īstī kreditorem jādara galvojumā pastāvēšanas laikā, lai viņš nezaudētu seves tiesības pret galvinieku; prekse Šo noteikumu iztulko tā, ka viņam jācēļ pret to sūdzībā.

Noteiktāki Šei jautājumā ir Vekareiropas kodeki. Interesants ir attiecīgo noteikumu vēsture vācu BGB. Ši kodeksa I projekts nostājas vispār pret šāda galvojuma ieviešanu, atsaucoties uz grūtībām, kas rodas leika apzīmējumus iztulkojot. Te tieši vērcjams pāndektu tiesību ¹⁾ nenoteiktības ietekme. Projekta motivi, runājot par gadījumiem, kad ar leiku aprobežota pati galvinieka saistība, t.i. par tiem leika apzīmējumiem, ar kuriem saistīta galvinieka stbildības izbeigšenās, taisni saka: "In den andern Fällen (t.i. šeis gadījumos) unterliegt degegen die Deutung einer der Bürgschaft beigefügten Zeitbeschränkung in Ermangelung eines für die Auslegung maßgebenden Anhaltspunktes häufig den erheblichsten Zweifeln;" Projekta II kommisija tomēr bij citādās domās motivējot sevi uzskatu ar to, ka šāda galvojums gadījumi esot bieži un ka puses pareizi neizprotot

---

1) BGB. motivi, II, 681. lapp.

sttiecīgās norunes nozīmi un ka tāpēc esot nepieciešams priekšraksts, kas varētu papildināt viņu gribu. Saskaņā ar to ievede tagadējo § 777. Pēc tā, ja kāds galvojis par jau pastāvošu seistību uz noteiktu laiku, tad galvojums vēl neizbeidzes ar šī leika notecējumu. Turpretī: a) vienkārša galvojuma gadījumā kreditoram pēc termiņa notecējuma nekavējoties jāpiedzen prasījums, piedzīšana bez svarīgās vilcināšanās jāturpina un tūlin pēc prāvss beigām jāpazīsto galviniekam, ka viņš vērsisies pret to. Tātai, ja kreditors to nedara, galviniets klūst brīvs; b) ja galvojums ir ekspromisors, tad kreditoram tūlin pēc leika notecējuma jāpazīsto galviniekam, ka viņš prassīs no tā.- Arī šie BGB. noteikumi neapmierina. Pieļams ir tā nenoteiktība, ko likums reda ar to, ka pēc leika notecējuma atstatāj galvojumu vēl spēkā, kamēr kreditors iesūdz pārādnieku u.t.t. Tam nav nekāds pamats un ar to kreditoram likums īstenībā piešķir vairāk tiesību nekā to gribējis galvinieks. Nev nozīmes tam, ka likums uzliek kreditoram par pienākumu visu darīt "nekavējoties" (unverfüglich), jo šis "unverfüglich" jēdziens saskaņā ar sevu relativitāti ir loti neērts tiesu praksē.

---

1) Kuhlenbeck, o.c., II, 204.

- 206 -

Mazliet labāk šo jautājumu atrisina Šveices OR. (§ 502),
pēc kura kreditoram jāizelicto tiesiski savas presījums 4
nedēļu laikā pēc termiņa notecejuma un piedzīga jāturpīs
bez ievērojams pārtraukuma. Presījums tiesiski izlietošana
(rechtliche Geltendmachung) ir sūdzības celšana tiesā vai
erī presījuma pieteikšanā konkursā.¹⁾ Kā redzams, Šveices
kodeksa noteikumiem ir priekšroka tai ziņā, ka te ir pilni-
gi noteikts tas laiks, ko kreditors vēl var izlietot savā
lebā pēc termiņa notecejuma, lai gan, kā augšā aprādīts,
būtu pareizāk tādu pavisam nepiešķirt.

Franču Oc. galvojumu uz leiku nemaz neparedz; erī
zinātne šo jautājumu neiztirzā.

000 000 000

LITERATURA.

I.

Pandektas:

Arndts, Baron, Brinz, Dernburg, Gösschen, Mühlenbruch,
Puchta (er Vorlesungen (4)), Seuffert, Vengerov, Wendt,
Winscheid-Kipp (8) u.c.

II.

Baudry-Locentinerie et Wahl, Traite' de droit civil, 1907.
Binders, Zur Lehre von Schuld und Haftung. Jherings Jahrb.
41/42 1927/28.

Corsi, La fideiussione, 1893.

Crome, System des deutschen bürgerl. Rechts II, 2, 1902.

Dernburg, Das bürgerliche Recht des deutschen Reichs und Preussens, 1906.

Enneccerus, Lehrbuch des bürgerl. Rechts, I, I, 2, 1921.

Erdmann, System des Privatrechts der Ostseeprovinzen,
1889 - 1894.

Flume, Studien zur Accessorietät der römischen Bürgschafts-
steppulationen, 1932.

Frese, Aus dem gräko-ägyptischen Rechtsleben, 1909.

Geib, Zur Dogmatik des römischen Bürgschaftsrechts, 1894.

Gierke, Schuld und Haftung, 1910.

- Gierke, Deutsches Privatrecht, III, 1917.
- Glück, Pandektenkommentars, 3. izd.,
- Ryck, die Lehre von den Schuldverhältnissen III, 1889.
- Guillonard, Traité de cautionnement, 1894.
- Girtanner, Die Bürgschaft, 1850/51.
- Hasenbalg, Die Bürgschaft des gemeinen Rechts, 1870.
- Hering, Tractatus de fideiussoribus, 1606.
- Koban, Der Regress des Bürgen, 1904.
- Kohler, Lehrbuch des bürgerlichen Rechts, II, 1. 1906.
- Levy, Sponsio, fidepromissio, fideiussio, 1907.
- Lutzen, Die Lehre von der Klagenverjährung, I, II, 1904.
- Mitteis, Römisches Privatrecht, I, 1908.
- Nolken, *Yezhe o neprymenem bc*, 1884.
- Oertmann, BGB., Recht der Schuldverhältnisse, 1910.
- Oser, Das Obligationenrecht, 1915.
- Planiol, Traité élémentaire de droit civil, 1926.
- Reichel, Die Schuldmitübernahme, 1909.
- Siber, Das Rechtszwang im Schuldverhältnis, 1903.
- Sinaiskis, *Denatu ypmgancoro npala*, I. 1931; II 1926.
- Sinaiskis, *Pyess. ypmag. npalo*, I. II. 1917.
- Sinaiskis, *Tolk. loce juri digne*, 2. u. R.
- Vorkampf - Laue, Vergleichung der Kurl. Rechtsbestimmungen über die Bürgschaft, 1856.

- 209 -

Zachariae - Crome, Handbuch des französischen Civilrechts,
I-IV. 1894.
Knien, Gai iust. comm., III, 1917.

III.

Weiskes un Šlegerbergere tiesību vārdnīcas.
Zeiferts archīvs, Zvingmāja spriedumu krājums, Bu-
kovska komentārs 1914.